

JAARBOEK

VAN DE

KONINKLIJKE ACADEMIE

VOOR NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN

2021

Dit *Jaarboek* werd samengesteld door de personeelsleden van de KANTL. Hendrik Van Gorp en Peter Theunynck (vaste secretaris) verleenden hun medewerking aan de redactie.

Verantwoordelijke uitgever: Peter Theunynck

Te bestellen bij het
Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse
Taal en Letteren
Koningstraat 18
B-9000 Gent (België)
secretariaat@kantl.be

ISSN 0770-7762

JAARBOEK

VAN DE

KONINKLIJKE ACADEMIE

VOOR NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN

2021

REDACTIE: THOMAS VAN DER GOTEN

Gent, Koninklijke Academie voor
Nederlandse Taal en Letteren, 2021

Hoofdstuk 1: Administratieve gegevens

1.1 WETTEN EN DECRETEN

De Academie werd onder de naam Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde opgericht bij K.B. van 8 juli 1886. Bij K.B. van 20 april 1972 werd de naam gewijzigd tot Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (zie Belgisch Staatsblad 14 november 1972, p. 12.596). Ook het nieuwe decreet van 2018 (zie verderop) bevat een naamswijziging: de Academie heet sindsdien Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren.

Het bestaan van de Academie werd bekrachtigd bij decreet van 13 februari 1980 van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap (zie Belgisch Staatsblad van 18 maart 1980, p. 3455-3457, met een rechtzetting in het Staatsblad van 3 april 1980, p. 4148). De tekst van het K.B. van 8 juli 1886 is voor het laatst gepubliceerd in *Jaarboek 1966*, p. 5-10. De tekst van het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde is het meest recent afgedrukt in *Jaarboek 1997*, p. 7-11. De tekst zoals in 2006 aangepast door het Decreet houdende aanpassing van diverse decreten aan de nieuwe benaming van de wetgevende vergaderingen van de gemeenschappen en gewesten (B.S.20/11/2006) kan geraadpleegd worden op de website van de Vlaamse Codex (<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1007217¶m=inhoud>).

Op 12 oktober 2018 werd er een nieuw decreet aangenomen. De integrale tekst daarvan werd afgedrukt in *Jaarboek 2019*, p. 1-6. Ook het Memorie van Toelichting bij het ontwerp van dit decreet werd in hetzelfde *Jaarboek* afgedrukt, namelijk op p. 6-12.

1.2 STATUTEN

In opvolging van het nieuwe decreet van 2018 keurde de Algemene Vergadering van de Academie nieuwe Statuten goed in haar vergadering van 19 december 2018. Die verschenen in het Staatsblad op 31 december 2018. De integrale tekst daarvan werd afgedrukt in *Jaarboek 2019*, p. 12-18.

1.3 INTERNE REGLEMENTEN

1.3.1 HUISHOUDELIJK REGLEMENT VAN DE ACADEMIE

De tekst van het Huishoudelijk Reglement (HR) werd op 17 juni 1998 door de Algemene Vergadering goedgekeurd, en werd bevestigd bij M.B. van 26 oktober 1998 (zie *Jaarboek 1999*, p. 2-24).

In het werkjaar 2014 is een aanvang gemaakt met een grondige vereenvoudiging en actualisering van het Huishoudelijk Reglement. Die operatie werd sinds 2016 opgenomen in een ruimere context van reorganisatie. Vanaf 2019 wordt gewerkt aan een nieuw Huishoudelijk Reglement. Tot wanneer dit voltooid is, geldt het HR van 1998.

1.3.2 REGLEMENT LITERAIRE EN WETENSCHAPPELIJKE PRIJZEN

Aangezien de vaak heel specifiek geformuleerde doelstellingen de zinvolheid van een aantal prijzen aan het begin van de eenentwintigste eeuw sterk gereduceerd hebben, en het kapitaal van een aantal afzonderlijke prijzen door de opeenvolgende devaluaties sterk was aangetast, werd de formule verschillende keren geactualiseerd en gestroomlijnd.

Sinds 2016 worden elk jaar twee prijzen uitgereikt, een literaire en een wetenschappelijke.

De nieuwe regeling werd afgedrukt in de jaargangen 2016, 2017 en 2018 van het *Jaarboek*.

De eerste cyclus liep van 2016 tot en met 2019. Vanaf 2020 startte een nieuwe cyclus van vier jaar:

Jaar van uitreiking	Literaire prijs	Wetenschappelijke prijs
2020	Prijs van de KANTL voor Proza	Leon Elautprijs voor een studie over de geschiedenis van de culturele Vlaamse Beweging
2021	Prijs van de KANTL voor Podiumteksten	Prijs van de KANTL voor taalkunde
2022	Prijs van de KANTL voor Essay	Leonard Willemprijs voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden
2023	Prijs van de KANTL voor Poëzie	Prijs van de KANTL voor literatuurstudie

Met ingang van 2016 werd het bedrag van de literaire en wetenschappelijke prijzen van de KANTL vastgelegd op 5.000 euro. Het bedrag kan op voorstel van de Raad van Bestuur aangepast worden door de Algemene Vergadering.

1.4 STAAT VAN DE ACADEMIE OP 1 JANUARI 2021

1.4.1 BESCHERMHEER

Zijne Majesteit de Koning.

1.4.2 BESTUUR EN RAAD VAN BESTUUR

1.4.2.1. Dagelijks Bestuur en Raad van Bestuur 2020

Het nieuwe decreet bepaalt dat de voorzitter, de ondervoorzitter en de vaste secretaris een vierjarig mandaat krijgen. Leen van Dijck, voorzitter, en Frank Willaert, ondervoorzitter, begonnen aan het tweede jaar van hun mandaat. Peter Theunynck, vaste secretaris, begon aan het eerste jaar van zijn mandaat. Samen vormen zij het Dagelijks Bestuur van de Academie.

De Raad van Bestuur bestaat uit het Dagelijks Bestuur en ten minste twee andere bestuurders. In 2020 waren dat Erik Vlaminck en Wim Vandenbussche.

Samenkomsten Raad van Bestuur:

27 januari 2020, 10 maart 2020, 20 april 2020, 4 juni 2020, 15 september 2020, 15 oktober 2020, 22 oktober 2020, 12 november 2020, 10 december 2020.

1.4.3 LEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2021 telde de Academie de volgende leden (tussen haakjes: jaar van intrede):

1. Frank Willaert (1996), 2. Frans de Haes (2000), 3. Anne Provoost (2002), 4. Dirk Geeraerts (2002), 5. Willy Vandeweghe (2005), 6. Geert van Istendael (2006), 7. Philippe Hiligsmann (2006), 8. Luc Devoldere (2008), 9. Ann Marynissen (2009), 10. Marcel De Smedt (2010), 11. Hans Smessaert (2010), 12. Piet Couttenier (2010), 13. Miriam Van hee (2010), 14. Jan Nuyts (2011), 15. Erik Vlaminck (2011), 16. Geert Buelens (2012), 17. Stefan Hertmans (2012), 18. Leen van Dijck (2013), 19. Walter Daelemans (2013), 20. Kris Humbeeck (2013), 21. Leen Huet (2015), 22. Wim Vandenbussche (2015), 23. Annelies Verbeke (2016), 24. Peter Theunynck (2016), 25. Marc Van Vaeck (2016), 26. Reinhild Vandekerckhove (2016), 27. Dirk De Geest (2019), 28. Jacques Van Keymeulen (2019), 29. Veerle Fraeters (2019), 30. Joke van Leeuwen (2020), 31. Lut Missinne (2020), 32. Kristien Bonneure (2020), 33. Lieve De Wachter (2020), 34. Hind Fraihi (2020).

1.4.4 BINNENLANDSE ERELEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2021 telde de Academie de volgende binnenlandse ereleden. De twee jaartallen na de naam slaan op de periode van lidmaatschap; het tweede jaartal markeert dus het begin van het erelidmaatschap.

1. Odon Leys 1970-2002, 2. Jan Veulemans 1987-2003, 3. Rudolf van de Perre 1988-2006, 4. Willy Spillebeen 1988-2008, 5. Paul Hadermann 1975-2008, 6. Luc Van Durme 1995-2008, 7. Hendrik Van Gorp 1999-2010, 8. Mark Donckers (ps. Mark Insingel) 2003-2010, 9. Georges De Schutter 1991-2010, 10. Ludo Abicht 2004-2011, 11. Guido Haerynck (ps. Gwy Mandelinck) 1999-2012, 12. Willy Van Langendonck 2004-2013, 13. Karel Porteman 1992-2013, 14. Jan Goossens 1976-2014, 15. Monika van Paemel 1999-2014, 16. Siegfried Theissen 2000-2015, 17. Stefaan van den Bremt 2000-2016, 18. Werner Waterschoot 2000-2016, 19. Walter van den Broeck 2008-2016, 20. Bart Vervaeck 2014-2017, 21. Roland Willemys 1983-2019, 22. Anne Marie Musschoot 1999-2019, 23. Michel Dupuis 1999-2019, 24. Patrick Lateur 2004-2019, 25. Hugo Brems 2005-2019, 26. Jozef van Loon 1997-2020

1.4.5 BUITENLANDSE ERELEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2021 telde de Academie de volgende buitenlandse ereleden (tussen haakjes: jaar van intrede):

1. Margaretha H. Schenkeveld (Nederland) (1984), 2. Norbert Morciniec (Polen) (1985), 3. Willy Sanders (Zwitserland) (1986), 4. Martien J.G. de Jong (Nederland) (1992), 5. Piet J. Buijnsters (Nederland) (1992), 6. Edith H. Raidt (Zuid-Afrika) (1993), 7. Maria (Riet) Schenkeveld-van der Dussen (Nederland) (1998), 8. Jaap L. Goedegebuure (Nederland) (1999), 9. Robert S. Kirsner (Verenigde Staten) (2001), 10. Frits van Oostrom (Nederland) (2003), 11. Gillis Dorleijn (Nederland) (2003), 12. Philippe Noble (Frankrijk) (2005), 13. Dieter Stellmacher (Duitsland) (2007), 14. Hans Bennis (Nederland) (2007), 15. Franco Paris (Italië) (2008), 16. Theo Hermans (Verenigd Koninkrijk) (2008), 17. Herman Pleij (Nederland) (2009), 18. Peter Auer (Duitsland) (2009), 19. Marlene van Niekerk (Zuid-Afrika) (2011), 20. Charlotte Mutsaers (Nederland) (2012), 21. Arie Jan Gelderblom (Nederland) (2014), 22. Irina Michajlova (Rusland) (2015)

1.4.6 COMMISSIES

1.4.6.1 Canoncommissie

De Canoncommissie begeleidde in 2020 verder het project ‘Canon van de Nederlandstalige literatuur’ (zie Hoofdstuk 6). De leden zijn: Erik Vlaminck (voorzitter), Hugo Brems, Luc Devoldere, Leen van Dijck, Frank Willaert, Willy Vandeweghe, Leen Huet, Annelies Verbeke (allen KANTL-leden), Bert Van

Raemdonck (coördinator van de KANTL) en Samuel Mareel (lid van de Jonge Academie). Nicolas Leus en Judith Van Doorselaer zijn aanwezig als personeelsleden van de KANTL. De canoncommissie kwam in 2020 niet samen, als gevolg van de geldende coronamaatregelen. Er werd wel digitaal gecommuniceerd.

1.4.6.2 Vaste commissies

Redactieraad Verslagen & Mededelingen

Het tijdschrift *Verslagen & Mededelingen* van de KANTL (*V&M*) verscheen in 2020 onder de hoofdredactie van Willy Vandeweghe, tot eind 2019 de vaste secretaris van de KANTL. Het redactiesecretariaat werd in 2020 waargenomen door Judith Van Doorselaer, medewerker publicaties, projectwerking en communicatie, in overleg met Georges De Schutter, erelid van de KANTL, en Bert Van Raemdonck (directeur KANTL). De kernredactie bestond voorts uit: Marcel De Smedt (literatuur), Dirk Geeraerts (taalkunde), Jozef Van Loon (taalkunde), Werner Waterschoot (literatuur), Frank Willaert (literatuur). Eind 2020 nam Frank Willaert de functie van hoofdredacteur van Willy Vandeweghe over.

1.5 FONDSSEN, LEGATEN EN PRIJZEN

Legaten en schenkingen leidden in de loop der jaren tot het instellen van diverse fondsen, waaruit geput kan worden voor het toekennen van prijzen.

1.5.1 HISTORISCH OVERZICHT FONDSSEN

Een overzicht van de fondsen tot 1965 is opgenomen in *Jaarboek 1966*, p. 90-98. Een overzicht van de overige fondsen is het meest recent opgenomen in *Jaarboek 1997*, p. 57.

Het overzicht van de situatie in 2001, en het procentuele aandeel van elk onderdeel in het totale fondsenbedrag: zie *Jaarboek 2015*, p. 7.

1.5.2 PRIJZEN TOEGEKEND IN 2020

In 2020 werd de Prijs van de KANTL voor Proza (bedrag: € 5000) toegekend, zie 3.4.2. Voorts werd de Leon Elautprijs toegekend (bedrag: € 5000), zie 3.4.1.

1.5.3 JURY'S VOOR DE PRIJZEN IN 2020

1.5.3.1 Literaire prijzen

- Proza: Hugo Brems (voorzitter), Piet Couttenier, Leen Huet, Kris Humbeeck en Peter Theunynck.
- Podiumteksten: Patrick Lateur (voorzitter), Geert van Istendael en Annelies Verbeke.
- Essay: Anne Marie Musschoot (voorzitter), Ludo Abicht, Frans De Haes, Luc Devoldere en Hendrik Van Gorp.
- Poëzie: Miriam Van hee (voorzitter), Geert Buelens, Stefan Hertmans, Dirk De Geest en Anne Provoost.

1.5.3.2 Wetenschappelijke prijzen

- Leon Elautprijs: Piet Couttenier (voorzitter), Wim Vandenbussche, Leen van Dijck.
- Taalkunde: Willy Vandeweghe (voorzitter), Hans Smessaert, Ann Marynissen, Wim Vandenbussche, Reinhild Vandekerckhove.
- Leonard Willemsprijs: Frank Willaert (voorzitter), Ann Marynissen, Karel Porteman, Jozef Van Loon, Werner Waterschoot.
- Literatuurstudie: Hugo Brems, Piet Couttenier, Arie J. Gelderblom.

1.6 PERSONEEL

1.6.1 PERSONEELSFORMATIE

In 2020 had de KANTL 9 contractuele personeelsleden in dienst.

Aansturing personeel

Bert Van Raemdonck, directeur (80%)

Cindy Holtyzer, verantwoordelijke personeelsadministratie en financiën (100%)

Teamleden

Ron Van den Branden, senior onderzoeker (90%)

Wim de Waegeneer, medewerker secretariaat en logistiek (60%)

Annick Florin, medewerker bibliotheek en gebouw (100%)

Nicolas Leus, medewerker publiekswerking, evenementen & communicatie (80%)

Sofie D'hoore, medewerker secretariaat (80%)

Yamina Yassini, poetsvrouw (40%)

Judith Van Doorselaer, medewerker publicaties, projectwerking & communicatie (60%)

1.6.2 OVERZICHT EN PERSONEELSBEWEGINGEN

In 2020 waren 9 personeelsleden werkzaam bij de KANTL, goed voor 6,3 vte's. Reëel werden 5,40 vte's gepresteerd, rekening houdend met verloven, tijdelijke werkloosheid wegens corona en langdurige ziektes. Het contract van Wim de Waegeneer werd beëindigd op 1 december 2020. Het is het gevolg van een noodgedwongen besparingsoefening n.a.v. de lineaire bezuiniging van 6% op de dotatie van de KANTL, aangekondigd aan het begin van 2020.

Op 4 november 2020 nam Bert Van Raemdonck ontslag als directeur. Zijn opzegtermijn ging in op 16 november 2020; zijn laatste werkdag bij de KANTL is 24 januari 2021.

Op 13 november 2020 nam Ron Van den Branden ontslag als senior onderzoeker. Zijn opzegtermijn ging in op 23 november 2020; zijn laatste werkdag bij de KANTL is 23 februari 2021.

1.6.3 OVERGANG NAAR NIEUW PARITAIR COMITÉ

In 2020 werden de eerste stappen gezet in de richting van een nieuw personeelsstatuut voor de werknemers van de KANTL. Het huidige DVO-statuut (Diensten van de Vlaamse overheid) is, sinds de verzelfstandiging van de KANTL op personeelsgebied, niet langer het meest geëigende statuut. Er wordt een overschakeling voorbereid naar PC 329.01 (socio-culturele sector), dat beter tegemoetkomt aan de huidige structuur en werking van de KANTL. Er wordt verwacht dat de transitie eind 2021 voltooid zal kunnen worden, na uitvoerig overleg met alle betrokken partijen.

Hoofdstuk 2:

Het verhaal van de Academie in 2020

zoals opgetekend door de vaste secretaris, Peter Theunynck

2020 was voor de Academie, net als voor de hele samenleving, een lastig en ingewikkeld jaar.

Eerst en vooral werden wij, net als alle gesubsidieerde organisaties uit de cultuursector, geconfronteerd met een besparing van 6% op onze dotatie en een gedeeltelijke desindexering van onze middelen. Daardoor zagen we ons genoodzaakt om te snijden, zowel in de kosten van de werking van het genootschap als in de personeelskosten. Dat leidde in het najaar van 2020 onder meer tot het ontslag van Wim de Waegeneer, medewerker secretariaat en logistiek.

We namen ons voor om bij de Minister van Cultuur een verhoging van onze dotatie te bepleiten en daarnaast via sponsoring op zoek te gaan naar extra middelen. Op 3 juli 2020 hadden we een gesprek met Joachim Pohlmann, de kabinetschef van Jan Jambon, Minister-President van de Vlaamse regering en Minister van Cultuur. We vroegen – op basis van een uitgewerkt dossier – een budgetverhoging om een van onze kerntaken, digitale archivering van taalkundige en literaire bronnen, te kunnen uitbreiden; verder wezen we ook op onze financieringsproblemen rond de uitbouw van het Canoncentrum. Het kabinet leek naar het eerste verzoek wel oor te hebben, maar tot hiertoe leverde dat geen concrete resultaten op. Onze zoektocht naar bijkomende middelen via sponsoring werd ernstig gehinderd door de komst van het coronavirus.

De lockdown in het voorjaar en de strenge veiligheidsmaatregelen en beperkingen in de zomer en het najaar zorgden ervoor dat onze reguliere werking in 2020 ernstig werd verstoord: enkel in januari en februari (pre-corona) en in september (op de gezamenlijke vergadering met de KVAB in Brussel) konden de leden van het genootschap elkaar in levenden lijve ontmoeten. Het jaarlijkse evenement in Beauvoorde werd afgelast, plannen voor lezingen en symposia werden in de koelkast gestopt. Onze live publiekswerking werd tot zo goed als nul herleid. Uitzondering op de regel was de lezing ‘Heeft het Nederlands nog een toekomst’ van Wim Vandenbussche, ter gelegenheid van de Week van het Nederlands. Deze lezing werd in de KANTL gehouden voor een beperkt publiek. Later werd ze via ons YouTube-kanaal veelvuldig bekeken.

De goedkeuring van de rekeningen van 2019 en de begroting 2020 door de algemene vergadering gebeurde via e-mail en de verkiezing van nieuwe leden werd per post georganiseerd. Ondertussen wist de Academie zich met vijf

prominente nieuwe leden te versterken: literatuurwetenschapper Lut Missinne, taalkundige Lieve De Wachter, auteur Joke van Leeuwen en twee leden die niet tot de klassieke categorieën behoren, maar op een andere manier een grote bijdrage leveren aan de zorg en promotie voor het Nederlands: Kristien Bonneure en Hind Fraihi.

In samenwerking met de leden en het personeel zochten we naar oplossingen om, ondanks alle organisatorische beperkingen, zichtbaar te blijven. Zo ontwikkelden we de formule ‘De KANTL in quarantaine’, waarbij onze leden in een reeks videoberichten reflecteerden over allerlei taal- en letterkundige onderwerpen. Dat leverde een twintigtal gesmaakte bijdragen op.

Voor de uitreiking van de KANTL-prijs voor Proza en de Leon Elautprijs bedachten we een aangepaste formule. De prozaprijs werd aan Jeroen Olyslaegers in open lucht uitgereikt in de Antwerpse wijk Zurenborg, waar zijn bekroonde boek *WIL* zich afspeelt. De Elautprijs werd aan laureaat Ludo Stynen overhandigd in het Letterenhuis. De toespraken in naam van de juryvoorzitters en het dankwoord van de laureaten werden gefilmd en enthousiast gedeeld via YouTube. Hetzelfde gebeurde met de oktoberlezing van Stefan Hertmans over de hedendaagse roman en de historische herinnering. Deze lezing werd door een breed publiek bekeken. De lezing van Veerle Fraeters ‘Over paarden, liefde en hoogmoed’ werd vanuit de KANTL gelivestreamd en de lezing van Philippe Hiligsmann over ‘De behoefte aan vreemde talen, in het bijzonder aan Nederlands, in Franstalig België’ konden onze leden via Microsoft Teams bijwonen. Het Multatulicolloquium in samenwerking met de KVAB had een van de hoogtepunten van ons werkjaar moeten worden. Omdat de Nederlandse referenten op dat ogenblik de grens niet over mochten, moest ook hier een andere oplossing bedacht worden. Er werd geopteerd voor een combinatie van vooraf gefilmde lezingen, door de Nederlandse referenten gehouden in het Multatuli-huis in Amsterdam, en een digitaal georganiseerd colloquium.

2020 was het jaar waarin de literaire canon, die in 2015 het levenslicht zag, voor het eerst werd herzien. Bij de lancering van de herijkte canon, in de zomer van 2020, beroerde vooral de afwezigheid van *Gangreen* van Jef Geeraerts de gemoederen. Naderhand werd ook op andere aspecten van de vernieuwde literaire canon gefocust. Dankzij een succesvolle samenwerking met twee mediapartners, *De Standaard* en radio Klara, bleef de canon tijdens de hele zomer van 2020 op de radar. In de *Standaard der Letteren* verscheen tien weken lang een essay over een canonboek en in het Klara-programma Espresso kwam in de zomer elke dag een van de vijftig canonwerken aan bod. Die korte reportages werden bovendien gebundeld in een podcast die downloadbaar blijft. De KANTL

zorgde zelf voor een geactualiseerde website (literairecanon.be) waarop ook de discussie in de media een plek kreeg en blijft krijgen. De canoncommissie en het team van de KANTL werkten ondertussen noest aan de nieuwe editie van het canonboek dat bij uitgeverij Vrijdag verscheen. De plannen om het boek in het najaar in het Vlaams parlement te presenteren moesten vanwege corona afgevoerd worden. Er werden plannen uitgerold voor een alternatieve presentatie in de vorm van een podcast die in de loop van 2021 zal worden gelanceerd. In oktober 2020 werd voor het eerst een grootschalige online bevraging georganiseerd onder de leden en ereleden van de Academie. In die bevraging werden alle aspecten van de werking van de Academie geëvalueerd en werd ook gepeild naar de prioriteiten van leden en ereleden betreffende de toekomstige werking van de KANTL. 27 leden en ereleden namen aan de bevraging deel. De resultaten werden in een rapport gegoten dat een van de basisdocumenten wordt bij de opmaak van het beleidsplan 2021-2025 waarover een werkgroep zich in het voorjaar van 2021 buigt.

Op het vlak van het personeelsbeleid kende de Academie in het najaar woelige maanden. De Academie moest, zoals hoger vermeld, om budgettaire redenen afscheid nemen van Wim de Waegeneer. Kort daarna werd het Bestuur geconfronteerd met het ontslag van de directeur, Bert Van Raemdonck, en vervolgens met dat van senior onderzoeker Ron Van den Branden. Beide gewaardeerde teamleden besloten om persoonlijke redenen een nieuwe wending aan hun loopbaan te geven. Judith Van Doorselaer, medewerker publicaties, projectwerking & communicatie, toonde zich bereid om ad interim de taak van directeur op zich te nemen. De vacature van verantwoordelijke Digital Humanities en applicatie- en serverbeheerder werd open verklaard en na een selectieprocedure ingevuld door Ellen Vanderstraeten.

Ondertussen werd het overleg over een nieuw personeelsstatuut voortgezet. Bedoeling is om de transitie naar het nieuwe statuut (PC 329.01) voor het einde van 2021 af te ronden.

In 2019 kreeg de Academie van Literatuur Vlaanderen de opdracht om de subsidiëring van auteursgenootschappen te organiseren en de werking ervan te ondersteunen. In 2020 dienden 7 auteursgenootschappen een dossier in. 5 genootschappen ontvingen de basissubsidie van 750 euro, 3 auteursgenootschappen ontvingen daarbovenop een projectsubsidie van 1500 euro. De Academie organiseerde in het najaar een online overleg met de genootschappen over de vraag hoe ze een werking kan uitbouwen die de genootschappen ook op andere manieren ondersteunt.

De Academie heeft een lange en rijke traditie in het uitgeven van wetenschappelijk en essayistisch werk op het gebied van de Nederlandse taal- en letterkunde. In 2020 werd een nieuwe titel gepubliceerd: *Letterkunde met lef. Ton Anbeek als onderzoeker en criticus*, een bundel opstellen onder redactie van Lars Bernaerts, Linde De Potter en Koen Rymenants.

Een andere belangrijke pijler van de wetenschappelijke werking van de Academie is het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (CTB). Dat kon in 2020 een paar mooie realisaties voorleggen. Vooreerst was er de oplevering van de eerste fase van de digitale editie van de correspondentie van Guido Gezelle. De Academie werkte voor dit project als editiewetenschappelijke partner samen met het Guido Gezellearchief van de Openbare bibliotheek Brugge, het Guido Gezellegenootschap en de Universiteit Antwerpen. Deze deeleeditie werd in oktober 2020 gepubliceerd. Daarnaast werd het Toponymisch Woordenboek voor Oost- en Zeeuws-Vlaanderen verder aangevuld met de eerste twee van de drie Zeeuwse gemeenten (zie 4.3.2). Ten slotte werd het online lesmateriaal van het TEI by Example project, dat in 2010 werd ontwikkeld door het CTB, bijgewerkt naar de nieuwste versie van de Text Encoding Initiative standaard voor tekstcodering. De webtoepassing werd bovendien voorbereid voor meertalige inhoud, zodat dit project de internationale Digital Humanities gemeenschap nog beter kan dienen door een uitbreidingsmogelijkheid met toekomstige vertalingen van het lesmateriaal.

Onze zorg voor het taal- en letterkundige erfgoed beperkt zich niet alleen tot het (mee) realiseren van digitale edities. We laten ook onze stem horen in actuele kwesties. Zo stuurden we, naar aanleiding van zorgwekkende berichten in de media over de sluiting van het Gezellemuseum en de omvorming tot Gezellehuis, een brief aan de bevoegde schepen en aan de directeur van de Musea Brugge waarin we ons standpunt in die zaak kenbaar maakten.

Het jaar 2020 heeft de Academie voor veel uitdagingen geplaatst. De Raad van Bestuur, de leden en ereleden en de medewerkers zijn de problemen niet uit de weg gegaan en hebben creatief mogelijkheden gezocht en gevonden om ook in moeilijke tijden relevant te blijven. Een aantal experimenten – zoals de livestream van lezingen – openen nieuwe perspectieven. Op verschillende werven wordt intussen hard getimmerd aan de Academie van de toekomst.

Hoofdstuk 3:

Verslag van de ledenwerking in 2020

3.1 DE LEDENVERGADERINGEN IN 2020

3.1.1 NIEUWJAARSTOESPRAAK 2020

Met de invoering van het nieuwe decreet (12 oktober 2018) werd de termijn van het voorzitterschap van de KANTL aanzienlijk uitgebreid. Terwijl de termijn traditioneel tot slechts één jaar beperkt bleef, werd het voorzitterschap verlengd tot een periode van vier jaar. Nadien is een herverkiezing voor één nieuwe termijn mogelijk.

In de ledenvergadering van 15 januari 2020 luidde Leen van Dijck het tweede jaar van haar voorzitterschap in met een toespraak. Die is te vinden onder 8.1.

3.1.2 HERDENKINGEN EN IN MEMORIAMS

Op 11 februari 2020 overleed Sera De Vriendt, lid sinds 1998 en erelid sedert 2005. Een in memoriam werd uitgesproken door Wim Vandenbussche op de vergadering van 17 februari 2020. Het is terug te vinden onder 8.6.1.

Op 12 april 2020 overleed Jacques De Decker, lid sinds 2006.

Het in memoriam, geschreven door Frans De Haes, werd op 22 april 2020 via e-mail naar onze leden en ereleden verstuurd.

Het in memoriam, uitgesproken door Stefan Hertmans, werd via het YouTube-kanaal van de KANTL ter beschikking gesteld aan leden, ereleden en belangstellenden.

Beide in memoriams zijn terug te vinden onder 8.6.2.

3.1.3. LEZINGEN EN LITERAIRE SALONS TIJDENS DE MAANDELIJKSE VERGADERINGEN IN 2020

3.1.3.1 Chronologisch overzicht

15 januari 2020

14u00. Middagvergadering: Bram Caers, ‘De toekomst van de Bibliografie van de Nederlandse Taal- en Literatuurwetenschap (BNTL)’

19 februari 2020

10u45. Ochtendvergadering: Marcel De Smedt, ‘De schrijftafel van Elsschot: *De verlossing*’

14u00. Middagvergadering: Wim Vandenbussche, ‘Quo vadis, Taalunie?’

De vergaderingen van 18 maart, 15 april, 20 mei en 17 juni werden omwille van de coronamaatregelen afgelast.

19 september 2020

11u00: Gezamenlijke vergadering KANTL- KVAB (Klasse Menswetenschappen) in het Paleis der Academiën in Brussel

Anne Provoost, auteur en lid van de KANTL, ‘Kinderen evacueren in oorlogstijd, het klonk als een goed plan’

Sabine Verhulst, erehoogleraar Italiaanse literatuur en cultuurkunde van Italië aan de Universiteit Gent en lid van de KVAB, ‘Zuidelijker geschreven. Italië in het vroege oeuvre van Lucebert en Hans Andreus’

21 oktober 2020

De vergadering werd omwille van de coronamaatregelen afgelast. De leden konden de lezing van Stefan Hertmans volgen via het YouTube-kanaal van de KANTL.

Stefan Hertmans, ‘Hoe gaat hedendaagse literatuur om met het aloude thema van de historische herinnering?’

18 november 2020

De vergadering werd omwille van de coronamaatregelen afgelast. De lezing van Veerle Fraeters werd gelivestreamd vanuit de KANTL.

Veerle Fraeters: ‘Over paarden, liefde en hoogmoed. Allegorische intertekst en mystagogie in het negende lied van Hadewijch’

16 december 2020

De vergadering werd omwille van de coronamaatregelen afgelast. De lezing van Philippe Hiligsmann werd door leden en ereleden online bijgewoond via Microsoft Teams.

Philippe Hiligsmann: ‘De behoefte aan vreemde talen, in het bijzonder aan Nederlands, in Franstalig België’

3.1.3.2 Alfabetisch overzicht met abstracts van lezingen

1. **Caers, Bram:** ‘De toekomst van de Bibliografie van de Nederlandse Taal- en Literatuurwetenschap (BNTL)’

Sinds 2008 is de Bibliografie van de Nederlandse Taal- en Literatuurwetenschap (BNTL) gratis online beschikbaar op een website (www.bntl.nl) die werd ontwikkeld in samenspraak met het Huygens ING. Nu deze partner zich terugtrekt, dient zich de kans aan om de BNTL een nieuwe start te geven. Daarvoor wordt het gesprek aangegaan met de gebruikers en het hele vakgebied van de neerlandistiek.

2. **De Smedt, Marcel:** ‘De schrijftafel van Elsschot: *De verlossing*’

De genetische studie van *De verlossing* leert ons dat Elsschot vertrekt van een beperkte nucleus en zijn verhaal in klad- en nethandschrift en in het typoscript steeds verder uitbreidt tot het zijn definitieve structuur bereikt. In de handschriften zien we bovendien hoe Elsschot concrete toestanden, persoons- en plaatsnamen in de loop van het schrijven fictionaliseerd heeft.

3. **Fraeters, Veerle:** ‘Over paarden, liefde en hoogmoed. Allegorische intertekst en mystagogie in het negende lied van Hadewijch’

‘Een der heerlijksten strophen uit haar werk’, zo noemde Jozef Van Mierlo (1942, 60) in zijn editie de slotstrofe van het negende lied van Hadewijch. De strofe bevat het ongebruikelijke beeld van een paraderende ridder die plots van het paard geworpen wordt. In deze lezing ontrafelt Veerle Fraeters de gelaagde intertekst die achter dit beeld schuilgaat. Het beeld heeft hoofse en Bijbelse connotaties, maar verwijst volgens haar primair naar de allegorische teksttraditie. Het belang van die traditie voor Hadewijchs poëzie bleef lang onopgemerkt. Naast de twee protagonisten, i.e. de minnende ziel en Dame Minne, bevatten Hadewijchs teksten echter tal van andere gepersonifieerde abstracta, veelal (on)deugden die optreden als helpers of tegenstanders van de minnaar. Wie op hun wedervaren let, krijgt greep op de mystieke lessen die de auteur mee wil geven. Om die te detecteren is een narratologische lectuur van de liedteksten nodig, met aandacht voor personages en vertelperspectieven. Met haar analyse van de slotstrofe van *Lied 9* hoopt Fraeters aan te tonen dat zo’n lectuur een verdiept inzicht biedt in de betekenis en de mystagogische werking van Hadewijchs poëzie.

4. **Hertmans, Stefan:** ‘Hoe gaat hedendaagse literatuur om met het aloude thema van de historische herinnering?’

De klassieke historische roman, met zijn opzichtige mise-en-scène, leek tijdens het literair modernisme definitief afgedaan te hebben. Met de speelse evocaties

van Umberto Eco enerzijds, en de historische gamechanger *Montaillou* van de historicus Leroy Ladurie, leken literatuur en historiografie weer toenadering te zoeken tijdens het laatste kwart van de vorige eeuw.

Op de rand van wat tegenwoordig ‘non-fictie’ heet, met autobiografische elementen waarin de auteur zich ‘tussen’ zijn personages begeeft, ontstond de auto-docu-fictie zoals die tegenwoordig door steeds meer auteurs wordt beoefend. Stefan Hertmans licht zijn eigen werkwijze toe en knoopt er een paar conclusies voor de actuele literatuur aan vast.

5. Hiligsmann, Philippe: ‘De behoefte aan vreemde talen, in het bijzonder aan Nederlands, in Franstalig België’

In onze sterk geglobaliseerde en digitale samenleving is meertaligheid een troef (Angouri, 2014; Britt-Louise Gunnarsson, 2014). De laatste jaren hebben tal van studies (Hiligsmann & Beheydt, 2011; Janssens, 2018; Le Forem, 2017; Mettwie & Van Mensel, 2009) gewezen op de behoefte aan meertalige arbeidskrachten in België, in het bijzonder in Brussel.

Philippe Hiligsmann presenteert onderzoek van Pauline Degrave, Philippe Hiligsmann, Eliz Sheradlioglu & Jonathah Dedonder (UCLouvain) dat nader ingaat op de taaleisen waar universitair afgestudeerden in Franstalig België aan moeten voldoen om meer kans te maken op de arbeidsmarkt. Er werd onderzocht welke talen hoger opgeleiden moeten kennen en welk niveau/welke vaardigheden van hen verwacht worden. Om deze vragen te beantwoorden is een dubbele analyse uitgevoerd. Ten eerste hebben 2.000 alumni van de UCLouvain van 2014 en 2018 een online vragenlijst ingevuld waarmee o.a. gepeild werd naar de talen die op de werkvloer gebruikt worden (Degrave e.a. 2020). Vervolgens werden ca. 2.500 vacatures geanalyseerd die tussen juli 2018 en juni 2019 op het UCLouvain-loopbaanplatform Career Center by JobTeaser gepubliceerd zijn (Pomponio 2020).

Tijdens de lezing worden de voornaamste resultaten van de twee onderzoeken uitgebreid besproken.

Referenties

- Angouri, J. (2014). *Multilingualism in the workplace: Language practices in multilingual contexts*. De Gruyter Mouton.
- Degrave, P., Pomponio, E., Sheradlioglu, E., Hiligsmann, Ph., Dedonder, J. (2020). Quels besoins linguistiques pour les diplômés universitaires de Belgique francophone ? Lezing gehouden op de *Linguists' day 2020* – CBL-BKL (16/10/2020).
- Gunnarsson, B. (2014). Multilingualism in European workplaces. *Multilingua*, 33(1-2), 11-33. doi: 10.1515/multi-2014-0002

- Hiligsmann, P. & Beheydt, L. (2011). *Met immersie aan de slag / Au travail, en immersion*. Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain.
- Janssens, R. (2018). *Meertaligheid als opdracht: een analyse van de Brusselse taalsituatie op basis van taalbarometer 4*. Brussel VUBPress. UniCat.
- Le Forem. (2017). *Faut-il être bilingue pour travailler en Wallonie?*
- Mettewie, L. & Van Mensel, L. (2009). Multilingualism at all Costs: Language Use and Language Needs in Business in Brussels. *Sociolinguistica*, 23. doi: 10.1515/9783484605879.131
- Pomponio, E. (2020). *Meertaligheid: een VIP-toegang tot de arbeidsmarkt? Analyse van taaleisen van werkgevers* (ongepubliceerde scriptie). UCLouvain, Louvain-la-Neuve.

6. Provoost, Anne: ‘Kinderen evacueren in oorlogstijd, het klonk als een goed plan’

Stel, het is oorlog, er is een vluchtelingencrisis, de grenzen zijn dicht. De vluchtelingen zitten met honderdduizenden samen in het laatste stukje eigen grondgebied. De tyfus breekt uit onder de soldaten. De soldaten wonen tussen de burgers. De vaccins gaan naar de soldaten. Wat doe je als overheid met de kinderen? Haal je ze weg van hun ouders? Veroorzaakt die verwijdering levenslange mentale schade, of is het belangrijker dat ze veilig zijn? En is dat wel veilig, zoveel verzwakte kinderen dicht op elkaar?

Anne Provoost reconstrueert in deze lezing het verhaal van haar grootmoeder die een oorlogskind was in 14-18. Ze liet zich bij het schrijven van haar boek over dit familieverhaal in eerste instantie leiden door de oorlogsgebeurtenissen. Door de uitbraak van Covid is ze helemaal anders naar haar bronnenmateriaal gaan kijken. Haar blinde vlek werd ineens duidelijk. Heel veel in wat er is voorgevallen met haar grootmoeder in die vier jaar ‘kolonietijd’ had minder te maken met de verschillende slagen rondom Ieper dan met virussen. Ze maakt het publiek getuige van haar zoektocht aan de hand van honderden foto’s.

7. Vandenbussche, Wim: ‘Quo vadis, Taalunie?’

Veertig jaar na de oprichting van de Taalunie kan er teruggeblikt worden op de gebruikelijke successen, verworvenheden en desillusies die de middelbare leeftijd kleuren. Veel prangender is evenwel de vraag welke richting ons hoogste taalplanningsinstituut uitgaat. Op een ogenblik waar de standaardtaal wat lossier in het zadel zit, en waar de spagaat tussen standaard verdedigen en taalvariatie omarmen erg breed wordt, kan het wijs zijn om de functie en de slagkracht van het instituut even tegen het licht te houden.

Wim Vandenbussche probeert dat, in de wetenschap dat de neerlandistiek buitengaats op een aantal symbolisch belangrijke plaatsen in de touwen ligt (naast een opmars in Centraal-Europa), met de vaststelling dat er binnen de Academiemuren openlijk gepleit werd voor het ontvetten van de Taalunie, en in het volle besef dat de uitdrukkelijke verdedigers van de Nederlandse standaardtaal niet breed gezaaid liggen.

8. Verhulst, Sabine: ‘Zuidelijker geschreven. Italië in het vroege oeuvre van Lucebert en Hans Andreus’

In de prille naoorlogse jaren laden schrijvers en beeldend kunstenaars van heinde en ver zich op in het intellectueel snel herlevende Parijs, aangetrokken door de kosmopolitische bohème die artiesten met elkaar confronteert in een sfeer van ongedwongen nieuwsgierigheid en emulatie. Ook vernieuwende Nederlandstalige kunstenaars en schrijvers als Simon Vinkenoog, Karel Appel, Corneille, Remco Campert, Hugo Claus, Hans Andreus, Lucebert en Rudy Kousbroek voelen de noodzaak om de Parijse kunstenaarsscene op te zoeken. Een aantal dichters onder hen zakt verder af naar het mediterrane gebied om vanuit de Azurenkust per trein en/of liftend het Italiaanse schiereiland te exploreren. De Italiaanse Riviera en Rome behoren tot de favoriete bestemmingen. De drijfveer die hen naar Italië brengt is erg verschillend, ook de manier waarop de beeldvorming rond het schiereiland tot stand komt loopt uiteen. De beginnende artiesten hebben het niet breed en doen hun voordeel met de lage levensstandaard in het economisch zwaar gehavende land dat met alle middelen en een gigantische Amerikaanse steun via het Marshallplan probeert recht te krabbelen. Schrijvers als Hugo Claus, Hans Andreus en Lucebert zetten hun nomadenbestaan in Italië dan wel verder, maar hun volle aandacht is gericht op hun literaire ambitie en zichtbaarheid in het thuisland.

In deze lezing ligt de focus op de vroege poëzie van Lucebert (1924-1994) en Hans Andreus (1926-1977), en meer bepaald op het experimentele dichtwerk dat naar aanleiding van hun eerste verblijf in Italië tot stand kwam. De context is die van de late jaren 40, begin jaren 50. De vierentwintigjarige Lucebert en de vijfentwintigjarige Andreus ontdekken het land op verschillende tijdstippen en in verschillende omstandigheden. Voor beide jonge dichters verloopt de kennismaking met Italië evenwel in het teken van een ongeremde lichamelijke, talige en intellectuele energie.

3.1.3.3 Literaire salons

Omwille van de coronamaatregelen werd er in 2020 zeer beperkt vergaderd. Daardoor konden geen literaire salons georganiseerd worden. Dat manco werd gedeeltelijk opgevangen door het initiatief ‘De KANTL in quarantaine’, waarbij KANTL-leden en ereleden inzoomden op een onderwerp naar keuze. Zie daarvoor 3.2.3.

3.2 OPENBARE MANIFESTATIES VAN DE ACADEMIE IN 2020

3.2.1 OPENBARE VERGADERING BEAUVOORDE, 1 JULI 2020

We zagen ons door de geldende coronamaatregelen helaas genoodzaakt om de Openbare Vergadering in Beauvoorde af te gelasten.

3.2.2 PLECHTIGE OPENINGSVERGADERING, 21 OKTOBER 2020

Ook de plechtige openingsvergadering van 21 oktober 2020 moest worden afgelast. De geplande lezing van Stefan Hertmans werd gefilmd en via het YouTube-kanaal van de KANTL met leden, ereleden en belangstellenden gedeeld. Daardoor bereikte deze lezing een veel groter publiek dan gebruikelijk.

De uitreiking van de KANTL-prijs voor Proza en de Leon Elautprijs gebeurde op locatie, zonder publiek. Leen van Dijk sprak in de Oostenstraat in Antwerpen, in het hart van de wijk waar *WIL* zich afspeelt, de laudatio uit die juryvoorzitter Hugo Brems voor Jeroen Olyslaegers had geschreven. Jeroen Olyslaegers bracht in zijn dankwoord hulde aan de historici die met hun onderzoek het pad voor hem hadden geëffend. In het Letterenhuis in Antwerpen sprak Peter Theunynck de laudatio uit als vervanger van juryvoorzitter Piet Couttenier. Ludo Stynen had het in zijn dankwoord over erfgoed en voyeurisme. Van beide evenementen werd een reportage gemaakt die via het YouTube-kanaal van de KANTL druk bekeken werd.

De teksten van de laudatio's en de dankwoorden zijn terug te vinden onder 8.3 en 8.4.

3.2.3 QUARANTAINEFILMPJES LEDEN

Wie zijn de leden van de KANTL en waarmee houden zij zich tijdens hun quarantaine bezig? We lieten hen zelf aan het woord.

2 april 2020, Peter Theunynck in quarantaine: Peter Theunynck vertelt over het boek *Karel en ik*, de memoires van Gustave van de Woestyne.

3 april 2020, Patrick Lateur in quarantaine: Patrick Lateur tuurt samen met

‘speelman’ Hubert van Herreweghen naar de regenboog en de vogels op het veld.

6 april 2020, Frank Willaert in quarantaine: Frank Willaert wordt elke dag weer pijnlijk herinnerd aan afspraken en plannen die intussen zijn geannuleerd. De middeleeuwen hadden hem nochtans verwittigd...

8 april 2020, Luc Devoldere in quarantaine (ondertitels beschikbaar): Luc Devoldere mijmert samen met Natalia Ginzburg over de kleine en grote deugden die we aan onze kinderen doorgeven.

9 april 2020, Ann Marynissen in quarantaine: Ann Marynissen leert uit de brieven van Michiel Heusch dat er niets nieuws is onder de zon.

14 april 2020, Veerle Fraeters in quarantaine: Veerle Fraeters geniet van de manier waarop Joke van Leeuwen zich door Hadewijch liet inspireren tot een dialoog met de god van de consumptie.

20 april 2020, Frits van Oostrom in quarantaine: met Willem Frederik Hermans als gids probeert Frits van Oostrom het optimisme van de wetenschap met het pessimisme van de literatuur te verzoenen.

22 april 2020, Stefan Hertmans in quarantaine (ondertitels beschikbaar): op 12 april 2020 moesten wij afscheid nemen van Jacques De Decker. Hij was lid van de KANTL sinds 2006. Dit is een eresaluut aan hem door Academielid Stefan Hertmans.

24 april 2020, Anne Provoost in quarantaine: toen Anne Provoost vernam dat het Gezellemuseum in Brugge een nieuwe invulling zou krijgen, begon ze de gedichten van Guido Gezelle te herlezen én te vertalen. Houd u vast aan de takken van de bomen: zo klinkt poëzie in het West-Vlaams.

28 april 2020, Veerle Fraeters in quarantaine (Latijnse begrippen ondertiteld): voor Veerle Fraeters maakt de quarantaine het erg duidelijk: vrijheid is het hoogste goed.

30 april 2020, Luc Devoldere in quarantaine (ondertitels beschikbaar): Luc Devoldere komt door de quarantaine tot het inzicht dat we het toeval maar beter kunnen koesteren.

13 mei 2020, Stefaan van den Breemt in quarantaine (ondertitels beschikbaar): Stefaan Van den Breemt brengt schoonheid in tijden van corona. Hij vertelt ons over zijn nieuwe bundel *In zee* (Uitgeverij P). Inspiratie zocht hij in Zeeland, waar hij al zo'n tien jaar woont, en in de acrylverfschilderijtjes van zijn vrouw Solange Abbiati.

18 mei 2020, Geert van Istendael in quarantaine: Wie zijn de leden van de KANTL? Welk woord uit de Nederlandse taal doet hun hart een beetje sneller slaan? Welk boek kunnen ze echt niet missen? En waarin vinden ze troost in tijden van eenzaamheid? Geert van Istendael klapt uit de biecht.

25 mei 2020, Erik Vlaminck in quarantaine: Wie zijn de leden van de KANTL? Welk woord uit de Nederlandse taal doet hun hart een beetje sneller slaan? Welk

boek kunnen ze echt niet missen? En waarin vinden ze troost in tijden van eenzaamheid? Erik Vlamincq klapt uit de biecht.

26 mei 2020, Anne Marie Musschoot in quarantaine: Wie zijn de leden van de KANTL? Welk woord uit de Nederlandse taal doet hun hart een beetje sneller slaan? Welk boek kunnen ze echt niet missen? En waarin vinden ze troost in tijden van eenzaamheid? Anne Marie Musschoot klapt uit de biecht.

29 mei 2020, Willy Vandeweghe in quarantaine (ondertitels beschikbaar): Wat is het mooiste woord uit de Nederlandse taal? Het is een onmogelijke vraag, maar de leden van de KANTL doen graag een suggestie. Willy Vandeweghe verwondert zich vooral over de taal als systeem. Wist jij dat heel wat woorden die met 'st-' beginnen iets met elkaar gemeen hebben?

3 juni 2020, Stefaan van den Breemt in quarantaine: Wie zijn de leden van de KANTL? Welk woord uit de Nederlandse taal doet hun hart een beetje sneller slaan? Welk boek kunnen ze echt niet missen? En waarin vinden ze troost in tijden van eenzaamheid? Stefaan van den Breemt klapt uit de biecht.

8 juni 2020, Philippe Noble in quarantaine: Wie zijn de leden van de KANTL? Welk woord uit de Nederlandse taal doet hun hart een beetje sneller slaan? Welk boek kunnen ze echt niet missen? En waarin vinden ze troost in tijden van eenzaamheid? Philippe Noble klapt uit de biecht.

12 juni 2020, Anne Provoost in quarantaine: Wie zijn de leden van de KANTL? Welk woord uit de Nederlandse taal doet hun hart een beetje sneller slaan? Welk boek kunnen ze echt niet missen? En waarin vinden ze troost in tijden van eenzaamheid? Anne Provoost klapt uit de biecht.

3.3 INSTALLATIEVERGADERINGEN

Omdat er in 2020 omwille van de geldende coronamaatregelen niet fysiek vergaderd kon worden, werd beslist om de installatievergaderingen van de vijf nieuwe leden (Lut Missinne, Lieve De Wachter, Joke van Leeuwen, Kristien Bonneure en Hind Fraihi) te verschuiven naar 2021.

3.4. WETENSCHAPPELIJKE EN LITERAIRE PRIJZEN: VERSLAGEN

3.4.1 WETENSCHAPPELIJKE PRIJS VAN DE KANTL

In 2020 werd de Leon Elautprijs uitgereikt. Deze prijs bekroont een studie over de culturele Vlaamse beweging. Voor de KANTL-prijs van 2020 kwamen alle wetenschappelijke werken uit de periode tussen 2016 en 2019 in aanmerking. Ludo Stynen is de laureaat van 2020. Hij ontvangt de prijs voor de biografie *Pol De Mont. Een tragisch schrijversleven*, die in 2017 bij Polis verscheen.

Over het boek

Pol De Mont. Een tragisch schrijversleven is een biografie over een groot vernieuwer, literatuur- en kunstcriticus, folklorist, leraar en bevoegen voordrachtgever in een handvol landen, journalist en internationaal netwerker. Daarnaast was De Mont ook studentenleider, volkstriboon en bovenal een overtuigende Vlaming, later Vlaams-nationalist. Als kosmopoliet had hij affiniteit met de nieuwe tendensen in het buitenland en hij introduceerde die in Vlaanderen. Tegelijk hechtte hij als nationalist sterk aan de Vlaamse traditie. Ludo Stynen bracht al die aspecten in beeld.

Uit het juryverslag: ‘Stynen heeft niet de ambitie het genre van de biografie grondig te vernieuwen. Hij is eerder een klassiek en traditioneel biograaf die zich uitgebreid documenteert en die vooral een scherp oog heeft voor archiefmateriaal. Hij neemt ook telkens de zorg om gewetensvol en met veel doorzettingsvermogen de bestaande literatuur op te zoeken, samen te vatten of te parafaseren. [...] De werkzaamheden van Stynen als biograaf getuigen van een onverminderde aandacht voor figuren die een rol hebben gespeeld in de geschiedenis van de Vlaamse emancipatie. Daardoor alleen al verdient hij bekroond te worden met de prijs. Met het levensverhaal van Pol De Mont zet Stynen de kroon op het werk. Met zijn vijf biografische boekwerken kan Ludo Stynen worden beschouwd als een waardevolle kroniekschrijver van een aantal vooraanstaande schrijvers die in het Vlaamse culturele ontvoogdingsproces en de natievorming in Vlaams-België een rol hebben gespeeld. De jury heeft geoordeeld dat dit geheel op zich verantwoordt om hem wegens zijn algemene verdiensten voor de studie van de Vlaamse beweging met de Leon Elautprijs 2020 te bekronen.’

Over de laureaat

Ludo Stynen is een geroutineerd biograaf. Met de publicatie van *Pol De Mont. Een tragisch schrijversleven*, dat in 2017 bij Polis verscheen, heeft hij nu vijf

biografieën op zijn naam (naast die van de gezusters Loveling, Lode Zielens, Anton Bergmann en Jan Frans Willems). Daarmee heeft hij een ruime kennis opgedaan over een reeks literaire auteurs die ook, in mindere of meerdere mate, een rol hebben gespeeld in de geschiedenis van de Vlaamse beweging.

Laudatio en dankwoord

De laudatio, die werd uitgesproken door vaste secretaris Peter Theunynck, is terug te vinden onder 8.4.1. Het dankwoord, dat werd uitgesproken door laureaat Ludo Stynen, is terug te vinden onder 8.4.2.

3.4.2 LITERAIRE PRIJS VAN DE KANTL

In 2020 werd de Prijs van de KANTL voor Proza uitgereikt. Voor de KANTL-prijs van 2020 kwamen alle romans uit de periode tussen 2016 en 2019 in aanmerking. De jury koos voor *WIL* van Jeroen Olyslaegers (De Bezige Bij, 2016).

Over het boek

Met de roman *WIL* uit 2016 schreef Jeroen Olyslaegers het sluitstuk van zijn trilogie over onze ontspoorde tijd en over de positie van het individu tegenover de gemeenschap. Het betekende de doorbraak van de auteur. Het boek werd bekroond met de Fintro Literatuurprijs (vakjury en lezersjury), de Confituur Boekhandelsprijs, de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor Proza en de F. Bordewijk-prijs, en het stond op de shortlist van de Libris Literatuur Prijs en de Inkaap.

Uit het juryrapport:

‘*WIL* speelt in Antwerpen tijdens de Tweede Wereldoorlog en zoomt in op het aandeel van de Antwerpse politie bij de Jodenvervolging. Jeroen Olyslaegers staat daarbij op de schouders van eminente historici als Herman van Goethem en Lieven Saerens. Maar anders dan een historicus die de geschiedenis zou kunnen reconstrueren is Olyslaegers er als romanschrijver in geslaagd die verwarde periode van collaboratie en verzet en de grijze zone tussen waarheid en leugen tot leven te brengen met behulp van de verbeelding. Met Wilfried Wils heeft hij een ambigue hoofdpersoon gecreëerd. Hij is zowel hulpagent als dichter. Ook zijn positie is dubbelzinnig: is hij net als veel van zijn collega-agenten een ordinaire collaborateur, is hij een verborgen verzetsstrijder of gewoon een handige opportunist, ‘een tweezak’ zoals Olyslaegers het noemt? [...] Met zijn genuanceerde, goed gedocumenteerde en vooral empathische roman heeft

Olyslaegers een bijdrage geleverd aan het collectieve verwerkingsproces. Met raak getypeerde en genuanceerd uitgewerkte personages, levendige scènes en een meeslepende vertelstijl, is hij erin geslaagd om zonder een moreel oordeel of een ideologische boodschap op te dringen de lezer ervan bewust te maken dat er een Wilfried Wils schuilt in elk van ons en dat er veel meer grijs is dan wit of zwart.’

Over de laureaat

Jeroen Olyslaegers (Mortsel, 1967) schrijft columns, theaterteksten en proza. Met zijn romans *WIJ* (2009, genomineerd voor de Gerard Walschap Literatuurprijs) en *WINST* (2012) liet hij zich opmerken in de Nederlandse letteren. In 2014 ontving hij de Arkprijs van het Vrije Woord voor zijn werk en maatschappelijk engagement, en de Edmond Hustinxprijs voor zijn theateroeuvre.

Laudatio en dankwoord

De laudatio van Hugo Brems (juryvoorzitter), uitgesproken door KANTL-voorzitter Leen van Dijk, is terug te vinden onder 8.3.1. Het dankwoord, uitgesproken door laureaat Jeroen Olyslaegers, is terug te vinden onder 8.3.2.

3.5 INTERACADEMISCHE PARTNERSCHAPPEN

3.5.1 KVAB

3.5.1.1 Commissie NBW

De KVAB geeft het Nationaal Biografisch Woordenboek (NBW) uit in samenwerking met de KANTL en de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België. De reeks bevat de biografieën van overleden bekende (en minder bekende maar vermeldenswaardige) Belgen en personen die leefden op het grondgebied van het huidige België. De reeks werd gestart in 1964 en telt nu 23 delen en meer dan 3000 biografieën. Om de twee jaar verschijnt een nieuw deel.

Werner Waterschoot is voorzitter van de NBW-commissie, Hans Rombaut (KVAB) de redactiesecretaris. Andere KANTL-leden die deel uitmaken van de NBW-commissie zijn Karel Porteman, Anne Marie Musschoot, Frank Wilaert en Hendrik Van Gorp.

3.5.1.2 Jonge Academie (JA)

België was in 2013 het twintigste land dat een Jonge Academie oprichtte. Voorzitters van de Jonge Academie zijn momenteel Vincent Ginis en Sylvia Wenmackers, voor de periode april 2019 - maart 2021.

In de adviesraad van de JA zetelen in 2020 voor de KANTL Willy Vandeweghe (lid) en Frank Willaert (plaatsvervanger). Stefaan van den Bremt adviseert voor de Kunsten.

3.5.1.3 VLAST

De Vlaamse Academische Stem (VLAST) is een vriendenkring van de KVAB, onder leiding van oud-KVAB-voorzitter Mark Eyskens. Al vanaf het begin konden ook KANTL-leden en -ereleden lid worden. Een belangrijk doel van de activiteiten is het bezoek aan tentoonstellingen, architecturaal interessante huizen, musea e.d.

Namens de KANTL zetelden in 2020 Willy Vandeweghe, Werner Waterschoot en Hugo Brems in de Raad van Bestuur van VLAST.

3.5.1.4 ACF

De Commissie van het Academisch Cultureel Forum bestaat hoofdzakelijk uit KVAB-leden, en behandelt in hoofdzaak KVAB-gebonden aangelegenheden. Van de KANTL worden de voorzitter en de vaste secretaris op de vergaderingen uitgenodigd.

3.5.2 ALL EUROPEAN ACADEMIES (ALLEA)

ALLEA is de overkoepelende vereniging van Europese Academies, voluit genaamd ALL European Academies (zie: www.allea.org). Vanaf het begin zijn KVAB en ARB daar lid van. De KANTL heeft sinds 2014 het lidmaatschap verworven. Huidig voorzitter van ALLEA is Antonio Loprieno (voorzitter van de Swiss Academies of Arts and Sciences), en dat sinds 2018. Zijn mandaat loopt nog tot 2022. Wegens de coronamaatregelen werd het Openbare Symposium 'Research Collaboration in Changing Times', dat op 4 juni in de Royal Society in Londen had moeten plaatsvinden, afgelast. De Algemene Vergadering van 3 juni werd online georganiseerd. Daar werd de toetreding van twee nieuwe leden goedgekeurd: de Cypriotische Academie voor Wetenschappen, Letteren en Kunsten en de Duitse Jonge Academie.

3.5.3 PLATFORM VOOR DE NEERLANDISTIEK

In de pers verschijnen er geregeld berichten over wat sommigen de ‘crisis in de neerlandistiek’ noemen. Het aantal nieuwe studenten dat kiest voor een studie neerlandistiek daalt, de populariteit van het vak Nederlands neemt af terwijl die van STEM-vakken toeneemt, het Engels blijft terrein winnen, en het beroep leerkracht wordt als minder aantrekkelijk ervaren dan vroeger. Als antwoord op de onheilsberichten werd er begin 2019, naar het voorbeeld van de Nederlandse Raad voor de neerlandistiek, een Platform voor de neerlandistiek opgericht. Dit platform, dat op initiatief van de KANTL werd opgericht, verenigt neerlandici van verschillende instellingen, en maakt zo overleg mogelijk tussen de opleidingen. Het platform wil in de eerste plaats het debat aanzwengelen. Het wil de identiteit van de neerlandistiek en de inhoud en structuur van de opleiding opnieuw ter discussie stellen. Het wil zich bezinnen over de relatie tussen de universitaire neerlandistiek, het middelbaar onderwijs en de maatschappij. Het uiteindelijke doel van het platform is om tot een breed gedragen standpunt te komen omtrent de relevantie en toekomst van de neerlandistiek aan de Vlaamse universiteiten, en van het schoolvak Nederlands. En om, met vereende krachten, een plan voor versterking uit te denken.

Het platform voor de neerlandistiek bestaat uit:

UGent: Yves T’Sjoen, Johan De Caluwe

KULeuven: Marc Van Vaeck, Freek Van de Velde, Hans Smessaert

VUBrussel: Hans Vandevoorde, Wim Vandenbussche, Rik Vosters

UAntwerpen: Dominiek Sandra, Kevin Absillis

KANTL: Frank Willaert, Willy Vandeweghe

Het platform voor de neerlandistiek kwam samen op 9 oktober 2020. Het voerde in 2020 enkele gesprekken met de Nederlandse Taalunie, met als doelstellingen: de ontwikkeling van een breed gedragen visie op de neerlandistiek, en de uitwerking van een gezamenlijk Nederlands-Vlaams actieplan.

3.6 AUTEURSGENOOTSCAPPEN

3.6.1 ALGEMEEN

Vanaf 2020 organiseert de KANTL in opdracht van Literatuur Vlaanderen de toekenning van overheidssubsidies aan auteursgenootschappen. De werking van auteursgenootschappen sluit immers nauw aan bij de missie en expertise van de KANTL.

Om de werking van de auteursgenootschappen te helpen activeren en dynamiseren, zal de KANTL ook initiatieven ondernemen voor een gemeenschappelijke en overkoepelende werking.

Op die manier werken Literatuur Vlaanderen en de KANTL aan een geïntegreerd letterenbeleid, dat inspeelt op het versterken van literair erfgoed in Vlaanderen.

3.6.2 SUBSIDIERONDE WERKJAAR 2020

De volgende auteursgenootschappen ontvingen subsidie voor het werkjaar 2020. (De subsidieronde vond plaats in 2019 en wordt beschreven in het Jaarboek 2020.)

- Filip De Pillecyn comité: toekenning van € 750 basissubsidie + € 1500 projectsubsidies
- Guido Gezellekring: toekenning van € 750 basissubsidie
- Louis Paul Boon Genootschap: toekenning van € 750 basissubsidie + € 1500 projectsubsidies
- Reynaertgenootschap: toekenning van € 750 basissubsidie + € 1500 projectsubsidie
- Streuvelsgenootschap: toekenning van € 750 basissubsidie

3.6.3 SUBSIDIERONDE WERKJAAR 2021

In 2020 werd tevens de subsidieronde voor het werkjaar 2021 georganiseerd. 5 auteursgenootschappen dienden voor de deadline van 1 december 2020 een dossier in.

Na evaluatie van de dossiers werden de volgende subsidies toegekend:

- Filip De Pillecyncomité: toekenning van € 750 basissubsidie + € 1500 projectsubsidie
- Guido Gezellekring: toekenning van € 750 basissubsidie
- Louis Paul Boon Genootschap: toekenning van € 750 basissubsidie + € 1500 projectsubsidie
- Reynaertgenootschap: toekenning van € 750 basissubsidie + € 1500 projectsubsidie
- Stijn Streuvelsgenootschap: toekenning van € 750 basissubsidie

N.a.v. de eerder beperkte respons en de geplande wijziging van het subsidiereglement op basis van de feedback van de auteursgenootschappen (zie 3.5.4) zal in 2021 een tweede subsidieronde worden georganiseerd.

3.6.4 OVERKOEPELENDE WERKING

Bij het uittekenen van de krijtlijnen van een overkoepelende werking voor de auteursgenootschappen is het cruciaal te vertrekken van de wensen en verzuchtingen van de auteursgenootschappen zelf. Onder invloed van corona verliep de gedachtewisseling digitaal.

In een online enquête die werd gehouden in november 2020 polste de KANTL naar de ideeën en verwachtingen van de genootschappen m.b.t. enerzijds hun subsidiëring en anderzijds de overkoepelende rol die de KANTL zal opnemen. De resultaten van die bevraging werden vervolgens uitgebreid besproken in een digitale vergadering die plaatsvond op 26 november 2020. Met de op die manier verkregen inzichten wordt rekening gehouden bij de uitwerking van het beleid van 2021.

Hoofdstuk 4:

Resultaten van de wetenschappelijke werking in 2020

De KANTL is een cultureel-wetenschappelijke overheidsinstelling, een onafhankelijk en multidisciplinair genootschap, met rechtspersoonlijkheid. De Academie heeft als doel de studie, beoefening en bevordering van de Nederlandse taal en de Nederlandse letterkunde. Deze missie is decretaal vastgelegd.

4.1 PERIODIEKE PUBLICATIES VAN DE ACADEMIE

4.1.1 JAARBOEK VAN DE KANTL

In juni 2020 verscheen *Jaarboek 2020*, onder redacteurschap van Judith Van Doorselaer.

Het *Jaarboek* beschrijft de stand van zaken in verband met de Academie op 1 januari van het genoemde jaar; de informatie over de werking betreft het voorafgaande kalenderjaar.

De prijs per deel bedraagt € 20 exclusief verzendkosten. Nog verkrijgbaar: 1991 en de volgende, voor € 11,00.

4.1.2 VERSLAGEN EN MEDEDELINGEN

In 2020 werd, n.a.v. de besparing van 6% op de dotatie van de KANTL, gezocht naar manieren om de productiekosten te beperken. Vanaf 2020 verschijnen er twee nummers per jaar in plaats van drie. Die nummers zullen online (dus als digitale publicatie) afzonderlijk van elkaar verschijnen. Daarnaast zullen ze, telkens wanneer er twee nummers af zijn, ook in printvorm verschijnen. Beide nummers worden samengevoegd in één band. Er worden dus niet langer drie publicaties per jaar gedrukt, maar slechts één: een dubbelnummer.

Een dubbelnummer van *Verslagen & Mededelingen* kost vanaf 2020 €30,00. Het kan worden besteld via het secretariaat van de KANTL of via SKRIBIS, het publicatieplatform van Nevelland Graphics: www.skribis.be.

In 2020 verscheen er één nummer van *V&M*: Vol. 129 nr. 1 (2019). Het bevat losse artikelen van Jos Van Thienen, Janneke Weijermars, Georges De Schutter en Ellen Beyaert.

Het themanummer ‘Poëzie en rouw’ stond eigenlijk gepland om in 2020 te verschijnen, maar verscheen net na de jaarwissel.

De online en *open access* publicatie van *V&M* werd geactiveerd bij de levering van het eerste nummer van jaargang 2011. Sedert dat moment verschijnen alle nummers van het tijdschrift integraal online via www.verslagenenmededelingen.be.

4.2 MONOGRAFIEËN EN VERZAMELWERKEN

Een overzicht van alle publicaties van de KANTL is raadpleegbaar op kantl.be/werking/publicaties/publicaties.

Publicaties bestellen kan via de boekhandel of (voor nieuwe publicaties) via de website van de Universitaire Pers Leuven: upers.kuleuven.be.

De KANTL geeft wetenschappelijk en essayistisch werk uit op het gebied van de Nederlandse taal- en letterkunde. Daarnaast publiceren we ook studies in verband met de bredere cultuur en geschiedenis van het Nederlandse taalgebied. Onze publicaties vormen zo een waardevolle aanvulling op de schaarse taal- en letterkundige uitgaven die binnen het commerciële circuit kunnen verschijnen. Om bepaalde aspecten van onze wetenschappelijke uitgeverij beter te stroomlijnen werken we sinds september 2016 samen met Universitaire Pers Leuven. Daardoor kunnen we ons nog beter op de acquisitie en evaluatie van manuscripten en de redactionele begeleiding van auteurs concentreren.

De KANTL publiceerde in 2020 één nieuwe titel.

4.2.1 LARS BERNAERTS, LINDE DE POTTER EN KOEN RYMENANTS, *LETTERKUNDE MET LEF. TON ANBEEK ALS ONDERZOEKER EN CRITICUS*

Over het boek

Ton Anbeek is een letterkundige met lef. Als hoogleraar, onderzoeker en criticus heeft hij het beeld van de moderne Nederlandse letterkunde diepgaand beïnvloed. In zijn literair-historische studies, essays, recensies en polemieken ontwikkelde hij een geheel eigen, vaak gedurfde visie op de Nederlandse literatuur vanaf 1880. In dit boek buigen dertien neerlandici zich over Anbeeks belangrijkste publicaties, zijn wetenschappelijke uitgangspunten en zijn opvattingen over literatuur en kritiek. Hun onderzoek toont Anbeek als een veelzijdig onderzoeker en criticus die met succes een ruim publiek wist aan te spreken. Tegelijk laat het zien welke debatten de studie van de Nederlandse literatuur beheersten van de jaren zestig tot vandaag. Een vraaggesprek waarin Ton Anbeek

terugblijkt op zijn eigen loopbaan en een persoonlijk nawoord van vak- en generatiegenoot Anne Marie Musschoot maken het beeld compleet.

Over de auteurs

Koen Rymenants schrijft over moderne en hedendaagse Nederlandse literatuur. Lars Bernaerts doceert moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Gent.

Linde De Potter is conservator moderne drukken aan de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience.

Het boek bevat bijdragen van: Janna Aerts (Vrije Universiteit Brussel), Lars Bernaerts (Universiteit Gent), Ellen Beyaert (Universiteit Gent), Siebe Bluijs (Universiteit Gent), Elke Depreter (Vrije Universiteit Brussel), Nele Janssens (Universiteit Gent), Anne Marie Musschoot (Universiteit Gent), Linde De Potter (Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience), Jan Lampaert (Universiteit Gent), Koen Rymenants (onafhankelijk onderzoeker), Maxime Van Steen (Universiteit Gent), Carl De Strycker (Universiteit Gent), Lieselot De Taeye (Universiteit Gent) en Alyssa Verhees (Vrije Universiteit Brussel).

De presentatie

Onder invloed van de geldende coronamaatregelen kon er geen boekpresentatie doorgaan.

4.2.2 CANONBLOEMLEZING *DE CANON VAN DE NEDERLANDSTALIGE LITERATUUR* IN SAMENWERKING MET UITGEVERIJ VRIJDAG

Zie hoofdstuk 6.2.6.

4.3 DE WERKING VAN HET KANTL-ONDERZOEKSCENTRUM CTB IN 2020

Tijdens 2020 heeft Ron Van den Branden drie maanden ouderschapsverlof opgenomen om de financiële situatie van de KANTL het hoofd te helpen bieden. Hierdoor werd de beschikbare werktijd teruggeschoefd van 90% tot 65%.

Op 13 november 2020 gaf Ron Van den Branden zijn ontslag, waardoor vanaf 23 november 2020 zijn opzegtermijn inging. Die periode werd voorbehouden voor de voorbereiding van de overdracht van zijn werk aan zijn opvolgster Ellen Vanderstraeten, die vanaf januari 2021 voor 60% wordt aangesteld. Alle werkzaamheden van Ron Van den Branden werden gedocumenteerd.

Hierna volgt een overzicht van de realisaties en de dienstverlening van het CTB.

4.3.1 TEKSTEDITIE

Guido Gezelle – Digitale brieveneditie

<https://edities.kantl.be/gezelle>

De functionaliteit van de demo werd uitgebreid met de mogelijkheid om uitsluitend op registersleutels te zoeken. Er werd een nieuwe zoekingang ‘correspondenten’ toegevoegd, die de gegevens voor de velden ‘verzender’ en ‘ontvanger’ combineert. Ook werden namen in de metadata van de brieven gekoppeld aan de registers, om het zoeken efficiënter en consistent te maken. De weergavestijlen van de editie werden op punt gesteld, en geharmoniseerd voor de verschillende uitvoerformaten (XHTML, PDF, TXT). De presentatie van de PDF-weergave werd gevoelig verbeterd, dankzij inzichten die in het TEI by Example-project werden opgedaan. Er werden documentatieteksten toegevoegd aan de editie. Voor de weergave van facsimile’s in de editie werd een oplossing gezocht om de afbeeldingen die via een onveilige HTTP-verbinding met de afbeeldingsserver van het Gezellearchief worden opgehaald, toch te kunnen tonen in de (HTTPS) editie. De behandeling van datumvelden in de editie werd verbeterd en op punt gesteld; ook werd een bevestigende automatische normaliseringsstap ingebouwd voor de omzetting van de datumformuleringen in de oorspronkelijke Vubis metadata naar formele beschrijvingen in de TEI-metadata van de brieven. De aanpassingen van het webdesignbedrijf Glue voor de visuele presentatie van de editie werden doorgevoerd.

Parallel werden de brieven uit het pilootproject (de correspondentie met de leerders van het Sint-Lodewijkscollege) verder afgewerkt door de vrijwilligers van het Gezellegenootschap, en werd de conversie van Word naar TEI XML verder verfijnd. Op 18 oktober 2020 werd dit pilootproject gepubliceerd.

De code voor zowel de editie als voor de voorbereiding van de databestanden werd gedocumenteerd om verder onderhoud te vergemakkelijken. Ook werd de procedure voor het beheren van de editie (van omvormen van initiële Word transcripties tot en met het opladen van afgewerkte TEI XML-bestanden in de editie) met behulp van de Oxygen XML editor uitgebreid gedocumenteerd in een handleiding bij het project. Om toekomstig onderhoud te vergemakkelijken werden verschillende rapporteringstools toegevoegd waarmee fouten in de transcripties sneller kunnen worden opgespoord.

4.3.2 BRONNENSTUDIE

Toponymisch woordenboek van Oost- en Zeeuws-Vlaanderen

<https://bouwstoffen.kantl.be/tw-ozvl/>

De eerste twee gemeenten van Zeeuws-Vlaanderen (Hulst en Sluis) werden afgewerkt door Dirk De Wulf en toegevoegd aan het online corpus. Er blijft nog één gemeente (Terneuzen) over, met 23 deelgemeenten. Die zullen nog verder worden afgewerkt door Dirk De Wulf.

4.3.3 DIGITAL HUMANITIES

In 2020 werd via de University of Edinburgh 8000 euro gefactureerd voor werk aan het TEI by Example-project, dat in 2010 werd ontwikkeld in samenwerking met het Centre for Computing in the Humanities (King's College London) en het Department of Information Studies (University College London). Sinds 2010 biedt de online lessenreeks TEI by Example een interactieve inleiding tot het coderen van digitale teksten met de standaard die ontwikkeld is door het Text Encoding Initiative.

Dit is een CTB-project met internationale uitstraling, en de afgelopen tien jaar werd TEI by Example in vele online cursussen gebruikt. Intussen ontwikkelde de TEI-standaard zich uiteraard ook verder. Daarom werd, in samenwerking met het Centre for Data, Culture and Society (University of Edinburgh), het TEI by Example-materiaal in 2020 gereviseerd en bijgewerkt waar nodig:

- Lesmodule 8 (over het creëren van eigen TEI-codeerschema's) werd op twee vlakken grondig gereviseerd: de tekst werd aangepast aan de wijzigingen in de TEI-standaard, en de voorbeelden werden bijgewerkt aan de hand van de vernieuwde Roma tool voor het bewerken van TEI-schema's.
- In de overige lesmodules werden kleine wijzigingen aangebracht, in overeenstemming met kleine wijzigingen in de TEI-standaard.
- De webapplicatie werd voorbereid voor meertalige inhoud, met het oog op de latere toevoeging van vertalingen.
- De PDF-weergave van de teksten werd verbeterd. Ook de weergave van TEI-voorbeeldfragmenten werd geüniformeerd in de verschillende uitvoerformaten.
- De code voor de TEI by Example-webapplicatie werd bijgewerkt en klaargemaakt voor publicatie in een publiek Git repository. Dit moet toekomstig onderhoud vergemakkelijken en de drempel verlagen voor verdere ontwikkeling door de TEI-gemeenschap, en voor de ontwikkeling van vertalingen. De code werd ook voorzien van commentaar en een technische documentatie.

Intussen werd, in samenspraak met het bestuur van de KANTL, de hosting en verdere ontwikkeling van dit project overgedragen aan de Universiteit van Edinburgh.

4.3.4 INTERNE DIENSTVERLENING

4.3.4.1 ICT-ondersteuning

De webserver bij HostEurope (die dateerde van 2016) werd vervangen door een nieuwe bij Hetzner. Deze nieuwe server biedt een zeer goede prijs/kwaliteitsverhouding, en kon door zijn moderne besturingssysteem (Ubuntu-18) veel gebruiksvriendelijker worden geconfigureerd (wat betreft verder onderhoud). Alle websites en webtoepassingen werden gemigreerd naar deze nieuwe server.

4.3.5 MEDEWERKING AAN WETENSCHAPPELIJKE TIJDSCHRIFTEN

Ron Van den Branden is technisch redacteur van de *Journal of the Text Encoding Initiative (jTEI)*, een internationaal tijdschrift met *peer reviewing*. [<https://journal.tei-c.org/>]

4.4 BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

4.4.1 BIBLIOGRAFIE VAN DE LITERAIRE TIJDSCHRIFTEN IN VLAANDEREN EN NEDERLAND

Sinds 2011 biedt de KANTL, op vraag van het Letterenhuis, het Centrum voor de Studie van het Vlaams Cultuurleven en het Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek, ondersteuning voor het project *Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland* (BLTVN). De digitale versie van deze BLTVN is een voortzetting van de reeks die in boekvorm verscheen van 1972 tot en met 2000. De huidige online-versie werd tot 2009 samengesteld door de Koninklijke Bibliotheek (Den Haag) en het Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek (Koninklijke Bibliotheek van België), respectievelijk verantwoordelijk voor de Nederlandse en de Vlaamse tijdschriften. Database en website worden onderhouden door de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek.

Medewerking aan dit project is een vorm van structurele dienstverlening aan het werkveld die past binnen de decretale opdracht van de KANTL en binnen het door de overheid gewenste geïntegreerd letterenbeleid.

Men kan dit zoekinstrument voor de literaire tijdschriften raadplegen op <http://bltvn.kb.nl/>.

Verwerking 2020

De jaargang 2020 van de tijdschriften *Poëziekrant*, *Liegend Konijn*, *DW&B* en *Deus ex Machina* werd grotendeels ingevoerd. De invoer van de tijdschriften *NY* en *Kluger Hans* liep in dit coronajaar vertraging op. De lacunes voor de *Poëziekrant* werden verder weggewerkt.

4.4.2 REORGANISATIE ARCHIEF EN BIBLIOTHEEK

De bibliotheek en het archief van de KANTL verkeren nog steeds in een periode van transitie.

De reorganisatie van de bibliotheek zit in haar laatste fase. Er zal opnieuw met de Universiteitsbibliotheek Gent worden samengewerkt om de resterende collectie een herbestemming te geven. Daarbij wordt rekening gehouden met de publieke toegankelijkheid en de duurzame bewaring van het materiaal.

Door de coronamaatregelen werd in 2020 voornamelijk ingezet op telewerken. Daardoor zal pas in 2021 gestart worden met deze laatste fase.

4.4.3 WERKING BIBLIOTHEEK 2020

Als gevolg van de reorganisatie was de bibliotheek in 2020 gesloten voor raadpleging door externen. De dienstverlening aan leden van de KANTL bleef gehandhaafd. Voor raadpleging van het archief konden onderzoekers – na afspraak – terecht in de leeszaal.

Hoofdstuk 5: Evenementen

De KANTL wil een open huis zijn. Ze organiseert heel wat evenementen in haar eigen Academiegebouw, en organiseert daarnaast samen met allerlei partners verschillende evenementen buitenshuis. Dit past binnen haar decretale missie om ‘publieksparticipatie in cultuur en wetenschap te bevorderen door openbare activiteiten te organiseren’. In dit hoofdstuk volgt een overzicht van de KANTL-evenementen in 2020. De coronacrisis stuurde de programmatie danig in de war, maar videocaptatie en livestreaming boden alternatieven om ons publiek te blijven bereiken.

Een overzicht van de KANTL-evenementen in 2020:

5.1 STUDIEDAGEN

5.1.1 HOREN, ZIEN EN PROEVEN VAN DIALECT (30 SEPTEMBER 2020)

Het dialectlandschap in Vlaanderen en Zuid-Nederland in kaart gebracht.

Online dialectmiddag in samenwerking met de Vakgroep Taalkunde – Nederlands van de UGent en het Instituut voor de Nederlandse Taal (INT) naar aanleiding van de lancering van het online dialectportaal *Database van de Zuid-Nederlandse Dialecten*.

Het programma zag er als volgt uit:

Lancering van de *Database van de Zuidelijk-Nederlandse Dialecten*

Het nieuwe dialectplatform maakt het mogelijk om meer dan 200.000 Vlaamse, Brabantse en Limburgse dialectwoorden uit respectievelijk het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD), het Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD) en het Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD) online op te zoeken. Daarbovenop maakt een geavanceerde kaartapplicatie het mogelijk om de verspreiding van die dialectwoordenschat te presenteren op kaarten. Die kaarten kunnen vervolgens naar smaak bewerkt worden door de gebruikers.

Eten en Drinken

Voorstelling van ‘Eten en Drinken’, de nieuwste aflevering van het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten.

Stemmen uit het verleden

In dit onderdeel werd geluisterd naar dialect door ‘Stemmen uit het verleden’, het onderwerp van een nieuw samenwerkingsproject van de UGent met het INT: het Gesproken Corpus van de Zuidelijk-Nederlandse Dialecten.

Wannes Cappelle luisterde de hele namiddag op met bijpassende liedjes in dialect.

De middag werd georganiseerd in het kader van de Week van het Nederlands.

5.1.2 200 JAAR MULTATULI (29 OKTOBER 2020)

Gezamenlijk online colloquium van de KVAB en de KANTL vanuit het Paleis der Academiën te Brussel naar aanleiding van de 200ste verjaardag van Multatuli.

Deze lezingen stonden op het programma:

Multatuli in Vlaanderen. Philip Vermoortel, KU Leuven en Multatuli Genootschap

Hoewel Max Havelaar in 1860 uitgegeven is en bovendien in Brussel geschreven was, heeft het tot 1865 geduurd voor Vlaanderen Multatuli ontdekte. Dat was te danken aan Julius de Geyter, die zich meteen ontpopte tot een volbloed Multatuliaan en al zijn vrienden bijna gedwongen heeft om Multatuli te lezen. Het is ook dankzij De Geyter dat Multatuli op het einde van de jaren 1860 een aantal keren als spreker optrad in Vlaanderen. Telkens met daverend succes. De Vlaamse vrienden nodigden hem niet alleen uit, maar steunden hem ook financieel. Zo groeide in hem de hoop dat hij in Vlaanderen een nieuwe toekomst zou kunnen uitbouwen. Helaas bleek die hoop ongegrond en de ontgoocheling was dan ook groot. Niettemin is Multatuli met De Geyter blijven corresponderen tot aan zijn dood en ook aan andere Vlamingen heeft hij openhartige brieven geschreven die waardevol blijven voor de kennis van Douwes Dekker als mens en van Multatuli als schrijver.

Voordracht uit Max Havelaar: ‘De redevoering tot de hoofden van Lebak’.

Mark Eyskens, Covoorzitter Academisch Cultureel Forum

Klokkenluider over institutioneel racisme en seksisme. Multatuli houdt ons ‘woke’. Elsbeth Etty, Literair criticus, columnist

Wat is de betekenis van Multatuli’s gedachtegoed in het huidige discours over ons slavernij- en koloniale verleden? De negentiende-eeuwse klokkenluider analyseerde slavernij en koloniale overheersing als wat we nu ‘institutioneel racisme’ noemen. Zelf vergeleek hij zijn aanklacht tegen koloniale misstanden (*Max Havelaar*) met die van Harriet Beecher Stowe tegen slavernij (*De Hut van oom Tom*).

Het slot van *Max Havelaar* waarin Multatuli Koning Willem III verantwoordelijk houdt voor het mishandelen en uitzuigen van ‘meer dan dertig miljoenen onderdanen’ in Nederlands-Indië, heeft dezelfde strekking als het verwijt van de huidige beweging Black Lives Matter, die het institutionele racisme van de overheid blootlegt en aanklaagt.

De term seksisme bestond nog niet in de negentiende eeuw, maar Multatuli benoemde als een van de eersten de systematische onderdrukking van vrouwen op alle gebieden van het leven en analyseerde de oorzaken ervan. Wegens zijn baanbrekende ideeën over seksuele bevrijding was hij de held van 19de- en 20ste-eeuwse feministen. De 21ste-eeuwse #MeToo-beweging heeft echter alle reden kritische kanttekeningen te plaatsen bij Multatuli’s gedrag jegens vrouwen en meisjes.

Maar ondanks de (al dan niet anachronistische) kritiek op Multatuli’s denken en doen, blijft recht overeind dat hij ons ‘woke’ houdt in een tijd waarin alle kwesties waarover hij als geen ander de klok luidde weer prominent op de agenda staan.

Waarom Brussel? Hoe Multatuli zijn *Max Havelaar* schreef. Dik van der Meulen, Multatuli-biograaf

In het najaar van 1859 schreef Eduard Douwes Dekker in de onwaarschijnlijk korte tijd van drie weken zijn *Max Havelaar*. Rond die tijd koos hij ook zijn schrijversnaam Multatuli. In zijn voordracht gaat Multatuli-biograaf Dik van der Meulen in op de ontstaansgeschiedenis van de meest invloedrijke roman uit het Nederlandse taalgebied, en op de vraag waarom dit boek juist in Brussel werd geschreven.

Het pak van Sjaalman als blauwdruk: Van *Max Havelaar* tot *Woutertje Pieterse*. Jacqueline Bel, Multatuli-leerstoel VU Amsterdam

Multatuli maakt in zijn werk regelmatig gebruik van lijsten. De bekendste lijst uit de Nederlandse literatuur staat in de *Max Havelaar*, Multatuli's beroemde roman uit 1860: het gaat om 'het pak van Sjaalman', een opsomming van 147 sterk uiteenlopende onderwerpen die variëren van 'het Sanskrit als moeder der germaansche taaltakken' waarmee de lijst begint tot 'de wapenen der zwakke diersoorten', het laatste onderwerp dat genoemd wordt. Maar daartussenin staan ook titels als 'Over het recht van opstand by onderdrukking', 'Over de misdaden der Europeërs buiten Europa', of 'Over de schoonheid der vrouwen te Nîmes en te Arles...'

Een andere bekende lijst in Multatuli's werk wordt gevormd door de reeks Ideeën, die Multatuli tussen 1862 en 1877 publiceerde in zeven delen. Idee één is bijvoorbeeld: 'Misschien is niets geheel waar en zelfs dat niet.' Andere ideeën zijn weer langer, vormen soms samen een hele (zij het onvoltooide) roman *Woutertje Pieterse*.

Die lijsten roepen de volgende vragen op: Wat doet 'het pak van Sjaalman' in de *Max Havelaar*? In hoeverre hangt deze lijst samen met Multatuli's andere werk? En is de lijst bruikbaar als onderzoeksinstrument?

5.2 LEZINGEN

5.2.1 QUARANTAINEREKS KANTL

In een reeks huisgemaakte filmpjes vertelden KANTL-leden over hun favoriete teksten, woorden en uitdrukkingen.

Met: Peter Theunynck, Patrick Lateur, Frank Willaert, Luc Devoldere, Ann Marynissen, Veerle Fraeters, Stefan Hertmans, Anne Provoost, Stefaan van den Bremt, Geert Van Istendael, Erik Vlaminck, Anne Marie Musschoot, Willy Vandeweghe en Philippe Noble.

Zie ook hoofdstuk 3.2.3.

5.2.2 HEEFT HET NEDERLANDS NOG EEN TOEKOMST? LUNCHLEZING DOOR WIM VANDENBUSSCHE (8 OKTOBER 2020)

Hoe vitaal is onze moedertaal nog nu chat- en sms-taal, tussentaal en de vereniging van het onderwijs het Nederlands zo onder druk lijken te zetten? Hoogleraar Nederlandse Taalkunde (VUB) en Academielid Wim Vandenbussche stelde de vraag en formuleerde enkele antwoorden.

5.2.3 OPEN KANTL/UITREIKING KANTL-PRIJZEN (21 OKTOBER 2020)

De feestelijke openbare vergadering werd vervangen door een videocaptatie van de uitreiking van de KANTL-prijs voor Proza aan Jeroen Olyslaegers op locatie in het Antwerpse Zurenborg en van de Leon Elautprijs aan Ludo Stynen op locatie in het Letterenhuis.

5.2.4 *HOE GAAT HEDENDAAGSE LITERATUUR OM MET HET ALOUDE THEMA VAN DE HISTORISCHE HERINNERING?* VIDEOLEZING DOOR STEFAN HERTMANS

KANTL-najaarslezing door Stefan Hertmans naar aanleiding van het verschijnen van zijn boek *De opgang*.

5.3 LITERAIRE FESTIVALS

5.3.1 KANTeLING 2020 (1 JULI 2020)

Deze editie zou volledig in het teken staan van de lancering van de nieuwe Canon van de Nederlandstalige literatuur. Uiteindelijk werd de lancering een online gebeuren op 26 juni waarbij literatuurliehebbers Gerda Dendooven, Rika Ponnet en Annemarie Estor hun liefde verklaarden voor een aantal nieuwe titels uit de canon.

5.3.2 GROOT DICTÉ DER NEDERLANDSCHE TAAL (16 SEPTEMBER 2020)

In het kader van het Matthias de Vriesjaar organiseerde het Instituut voor de Nederlandse taal i.s.m. de KANTL het online Groot Dicté der Nederlandsche Taal: een dictee waarbij niet de regels van het Groene Boekje leidend waren, maar die van de Spelling-De Vries en Te Winkel.

Dat is de spelling die in 1863 speciaal voor het schrijven van het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* ontworpen werd en kort daarna in Nederland en Vlaanderen ook als de officiële spelling zou gaan gelden.

De tekst van het Dicté werd geschreven door Kristien Hemmerechts en werd door de auteur zelf voorgelezen.

5.3.3 LITERAIR RESERVAAT: CANON/KANON (30 SEPTEMBER 2020)

Samen met de KANTL, Creatief schrijven en De Nieuwe Garde organiseerde het tijdschrift *Kluger Hans* vanuit De Krook een online literair salon over de literaire canon.

Is het verleden een wapen om nieuwe initiatieven af te schieten of een rijk gevuld

arsenaal, waarmee we hedendaagse conventies en schijnevidenties te lijf kunnen gaan? Zorgen meesterwerken uit de literaire geschiedenis voor inspiratie of constipatie bij (beginnende) schrijvers? En wie bepaalt hoe dat verleden er juist uitziet of -hoort?

Auteurs Elisabeth Elegeert, Annemarie Estor, Steff Geelen, Robin Kramer, Onias Landveld, Mohamed Ouaamarii, Christiaan Ronda, Malika Soudani, Emma van Meyeren en Leen Verheyen debatteerden hierover met het publiek.

5.4 CANONWERKING

Alle evenementen m.b.t. de canonwerking van de KANTL zijn terug te vinden onder 6.2.

5.5 BOEKVOORSTELLINGEN VAN EIGEN UITGAVEN

Omwille van de coronamaatregelen konden de geplande boekvoorstellingen niet doorgaan.

Hoofdstuk 6:

Het canonproject

6.1 INLEIDING

2020 zou een bijzonder jaar worden voor het canonproject van de KANTL: tijdens het jaarlijkse festival KANTeLing in Beauvoorde zou de voor het eerst herziene canonlijst aan de wereld worden voorgesteld.

Net als alle andere culturele organisaties werd ook de KANTL in het voorjaar van 2020 midscheeps getroffen, eerst door de uitbraak van het coronavirus en vervolgens door de maatregelen die de overheid had genomen om een verdere verspreiding van het virus te vermijden.

Vooral het noodgedwongen annuleren van KANTeLing, de groots en feestelijk opgevatte presentatie van de vernieuwde canonlijst op 1 juli 2020, kwam voor de KANTL hard aan. Niettemin werden er meteen alternatieven gezocht en gevonden: de presentatie van de nieuwe canon werd enkele dagen vervroegd (naar 26 juni 2020) en gebeurde volledig online.

Het resultaat was erg bevredigend: de vernieuwing van de literaire canon is bijzonder druk aangekondigd, becommentarieerd, bewierookt en bekritiseerd; wie het nieuws in die periode gemist heeft, moet zijn/haar quarantaine wel zeer strikt hebben genomen. Als de KANTL met haar canonproject het debat over ‘dode’ literatuur wil aanzwengelen, dan is dat doel in 2020 zonder meer bereikt. Voor een selectie uit alle reacties, zie <https://literairecanon.be/nl/over/pers-en-kritieken>.

Erg mooi was bovendien dat de werken op de vernieuwde lijst na 26 juni nog een hele zomer lang onder de aandacht gebracht werden, waardoor het niet om een vluchtige mediastorm ging, maar om een duurzame vorm van gerichte communicatie over literair erfgoed. Het op dat moment net vernieuwde literaire katern van *De Standaard* maakte gedurende heel de zomer van 2020 telkens een volledige pagina vrij voor canonliteratuur; radiozender Klara maakte een volledige podcast van 50 inspirerende afleveringen over elk werk op de lijst, en ook het Letterenhuis werkte een online reeks uit over ‘onze’ literaire klassiekers.

De publiekswerking die in de loop van het jaar werd uitgerold, concentreerde zich opnieuw op vier pijlers, zoals aangekondigd in het meerjarenplan dat in 2017 werd opgesteld: publiekswerking, onderwijs, diversiteit en duurzaamheid.

Voor de uitwerking van het project deed de KANTL opnieuw een beroep op financiële steun vanwege Literatuur Vlaanderen.

6.2 CANONWERKING GERICHT OP PUBLIEKSPARTICIPATIE

6.2.1 DE LANCERING VAN DE CANON VAN DE NEDERLANDSTALIGE LITERATUUR (26 JUNI 2020)

Het geplande lanceringsevenement op 1 juli tijdens KANTeLing 2020 viel in het water.

De lancering werd een online gebeuren waarbij literatuurliefhebbers Gerda Dendooven, Rika Ponnet en Annemarie Estor hun liefde verklaarden voor een aantal nieuwe titels uit de canon. Erik Vlamincq lichtte de keuzes van de canoncommissie toe.

De lancering werd gevolgd door een zomers mediaoffensief.

In *De Standaard der Letteren* verscheen een reeks teksten van hedendaagse auteurs over klassiekers uit de canon. Een rits tekenaars liet zich voor de cover inspireren door diezelfde werken. Roderik Six, Rachida Lamrabet, Alma Mathijssen, Alicja Gescinska, Delphine Lecompte, Luuk Gruwez, Joke van Leeuwen, David Nolens, Charlotte Van den Broeck en Koenraad Goudeseune waren de auteurs van dienst.

Op Klara dompelde het programma Espresso de luisteraars 10 weken lang onder in de literaire canon. De 50 afleveringen worden nog steeds aangeboden als podcast.

6.2.2 PLEIDOOIEN DOOR BEKENDE LEZERS (RIKA PONNET, GERDA DENDOOVEN, ANNEMARIE ESTOR)

Literatuurliefhebbers Gerda Dendooven, Rika Ponnet en Annemarie Estor verklaarden in enkele korte filmpjes hun liefde voor de nieuwe werken uit onze canon. Erik Vlamincq, voorzitter van de canoncommissie, lichtte in een kort filmpje de wissels toe ten opzichte van de canonlijst van 2015.

De fragmenten werden verspreid via sociale media.

6.2.3 VERNIEUWDE WEBSITE

Voor de herijkte canon werd een vernieuwde website gelanceerd, www.literairecanon.be, waarop aan elke titelpagina een mediapagina werd toegevoegd met een ruime, steeds aangroeiende keuze aan video- en audiofragmenten. Ook ‘de blinde vlek’ kreeg een prominente plaats op de site, met uitgebreide aandacht voor de suggesties van publiek en media.

Op de website staan 51 nieuwe teksten over de werken in de nieuwe lijst. De biografieën van de canonauteurs zijn daarin verwerkt. De teksten werden geschreven door leden van de canoncommissie en leden van de KANTL. Samen

met een aantal zorgvuldig geselecteerde fragmenten werden ze ook gepubliceerd in de canonbloemlezing die in oktober 2020 verscheen bij Uitgeverij Vrijdag. De lay-out van de website werd lichtjes aangepast.

De pagina over de blinde vlek (de '+1') is opgevat als een plek waar auteurs en lezers aandacht kunnen vragen voor onze blinde vlekken. We nodigen hen uit ons alert te maken op die (nu nog) onderschatte of onbekende auteur die de lijst niet heeft gehaald. We nodigen hen uit om (weliswaar binnen de krijtlijnen van de regels) vergeten parels aan te reiken, geven hen de kans om de door ons voorziene lege plek (+1) in te vullen.

Met deze website bereikte de KANTL in 2020 een erg ruim publiek; de site werd dit jaar door ca. 77.000 individuele gebruikers bezocht (van wie 1/4 jonger is dan 24 jaar en 1/3 jonger dan 34 jaar).

6.2.4 KLARA

Klara maakte 50 korte reportages, één over elk van de 50 canonwerken. De reportages werden de hele zomer lang elke weekdag uitgezonden in het ochtendprogramma Espresso. De reportages zijn nog steeds te beluisteren als podcast. Deze podcast is getiteld *De canon. 50 essentiële werken uit de Nederlandse literatuur*.

6.2.5 DE STANDAARD

In de zomer van 2020 belichtte elke zaterdag een schrijver één zelfgekozen werk uit de vernieuwde literaire canon in de *Standaard der Letteren*. Een tekenaar liet zich voor de cover inspireren door datzelfde werk. Volgende hedendaagse auteurs werkten mee: Charlotte Van den Broeck, Joke Van Leeuwen, David Nolens, Roderik Six, Delphine Lecompte, Luuk Gruwez, Koenraad Goudeseune, Alicja Gescinska en Rachida Lamrabet.

De Standaard maakte bovendien onze publieksbevraging bekend. Elke week werden de lezers van *De Standaard* opgeroepen om de blinde vlek in te vullen.

6.2.6 CANONBLOEMLEZING

Dit boek, dat bij Uitgeverij Vrijdag verscheen, bevat niet alleen wervende teksten over elk werk en zijn auteur, maar ook zorgvuldig geselecteerde fragmenten. Het resultaat is een literair schatkistje dat in de boekenkast van elke literatuurlijfhebber zou moeten staan.

Voor dit boek, dat de literaire canon van 2020 presenteert, werden heel wat nieuwe teksten geschreven. In sommige gevallen zijn ze weliswaar gebaseerd op bijdragen die al in de vorige canonbloemlezing (editie 2015) verschenen. Het

auteurschap van de teksten is daardoor nog moeilijk te bepalen.

De auteurs die aan dit boek meewerkten zijn: Elke Brems, Hugo Brems, Geert Buelens, Bram Caers, Charlotte Cailliau, Geert Claassens, Lucien Custers, Dirk Coigneau, Piet Couttenier, Guido de Baere, Dirk de Geest, August Hans den Boef, Timothy De Paepe, Georges De Schutter, Marcel De Smedt, Carl De Strycker, Luc Devoldere, Maartje De Wilde, Julie Florkin, Veerle Fraeters, J.L. Goedegebuure, Ralf Grüttemeier, Leen Huet, Kris Humbeeck, Jozef Janssens, Patrick Lateur, Ad Leerintveld, Samuel Mareel, Hubert Meeus, Maaïke Meijer, Lut Missinne, Anne Marie Musschoot, Karel Porteman, Joris Reynaert, Ruud Ryckaert, Koen Rymenants, Remco Sleiderink, Yves T'Sjoen, Fabian Stolk, Stefaan van den Bremt, Walter van den Broeck, Lieke van Deinsen, Leen van Dijk, Judith Van Doorselaer, Hendrik Van Gorp, Miriam Van hee, Monika van Paemel, Bert Van Raemdonck, Marc Van Vaeck, Annelies Verbeke, Philip Vermoortel, Bart Vervaeck en Frank Willaert.

De redactie was in handen van Judith Van Doorselaer, Bert Van Raemdonck en Nicolas Leus.

De vormgeving is van de hand van Gert Dooreman.

Het boek heeft een winkelprijs van €29,95.

6.2.7 LITERAIR RESERVAAT: CANON/KANON, IN SAMENWERKING MET *KLUGER* *HANS* (30 SEPTEMBER 2020)

Zie hoofdstuk 5.3.3.

6.3 CANONWERKING GERICHT OP (SECUNDAIR) ONDERWIJS

De KANTL, CANON Cultuurcel en het Vlaams Instituut voor het archief (meemoo) sloegen in 2016 voor het eerst de handen in elkaar. Dit resulteerde in 50 collecties op Het Archief voor Onderwijs waarin ingezoomd wordt op een titel uit de Nederlandstalige literaire canon. Elke collectie bevat audiovisueel materiaal over de auteur en het werk, maar ook over de specifieke tijdgeest waarin het werk tot stand kwam, de actualiteitswaarde ervan, en inzichten van kenners en lezers.

Met de vernieuwde literaire canon kreeg ook de collectie van Het Archief voor Onderwijs een update. Gloednieuwe collecties en een vernieuwde projectpagina helpen leerkrachten en leerlingen om op diverse manieren met de literaire canon aan de slag te gaan.

6.4 CANONWERKING GERICHT OP DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Sinds de aanvang van het canonproject stelt de KANTL zich tot doel om onze literaire klassiekers niet alleen bij de meest voor de hand liggende doelgroepen te promoten (zoals het secundair onderwijs of een lezerspubliek dat al vertrouwd is met canonliteratuur). In onze superdiverse maatschappij leven mensen samen met verschillende socio-economische en culturele achtergronden, mensen met verschillende identiteiten gedefinieerd door afkomst, huidskleur, religie, sociale klasse, opleidingsniveau, leeftijd, gender, seksuele geaardheid, fysieke en psychische gezondheid. De KANTL streeft naar een inclusieve aanpak. Inclusie begint bij het begrijpen van gelijkenissen en verschillen tussen individuen, en bij het opstellen van spelregels die ervoor zorgen dat iedereen kan meedoen. Ze tracht een zo divers mogelijke groep auteurs en artiesten een podium te geven.

6.5 CANONWERKING GERICHT OP DUURZAAMHEID

De canonwebsite blijft een belangrijke schakel om de duurzaamheid van het canonproject te garanderen. De informatie die op die website wordt aangeboden, wordt permanent gecontroleerd, geüpdatet en aangevuld.

Daarnaast werden de voorbereidingen voor het eerder aangekondigde canoncentrum ook in 2020 voortgezet. Het concept ‘canoncentrum’ evolueerde naar een ‘canonwerking’ waarbij scholieren – maar ook andere groepen met interesse voor literatuur en cultuur – op een creatieve manier kennis kunnen maken met onsterfelijke auteurs als Anna Bijns, Paul van Ostaijen en Hugo Claus. Avontuurlijke leerkrachten kunnen er met hun leerlingen het dwaallicht van Willem Elsschot komen zoeken, en wie benieuwd is hoe de liederen van de middeleeuwse geuzen precies klonken, zal het er te weten komen.

Met haar canonwerking wil de KANTL kennis over literaire klassiekers op een duurzame manier presenteren en doorgeven. Zo wil ze zich in de toekomst nog sterker profileren als een creatieve, open plek waar kunst en cultuur als vanzelfsprekend samenvloeien met wetenschap en onderwijs.

Hoofdstuk 7: Culturele werking en dienstverlening voor derden

7.1 BOEKPRESENTATIES

In het door corona zeer luwe jaar 2020 vonden er geen boekpresentaties plaats.

7.2. SCHRIJVERSWERKPLEKKEN

7.2.1 HET 'TORENPAVILJOEN'

In 2014 werden twee sfeervolle kamers met een mooi uitzicht op de historische binnenstad ingericht als schrijverswerkplek. Vanaf 1 januari 2015 kunnen schrijvers gebruik maken van een werkplek in de koepel van het Academiegebouw. In 2020 werd ook een voormalige kantooruimte opgeknapt en ter beschikking gesteld.

In 2020 maakten volgende gasten gebruik van onze schrijfruimtes: Kathleen Vereecken, Sien Volders, Sylvia Van Den Driessche, Jelle De Beule, Steven Degryse (Lectrr) en Evelien De Vlieger.

Door de coronamaatregelen konden we onze gasten niet langer ontvangen.

7.2.2 HET SCHRIJVERSVERBLIJF IN BEAUVOORDE (ZIE WEBSITE KASTEEL BEAUVOORDE)

Vanaf het najaar van 2019 stelt Herita vzw de gloednieuwe schrijversresidentie ter beschikking. De creatieve werkplek bevindt zich in het voormalige schoolgebouw, net naast het prachtige kasteel en met zicht op het charmante en rustieke dorpscentrum van Wulveringem. De residentie werd als moderne studio ingericht en biedt schrijvers, kunstenaars en andere creatieve geesten een plek om in alle rust en in een prachtig historisch kader te werken. Ook de plaats Beauvoorde is niet toevallig gekozen: het kunstenaarsdorp heeft een lange traditie van literaire verblijven en gastbezoeken.

De schrijversresidentie van Kasteel Beauvoorde is een unieke dorpswoning naast het park en biedt de mogelijkheid om te overnachten. Naast een ruime werkkamer is er een slaapkamer, keuken en badkamer voorzien. De residentie

biedt hedendaags comfort met centrale verwarming en internet en bevindt zich op de eerste verdieping. De ramen bieden een knap zicht op de rustieke omgeving. Een extra troef is de aanwezigheid van twee boekenwinkels op de gelijkvloerse verdieping en de nabijheid van het kasteelpark. Inspiratie kan je hier niet tekort komen.

Schrijvers in residentie in 2020:

- 5/01 - 1/02 2020: Anne Provoost
- 18/05 - 5/06 2020: Lebuïn D'Haese
- 6/07 - 26/07 2020: Luuk Gruwez
- 3/08 - 9/08 2020: Gretel Van den Broeck
- 27/08 - 13/09 2020: Jonas Bruyneel
- 21/09 - 27/09 2020: Luuk Gruwez
- 28/09 - 25/10 2020: Manu Claeys
- 9/10 - 22/10/2020: Miriam Van hee

7.2.3 LEKKER LEZEN IN DE KANTL

Elke eerste en derde maandag van de maand kunnen geïnteresseerden in stilte komen lezen in het prachtige gebouw van de KANTL (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren). Het Rode Salon is dan open van 14 uur tot 16 uur.

Het Academiegebouw is een rustige plek om te ontsnappen aan de drukte van de Vrijdagmarkt en Sint-Jacobs.

<https://www.gentleest.be/leesplekken/kantl>

7.3 CONCERTREEKSEN GENTSE FEESTEN 2019

Tijdens de Gentse Feesten opent de KANTL normaal elk jaar haar deuren voor verschillende concertreeksen. Door het coronajaar 2020 werden de Gentse Feesten geschrapt.

Ook de deuren van de KANTL bleven dicht.

7.4 ZAALGEBRUIK DOOR DERDEN

Nr.	Datum	Organisator (vereniging, instelling...)	Activiteit
1	6 januari 2020	Stad Gent, Departement Bedrijfsvoering	Lezing ‘Vlaanderen ten tijde van Van Eyck: een creatieve stedelijke omgeving’, Jan Dumolyn
2	5 mei 2020	Literatuur Vlaanderen	Lezing – Rondleiding Publishers Tour Literatuur Vlaanderen
3	16 september 2020	Instituut voor de Nederlandse Taal (INT), in samenwerking met de KANTL	Dictee Groot Dicté der Nederlandsche Taal
4	30 september 2020	Universiteit Gent, in samenwerking met Instituut voor de Nederlandse Taal (INT)	Bijeenkomst Lancering van online dialectportaal Database van de Zuidelijk-Nederlandse Dialecten
5	door het jaar	Universiteit Gent	1 doctoraatsverdediging
6	door het jaar	Literaire Tafel Gent	4 bijeenkomsten
7	door het jaar	Historische Talen	4 bijeenkomsten

Hoofdstuk 8:

Berichten, toespraken en standpunten

8.1 TOESPRAAK VAN LEEN VAN DIJCK, VOORZITTER, 15 JANUARI 2020

Beste collega's, beste medewerkers, goede vrienden,

Om te beginnen wens ik jullie allen een goed en gezond en, in de mate van het mogelijke, een gelukkig nieuw jaar.

Zoals jullie weten wordt 2020 voor de KANTL een heel moeilijk jaar. De jongste jaren hebben we er bij elke gelegenheid de nadruk op gelegd dat de KANTL haar maatschappelijke relevantie moet tonen en aanwijsbaar maken om haar bestaansrecht te garanderen. Dat hebben we voorwaar geprobeerd, met activiteiten, ook voor een ruim publiek, met een literaire canon en met het plan voor een heus canoncentrum. Helaas, het heeft de minister van cultuur niet kunnen overtuigen: hij heeft de toch al niet royale dotatie van de KANTL met 6% verminderd, dat is, zeggen en schrijven, met 30.000 euro. Jullie hoorden dat nieuws eind vorig jaar al; het is een zware dobber die ons dwingt om keuzes te maken. Keuzes op alle domeinen. Met besparingen op alle begrotingsposten.

De (wetenschappelijke) publicaties moeten het met minder middelen doen, maar zij blijven bestaan! Daar hebben jullie allen warmhartig voor gepleit, jullie hebben dat in het verslag van de vorige vergadering gelezen.

Wat de personeelskost betreft, heeft de beslissing van Ron om vanaf april deeltijds ouderschapsverlof op te nemen, tijd gekocht om de zaken grondig te kunnen bekijken. Wij danken hem daarvoor, het zijn zware en emotionele gesprekken geweest, die echter nog maar eens hebben aangetoond dat de KANTL-medewerkers een hecht team vormen, dat zij loyaal zijn aan elkaar en aan de KANTL. We zijn hen daarvoor erg erkentelijk, ook voor hun uitstekend werk onder de bezielende leiding van Bert Van Raemdonck.

En jullie, trouwe leden, hebben wij op die bewuste laatste vergadering van 2019 ook moeten confronteren met harde maatregelen. De minieme tegemoetkomingen waarvan jullie konden genieten, hebben we moeten terugschroeven. Die tegemoetkomingen waren symbolische gestes, helemaal geen compensatie voor het vele werk dat jullie vrijwillig en veelvuldig verrichten, in commissies, in jury's, met lezingen, met jullie actieve inbreng in en deelname aan de vergaderingen.

Het bestuur betreurt het dat we die inlevering van jullie hebben moeten vragen. Dat jullie er zo grootmoedig op hebben gereageerd, is het zoveelste bewijs van jullie engagement voor deze KANTL. Heel veel dank dus.

Een van die hardwerkende commissies is de canonwerkgroep, die zich buigt over de ‘updating’ van de canon. Die tweede versie zal op 1 juli in Beauvoorde worden voorgesteld. Gezien de aanhoudende commotie en polarisering rond de plannen voor een Vlaamse canon, is het erg belangrijk om ‘onze canon’, met 50 essentiële boeken uit de Nederlandstalige literatuurgeschiedenis, goed en duidelijk in de markt te zetten, om het zo te zeggen, en maximaal in te bedden in een context van internationalisering en diversiteit, zoals onze ondervoorzitter het zo fraai formuleerde. Hopelijk blijft Literatuur Vlaanderen, voorheen VFL, de KANTL ondersteunen in de publieksactiviteiten rond de canon, want anders...

Het canoncentrum werd tot einde juni on hold gezet. De financiële reserves van de KANTL zijn ontoereikend (om het voorzichtig uit te drukken) om de noodzakelijke prefinanciering en omkaderende uitgaven te dekken.

Er moet dus, beste collega’s, op zoek worden gegaan naar extra middelen, projectmatig en structureel. Inmiddels wordt door een taskforce, aangejaagd door Erik Vlaminck, aan zo een fondsenwervingsdossier gewerkt. Allereerst gaan we aankloppen bij de minister, want hij blijft uiteraard de primaire dotatieverstrekker. Literatuur Vlaanderen blijft onze vaste partner. De KANTL heeft van hen het mandaat (en de middelen!) gekregen om de ondersteuning van de auteursgenootschappen op te nemen, en dat gaan we nu dus voor het eerst in de praktijk brengen! Maar ook voor het canonproject en met name de publieksactiviteiten daarrond, zijn we afhankelijk van Literatuur Vlaanderen. Het is evident dat we met hen, in het bijzonder ook met de nieuwe directeur Paul Hermans, in gesprek gaan.

Maar dat volstaat niet, goede vrienden. Er wordt binnen afzienbare tijd werk gemaakt van een ‘portfolio’ met informatie over de KANTL, de genootschapswerking, het Academiegebouw, het canoncentrum, de verschillende prijzen, de CTB-werking e.d.m. Met een dergelijk dossier kunnen we de hort op, om overheden, mecenasen en sponsors warm te maken voor het unieke project van de KANTL.

Want dat is het, goede vrienden, een uniek project. Wij weten dat, jullie weten dat, nu hoeven we alleen de rest van de (begoede) wereld nog te overtuigen.

Heel veel dank voor alles wat jullie deden en doen, voor jullie loyaliteit en inzet. Ik zou zeggen, moedig voorwaarts, *we shall overcome*, weet u nog?

8.2 BRIEVEN VAN DE VOORZITTER AAN DE LEDEN EN ERELEDEN VAN DE KANTL

8.2.1 BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN 8 APRIL 2020

Waarde collega's,
Goede vrienden,

Ik hoop dat jullie het wel stellen. Gezondheid is, zoals het cliché zegt, het hoogste goed, maar het is in omstandigheden als deze dat het gewicht ervan doordringt.

Zoals jullie wellicht verwachten, gaat de volgende vergadering, die van 15 april, ook niet door. Momenteel is het absoluut niet zeker wanneer we elkaar weer zullen zien. In de week van 20 april zal er misschien meer duidelijkheid zijn. Dan zullen wij als bestuur de zaken op een rijtje proberen te zetten en afspreken hoe we verder gaan en wat we wanneer nog kunnen doen. De jaarrekening en de begroting werden door een meerderheid van de leden goedgekeurd, het bestuur dankt jullie daarvoor.

Maar we kunnen noch willen alles digitaal afhandelen. De verkiezing van de nieuwe leden bijvoorbeeld. De kandidaturen zijn binnen maar discussie en stemming zullen vermoedelijk naar het najaar verhuizen, alleszins naar een fysieke vergadering.

Het KANTL-gebouw is momenteel gesloten voor publiek, de meeste medewerkers werken van thuis uit, enkele komen nog ter plekke werken (ruimte zat voor social distancing) en zij die instaan voor onthaal en schoonmaak zijn tijdelijk (gedeeltelijk) technisch werkloos.

Na de paasvakantie krijgen jullie in ieder geval een update van de toestand en een verslag van wat het bestuur heeft besproken omtrent Beauvoorde, de canonpresentatie, het verdere jaarprogramma en dergelijke meer.

Alle goeds voor jezelf en je geliefden, draag zorg voor elkaar en heel graag tot gauw.

Mede namens het bestuur, heel hartelijke groet

8.2.2 BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN 27 APRIL 2020

Waarde collega's,
Goede vrienden,

Ik hoop dat het goed met jullie gaat in deze beklemmende tijden. Niets is nog gewoon, en dat zal nog even zo blijven.

De Raad van bestuur heeft maandag 20 april videogewijs vergaderd. De belangrijkste besluiten wil ik hierbij met jullie delen. Omwille van de heersende toestand zijn alle komende bijeenkomsten van het genootschap tot einde augustus afgelast. Beauvoorde gaat dus ook niet door. Maar we gaan wel de nieuwe canon voorstellen, weliswaar virtueel in plaats van live. Zowel *De Standaard* als Klara willen er mee hun schouders onder zetten, dus die kans moeten we grijpen. Een concreet plan voor de presentatie wordt momenteel door de medewerkers voorbereid. Grosso modo zal dit resulteren in een werve(le)nd filmpje waarin de nieuwe canon wordt toegelicht en een aantal auteurs de (nieuwe) werken presenteert.

De eerstvolgende bijeenkomst van het genootschap zou dus die van 19 september zijn, de gezamenlijke vergadering met de KVAB in Brussel. Dat hopen we althans.

De oktoberbijeenkomst in de KANTL zullen we besteden aan het voorstellen (voormiddag) en verkiezen (14u) van 5 nieuwe Academieleden. Aansluitend (15u) bekronen we de laureaten voor de vierjaarlijkse prozaprijs en voor de prijs Leon Elaut. De respectieve jury's zullen tegen juni hun laureaat voorstellen en aan jullie, leden, zal worden gevraagd om die voordrachten per mail te bekrachtigen. De "traditionele" gezamenlijke feestlunch zullen we uitstellen tot de novembervergadering.

Dit alles uiteraard met het nodige voorbehoud, helaas. Maar als het kan, belooft het een zeer druk najaar te worden. Het programma hebben jullie nog te goed.

Ondertussen blijft de KANTL, dankzij de hulp van vele leden, zichtbaar en aanwezig. Jullie hebben al kunnen genieten van de vele mooie filmpjes op Facebook en website. Wat dat betreft volharden we in de boosheid: we zullen jullie binnenkort opnieuw vragen om daaraan mee te werken. Wie om één of andere reden niet kan/wil ingaan op deze verzoeken, hoeft zich niet schuldig te voelen....

De KANTL heeft ook een brief geschreven naar het stadsbestuur van Brugge in verband met de geplande transitie van het Gezellemuseum naar een Gezellehuis. Hij staat op de website van de KANTL.

Zo, dat was het. De volgende brief mogen jullie in juni verwachten. Tenzij er eerder belangrijke zaken te melden zijn. Ik mis onze bijeenkomsten, onze lunches, onze babbels, ik mis jullie. Blijf gezond!

Mede namens alle bestuurders, hartelijk gegroet!

8.2.3 BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN 10 JUNI 2020

Waarde collega's,
Goede vrienden,

Ik hoop dat het jullie goed gaat.

De strenge veiligheidsmaatregelen worden stilaan versoepeld, maar voorzichtigheid blijft geboden. Jullie bestuur heeft op 4 juni voor het eerst weer fysiek in de KANTL vergaderd. Op de voorgeschreven afstand van elkaar, maar dat was toch al een hele vooruitgang op de videoconferentie...

Uiteraard is de werking van de KANTL uitvoerig ter sprake gekomen. Zoals jullie weten is onze jaarlijkse feestelijke bijeenkomst in Beauvoorde afgelast. Over de "alternatieve" presentatie van de nieuwe canon hebben jullie al een bericht gekregen, de vernieuwde canon zelf volgt binnenkort.

Onze eerste vergadering na de zomer is traditiegetrouw de gezamenlijke bijeenkomst met de KVAB. Dit jaar zou die op 19 september in Brussel plaatsvinden. Onze collega's hebben inmiddels laten weten dat zij in de loop van deze maand willen onderzoeken of, waar en hoe zulks kan gebeuren. Een definitieve beslissing zou pas in de zomermaanden vallen, dat wordt dus nog even spannend. Maar we brengen jullie zo snel mogelijk op de hoogte.

Afgezien daarvan hebben wij de wens om jullie uit te nodigen voor een informele ontmoeting in de KANTL op 16 september. Dat is meer dan een half jaar na onze laatste genootschapsvergadering. Het sociale karakter van die bijeenkomst moet primeren, er zal geen agenda voorliggen. Natuurlijk dienen we ook dit voornemen met het nodige voorbehoud te lanceren, maar het zou goed zijn om elkaar eindelijk weer te zien: het genootschap bestaat door ontmoeting!

Het blijft ook de ambitie van het bestuur om in de vergadering van oktober 2020 de nieuwe leden te verkiezen. Dat zou in de ochtendvergadering gebeuren. In de namiddag staat de uitreiking van de prijzen Leon Elaut en proza gepland. Daarvoor moeten we wellicht uitwijken naar een andere locatie. Volgens de huidige richtlijnen kunnen maximaal 25 personen tegelijk aanwezig zijn in de

grote vergaderzaal, wat voor een feestelijke prijsuitreiking met genodigden niet haalbaar is.

Om mogelijk te maken dat een groter publiek (dan 25 deelnemers) bepaalde evenementen kan meebelevén (zoals bijvoorbeeld het colloquium Hubert van Herreweghen op 24 oktober), willen wij de bijdragen van de sprekers zoveel mogelijk aanbieden via live streaming of een andere vorm van videocaptatie.

Hoe de rest van het jaar eruit zal zien, zullen we later communiceren. Veel hangt af van de veiligheidsvoorwaarden die op dat ogenblik aan de samenleving worden opgelegd.

Het blijven waarschijnlijk nog lang moeilijke tijden. Ze dwingen ons ook na te denken over de betekenis van de KANTL in dit tijdsgewricht. Samen met jullie willen wij peilen naar wensen, verlangens en verwachtingen over de Academie van de toekomst. Idealiter gebeurt dat in een debat, een discussie. Maar om iedereen de kans te geven zich hierover uit te spreken, zal de bevraging in eerste instantie schriftelijk gebeuren. Dat is voor het najaar.

Herinner jullie ook dat de slagkracht van de KANTL serieus werd verzwakt door de besparing van 6% op onze dotatie. Daarover kunnen we op 3 juli eindelijk het gesprek aangaan met het kabinet cultuur. We zullen daar ook bepleiten dat het canonboek in het najaar in het Vlaams Parlement kan worden voorgesteld.

Ik hoop, waarde collega's, goede vrienden, dat we elkaar snel weer kunnen zien. Virtueel op 26 juni, bij de lancering van de vernieuwde canon, en op 16 september live, in het vertrouwde KANTL-huis.

Mede namens het bestuur wens ik jullie een goede en mooie zomer toe. Hou het gezond!

Hartelijke groet

8.2.4 BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN 28 AUGUSTUS 2020

Waarde collega's,
Goede vrienden,

Ik hoop dat jullie het, alles in acht genomen, goed stellen. De zomer loopt ten einde, wat van de pandemie helaas niet kan worden gezegd.

Eerst dit: in tijden dat we nog optimistisch vooruitblikten, hadden we een “informele” samenkomst van het genootschap gepland op woensdag 16 september, in de KANTL. Dat plan kan dus, zoals jullie wellicht al vermoed hadden, niet doorgaan. Want voor dergelijke ontmoetingen gelden nog altijd zeer strikte regels, met name een beperking tot de eigen bubbel + vijf.

De gezamenlijke vergadering in Brussel op 19 september kan wel, want dat is een “culturele manifestatie”. Bovendien hebben de Brusselse collega’s royale ruimtes, waar de noodzakelijke afstand gegarandeerd kan worden. De vaste secretaris trekt dit nog even na en als alles goed is, ontvangen jullie binnenkort een uitnodiging.

Binnen zeer afzienbare tijd bezinnen wij ons als bestuur ook over hoe het nu verder kan/moet met de KANTL, op korte en middellange termijn. Zijn reguliere vergaderingen überhaupt nog mogelijk, met een ochtend- en namiddagzitting, onderbroken door een gezamenlijke lunch? Hoe houden wij verder contact? Wat met de activiteiten? Hoe blijven we ons manifesteren naar de buitenwacht? Allemaal open vragen, waarover we ook met jullie willen praten, alvast op onze administratieve vergadering op 19/09 in Brussel.

Ik hoop jullie daar talrijk te kunnen begroeten. Het zal afstandelijker zijn dan we gewend waren, maar daarom niet minder vreugdevol.

Hou het veilig!

Van harte gegroet en tot gauw

8.2.5 BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN 9 NOVEMBER 2020

Waarde collega’s,

Goede vrienden,

Het is lang, al te lang geleden dat we elkaar nog zagen. Onze eerste ‘vergadering’ in het nieuwe werkjaar was die samen met de Brusselse collega’s op 19 september, dag op dag 7 maanden na onze laatste vergadering in Gent, op 19 februari. Daar hebben we toch enkele leden kunnen begroeten en dat deed deugd! Anne Provoost heeft een indringende en beklievende lezing gegeven over de ‘oorlogskinderen’ uit de Westhoek die naar Parijs werden ‘gestuurd’. Jullie hebben dit aangrijpende verhaal via livestream kunnen volgen.

De vergadering van 21 oktober hebben we ook moeten annuleren, maar de agenda werd wel afgewerkt. De verkiezing van de nieuwe leden is per post

verlopen, via anonieme stembriefjes. Over de uitslag krijgt u later, als de kandidaten gecontacteerd zijn en hun bereidwilligheid hebben getoond om lid te worden, bericht.

In de namiddag van die 21ste oktober stonden twee prijsuitreikingen op de agenda, en die zijn in Antwerpen, op 'locatie' doorgegaan. Jeroen Olyslaegers kreeg de vierjaarlijkse prijs van de KANTL voor proza midden in de Zurenborgwijk, de 'setting' van zijn roman *WIL*. En Ludo Stynen nam zijn prijs in ontvangst in het Letterenhuis, waar het archief van Pol de Mont wordt bewaard, de man aan wie hij een biografie wijdde. Daarvan werden twee filmpjes gemaakt, te bekijken op YouTube. Een aantal van jullie heeft daar lovend en enthousiast op gereageerd, en dat doet ons veel plezier!

Ook de najaarslezing van Stefan Hertmans, die was aangekondigd als afsluiter van de middag, werd opgenomen. Jullie kunnen zijn boeiende en doorwrochte lezing over de historische roman in primeur bekijken op YouTube. In bijlage vinden jullie zijn uitgeschreven tekst.

Einde vorige week is het voor iedereen duidelijk geworden dat we in 2020 niet meer fysiek kunnen vergaderen. Wij blijven zoeken naar manieren om met jullie en met de buitenwacht te communiceren.

Het Multatuli-colloquium van donderdag 29 oktober in het Paleis der Academiën in Brussel is ook integraal digitaal verlopen. Persoonlijk vond ik dat die middag aantoonde dat we nog niet goed onderlegd zijn in het digitale verhaal. Dat moet meer zijn dan het registreren van presentaties, maar hoe het anders kan, met meer interactie bijvoorbeeld, is nog een zoektocht.

Aan de presentatie van het canonboek wordt nog gewerkt: een fysieke presentatie in het Vlaams Parlement is ondertussen uitgesloten, maar we zijn, samen met uitgeverij Vrijdag en met de medewerkers, op zoek naar alternatieven. Waarschijnlijk wordt dit over het jaareinde getild. Ook daarover meer in een volgende brief.

Aan onze bevraging over de huidige en toekomstige werking van de KANTL hebben 27 leden deelgenomen, waarvoor oprecht dank. Uit jullie antwoorden blijkt dat, ondanks de zware waters waarin de KANTL vaart en moet varen, jullie heel loyaal blijven geloven in het belang van het genootschap. Wat zou het mooi zijn om hier in een pittig debat dieper op in te kunnen gaan... We nemen jullie aanbevelingen zeker mee in het ontwerp beleidsplan dat we sowieso in 2021 aan jullie willen presenteren.

En nu het moeilijke nieuws!

Jullie kennen de intentie van het Bestuur om financieel orde op zaken te stellen. Wij zijn er al geruime tijd mee bezig, ook met de transitie van het personeelsstatuut naar Paritair Comité 329.01, specifiek voor de culturele sector. Dat nieuwe personeelsstatuut biedt meer armslag dan dat van de Vlaamse administratie, waar het personeel nu onder ressorteert. In de aanloop daarnaar hebben we alle medewerkers individueel gesproken, wat soms heel intens was. Het belangrijkste element is dat alle medewerkers, zonder uitzondering, financiële inspanningen willen leveren om zoveel mogelijk de garantie in te bouwen dat de KANTL kan blijven bestaan. Daarvoor verdienen zij ons aller respect. Het zwaarste offer wordt gevraagd/gebracht door Wim De Waegeneer. Hij verlaat de KANTL, na 12 jaar loyale dienst. Zijn ontslag gaat in op 1 december 2020. Wij danken hem, voor zijn inzet, zijn kwinkslagen en zijn immer vrolijkmakende verschijning.

En dan kwam als een donderslag bij heldere hemel de mededeling van onze directeur, Bert Van Raemdonck: heel wat overwegingen, voornamelijk van persoonlijke aard, hebben hem doen besluiten om andere wegen op te zoeken. De lange gesprekken die we hebben gevoerd, doen ons zijn beslissing respecteren. Hij heeft zijn ontslag ingediend en hij zal de KANTL op 24/01/2021 officieel verlaten. Hij zal de lopende zaken afronden c.q. overdragen aan een interim-coördinator. Voor die taak hebben we Judith Van Doorselaer gevraagd, en zij heeft loyaal aanvaard. De medewerkers, die door het nakende vertrek van Bert behoorlijk ontredderd waren, hebben spontaan en enthousiast hun vertrouwen in haar geuit.

Wij zullen proberen Bert op passende wijze onze dank en erkentelijkheid over te maken voor de jaren dat hij zich ten volle heeft gegeven voor de KANTL en wij wensen hem goede vaart!

Beste collega's, goede vrienden, er is nog veel te vertellen. Maar ik zal dit alvast even laten bezinken bij jullie. In de volgende brief, die jullie begin december mogen verwachten, gaat het over de centen, de activiteiten en... de verkiezingen dus, van het bestuur en van nieuwe leden. Wij zijn van plan om dat proces serener te laten verlopen dan elders in de wereld.

Hou het veilig, hou het gezond, en tot in betere tijden.
Hartelijke groet

8.2.6 BRIEF VAN 15 NOVEMBER 2020

Waarde collega's,
Goede vrienden,

Dit wordt een korte brief met belangrijk nieuws en een dringend verzoek.

De verkiezing van 5 nieuwe leden heeft haar beslag gekregen. De kandidaten die jullie voorkeur wegdragen, hebben ondertussen allemaal ingestemd met het lidmaatschap. Zij zijn erg vereerd. Het gaat om:

- Lut Missinne, die Hugo Brems opvolgt;
- Lieve De Wachter, die Roland Willemyns opvolgt;
- Joke van Leeuwen, die Patrick Lateur opvolgt;
- Hind Fraihi en Kristien Bonneure, de twee leden met een breder cultureel profiel, volgen niemand op.

Wij zijn oprecht blij met deze nieuwe leden, zij versterken ons genootschap en dragen bij tot het gewenste genderevenwicht in bestuursorganen. Wie meer details over deze verkiezingen wenst, kan terecht bij de vaste secretaris.

Hierbij leg ik de aspirant nieuwe leden formeel ter goedkeuring voor aan de leden. Eventuele bezwaren kunnen jullie bij de vaste secretaris kwijt, graag uiterlijk woensdag 18/11. Geen antwoord geldt als instemming. Na de goedkeuring door de algemene vergadering zullen de nieuwe leden officieel op de hoogte worden gebracht.

Over de installatievergaderingen beraden we ons nog. We zouden er graag een feestelijk en lijfelijk gebeuren van maken. Dat wordt dus nog even afwachten.

Voor de opvolging van Anne Marie Musschoot en van Michel Dupuis zullen we in 2021 nieuwe vacatures open verklaren, voor (minstens) twee letterkundigen, zodat ook zij waardige opvolgers krijgen. We zullen de procedure, die weer per post zal moeten gebeuren, duidelijk uittekenen en transparant communiceren.

Nog een mededeling over de jury van de vierjaarlijkse prijs voor proza: Kris Humbeeck heeft zich bereid verklaard om het voorzitterschap op zich te nemen. Hugo Brems is bereid gevonden om als “gewoon”, maar ervaren lid in de jury te blijven zetelen. Graag willen we Hugo extra bedanken voor de deskundige en beminlijke wijze waarop hij de prozajury vele jaren geleid heeft.

Last but not least: een warme oproep aan wie met de KANTL begaan is en er zich krachtadig voor wil engageren: stel je kandidaat als bestuurslid. Erik

Vlaminck verlaat op 1 januari de Raad van Bestuur. Wij proberen hem later passend te eren voor zijn tomeloze inzet en opmerkelijke realisaties. Maar zijn stoel mag niet leeg blijven. Wij rekenen op jullie om onze kleine, enthousiaste ploeg te komen versterken! Voor je kandidaatstelling, liefst voor dinsdag 24/11, één adres: de vaste secretaris: peter.theunynck@kantl.be. Ook voor vragen kan je bij hem terecht, of bij ondergetekende: leenvandijck@gmail.com.

Dat waren, waarde collega's, goede vrienden, enige berichten van gewicht. Ik schrijf jullie spoedig weer, want er zitten nog heel wat zaken in de pipeline. Maar dit moest eerst gezegd!

Hou het gezond, hou het veilig. Van harte gegroet

8.2.7 BRIEF VAN 27 NOVEMBER 2020

Waarde collega's,
Goede vrienden,

Met deze korte brief wil ik jullie op de hoogte brengen van een aantal zaken.

Eerst en vooral dit: Ron Van den Branden, onze zeer gewaardeerde medewerker van het CTB, gaat de KANTL verlaten. Hij heeft een nieuwe uitdaging gevonden bij het Letterenhuis. In de loop van 18 jaar trouwe dienst heeft hij de digitale werking van de KANTL ontwikkeld en uitgebouwd. Wij zijn hem daar oprecht erkentelijk en dankbaar voor. Eén van zijn laatste realisaties is de digitale uitgave van (een deel van) Gezelles brieven op Gezelle.be, een project, waarover een interessant artikel verscheen op Neerlandistiek.nl van 24/11.

Het spreekt voor zich dat het niet makkelijk zal zijn om een vervanger voor Ron te vinden. De vacature is uitgeschreven, met veel dank aan collega Walter Daelemans voor zijn deskundige adviezen. We hopen dat er zich geschikte kandidaten aandienen; op 22 december oordelen we daarover. In het beste geval kan Ron zijn vervanger nog inwijden en opleiden.

De lezing van collega Philippe Hiligsmann op 16 december gaat door langs digitale weg. De vaste secretaris bezorgt jullie daar meer details over.

Op 20 januari 2021 proberen we online te vergaderen. Ik zal die vergadering vanuit de KANTL voorzitten, en we zoeken naar een manier om jullie zo actief mogelijk te kunnen betrekken. Ook daarover binnenkort meer details.

Eén agendapunt kan ik u alvast meegeven: het bestuur zal/kan worden versterkt door collega Luc Devoldere. Tenminste, als de Algemene vergadering haar goedkeuring aan deze kandidaat geeft. Wie niet gereageerd heeft voor 4 december, geeft zijn/haar fiat.

Het canonboek is verschenen en het ziet er prachtig uit. Met dank aan allen die daaraan hebben bijgedragen. Met betrekking tot de verzending volgt er nog een aparte mail.

Tot zo ver de update.

Hou het veilig en blijf ons volgen.

Hartelijke groet, mede namens het bestuur

8.2.8 BRIEF VAN 22 DECEMBER 2020

Waarde collega's,
Goede vrienden,

Dit vermaledijde jaar loopt op zijn einde. Het is een beproeving geweest voor velen, en ook voor de KANTL was het niet makkelijk. Op 20 januari 2021, de eerste vergadering van het nieuwe jaar, zal ik proberen een balans op te maken van dat laatste. Maar op de valreep wil ik jullie nog enkele zaken voorleggen.

Eerst wat het bestuur betreft. Luc Devoldere is met algemeenheid van stemmen als bestuurder door jullie verkozen, in vervanging van Erik Vlaminck. Dank daarvoor. Volgens het decreet hebben de bestuurders een mandaat van 4 jaar. Voor Frank Willaert, Wim Vandenbussche en mezelf betekent dit dat we ons derde jaar ingaan, Peter Theunynck begint aan zijn tweede. Eventuele bezwaren vernemen we graag voor 29 december 2020.

Voor *Verslagen en Mededelingen* is Frank Willaert bereid gevonden het hoofdredacteurschap van Willy Vandeweghe ad interim over te nemen. Met herhaalde dank aan Willy voor zijn jarenlange engagement en inzet en met dank aan Frank voor zijn bereidwilligheid, ook om de redactieploeg te verruimen. Ook daarvoor rekenen we op jullie goedkeuring.

Op de valreep werd door de jury voor de poëzieprijs nog een bundel genomineerd voor 2020, met name *Lief slecht ding* van Frank Keizer. De jury bestond uit Dirk de Geest, Anne Provoost, Geert Buelens en voorzitter Miriam Van hee.

Vanochtend, dinsdag 22 december, hadden we één sollicitatiegesprek voor de

vervanging van Ron. De jury (Walter Daelemans, Judith, Ron en ondergetekende) was unaniem in haar positief oordeel. Als alles goed gaat, kan Ron zijn vervanger begin 2021 wegwijzen. Nu Judith de taken van Bert (ad interim) heeft opgenomen, gaan we een bijkomende vacature uitschrijven voor een nieuwe medewerker, ter ondersteuning van de wetenschappelijke en publiekswerking van de KANTL. Het gaat om een contract van één jaar, aan 60% tewerkstelling.

Tenslotte nog dit. Zoals eerder aangekondigd gaan we in 2021 serieus werken aan de opmaak van een vijfjarig beleidsplan voor de KANTL. Een werkgroep(je) met vertegenwoordigers van Academieleden, medewerkers en bestuurders, aangestuurd door een externe coach, moet zich engageren om in een achttal sessies tot een gedragen plan te komen. Ik hoop, beste collega's, dat wij kunnen rekenen op de actieve inzet van minstens twee Academieleden. Daarom vraag ik met enige aandrang; meld u aan als lid van de werkgroep, denk mee na over de toekomst van de KANTL. Alvast veel dank.

Mochten jullie vragen hebben over één en ander, dan hou ik me graag aanbevolen. In de vergadering van 20 januari 2021 pikken we deze thema's uiteraard weer op.

Ik besef dat dit een droge en saaie brief is, excuses daarvoor. Maar ik vond het gepast jullie toch al van een aantal (lopende) zaken op de hoogte te brengen. Het is in deze barre tijden niet makkelijk om een gevoel van samenhang binnen het genootschap vast te houden. Maar we blijven proberen!

Mede namens het bestuur wens ik jullie en jullie geliefden rustige, veilige maar toch fijne eindejaarsdagen. Moge 2021 weer meer hoop brengen!

Hartelijke groet van uw voorzitter

8.3 TOESPRAKEN BIJ DE UITREIKING VAN DE PRIJS VAN DE KANTL VOOR PROZA 2020

8.3.1 LAUDATIO VAN HUGO BREMS, JURYVOORZITTER, UITGESPROKEN DOOR LEEN VAN DIJK

Geachte mijnheer Olyslaegers,
beste collega's,
dames en heren,

Op 4 mei jongstleden hield Arnon Grunberg in een lege Nieuwe Kerk in Amsterdam de jaarlijkse herdenkingslezing met als thema ‘Herdenken gaat uit van de vaststelling dat het verleden niet voltooid is’. En inderdaad, noch in de literatuur noch in de bredere cultuur, is WO II uit het gezicht verdwenen. *WIL* (2016), de roman van Jeroen Olyslaegers die wij vandaag bekronen, is daar een van de sterkste voorbeelden van. Maar hij staat niet alleen, en hoe sterk hij ook op zichzelf is, een deel van zijn werking put deze roman uit de context waarin hij verschijnt en functioneert. Die context omvat baanbrekende historische studies als die van Lieven Saerens en Herman van Goethem over de vervolging van de joden in Antwerpen en over de rol van de Antwerpse politie daarin, maar ook de recentere populariserende canvasdocumentaires als *Kinderen van de collaboratie*, *Kinderen van de repressie* en *Kinderen van de Holocaust*.

In zijn lezing legde Grunberg de klemtoon op het belang van concrete details. Dat geldt niet enkel voor officiële herdenkingen en voor de geschiedschrijving, maar minstens zozeer voor de literatuur. En juist in het oproepen van die concrete details ligt een van de grote kwaliteiten van *WIL*. Of, ruimer geformuleerd: in de focus die Olyslaegers richt op het concrete, het individuele, op het toevallige zelfs en op de manier waarop dramatisch handelen wordt gestuurd door omstandigheden die de mens niet onder controle heeft.

In *WIL* vertelt de hoogbejaarde Wilfried Wils aan zijn al dan niet imaginaire achterkleinzoon over zijn leven als Antwerpse politieagent tijdens de Duitse bezetting. De herinneringen aan die periode zijn heel concreet. Al wordt Antwerpen zelf niet met name genoemd, het is niet moeilijk om op grond van de wel genoemde straten, pleinen en gebouwen waar de roman zich afspeelt, de gebeurtenissen als het ware op de voet te volgen. Niet toevallig zijn er ook wandelingen georganiseerd waar de auteur ter plaatse fragmenten uit zijn boek voorleest. Dezelfde precisie geldt voor de couleur locale, van de kledij tot muziek en cafés; van de Hulstkamp op de De Keyserlei en café Terminus aan het Astridplein tot de feestzaal van de dierentuin, met een optreden van het orkest van Stan Brenders en het publiek van de zazou’s met hun vetkuiven. In die kleine, vaak met privébeslommeringen beladen wereld spelen de vreselijke drama’s zich af en worden de personages geconfronteerd met de grote gewetensvragen van hun tijd en hun situatie.

De grote kracht van deze roman zit juist in dat soort van botsingen en wrijvingen: tussen het kleine en het grote, het individuele en de grote geschiedenis, maar evengoed tussen toen en nu, tussen plichtsbesef en opportunisme, in het geval van Wilfried Wils ook tussen dichterschap en burgerlijkheid en uiteindelijk tussen wit en zwart, tussen goed en kwaad, dingen die in hun absoluteheid alleen als abstracties bestaan. Dingen die in de praktijk van het dagelijkse handelen voortdurend door elkaar aangetast worden, dubbelzinnig en flou zijn. Olyslaegers is er perfect in geslaagd om de lezer daarvan te doordringen door op

een handige manier een heel spectrum van personages in te zetten rond de hoofdpersoon Wilfried Wils. De ambivalentie zit al meteen in het hoofdpersonage zelf. Hij is politieagent uit noodzaak en dichter uit roeping. Angelo is het pseudoniem dat hij voor zijn dichterlijke keerzijde heeft verzonnen. Angelo is het innerlijke personage dat niet meedoet met de normaliteit, dat groots en meeslepend wil leven, al is het maar op papier. Die twee zijden doen hem terechtkomen in radicaal tegengestelde milieus, maar die zelf weer allesbehalve eenduidig zijn. Aan de ene kant is er het milieu van het politiekantoor, van zijn collega's. Met de beschrijving daarvan introduceert Olyslaegers de historische werkelijkheid, die de stof heeft geleverd voor de roman, met name de manier waarop de Antwerpse politie actief heeft meegewerkt aan het oppakken van de joden, met name ook de razzia's van 1942. Op die manier geformuleerd klinkt het eenduidig, maar ook in de beschrijving daarvan en van de houding van het politiekorps in het algemeen laat de auteur zien dat de werkelijkheid veel complexer was dan dat. Die complexiteit, en de gelaagde manier waarop de roman is opgebouwd, komen al meteen aan bod in de openingsscènes. Zo begint het boek: 'Een plotse sneeuwval. Het doet me denken aan de oorlog.' En al is het nacht en koud, de bejaarde Wilfried Wils moet naar buiten. Hij wandelt door de verlaten straten en voelt hoe de sneeuw de stad verbergt en onthult:

'Als het sneeuwt zie ik beter. Als het sneeuwt in de stad weet een mens wat ze echt betekent, wat ze verloren heeft, wat ze wil vergeten.'

Op die manier wandelt Wilfried Wils tegelijk door de ruimte en door de tijd, door de lotgevallen van de stad. En altijd weer zijn het de schimmen uit het oorlogsverleden die opdoemen. Een straathoek omslaan volstaat om hem te doen belanden in het verhaal uit zijn jonge jaren:

'Nu sla ik rechts af, richting station, en na een tiental meters ga ik weer naar rechts, de Vestingstraat in. Het is koud, ik ben een jaar of twintig. Vijftig meter verderop is het hoofdbureel van de zesde wijk, mijn wijk. Iemand achter mij roept: "Wilfried!"'

Het is de stem van zijn collega en vriend Lode, die hem in dat verhaal trekt. Dat is het verhaal over de houding van het politiekorps, van enkelingen die zich verzetten, van anderen die uit overtuiging of opportunisme met de bezetter meewerken en van de velen die zich daartussen bevinden en die al naargelang de situatie en het moment zwijgen of spreken, handelen of zich afzijdig houden. Of zoals de auteur het in een interview formuleerde:

'Het boek gaat over hoe snel een bureaucratie psychopathische kenmerken begint te vertonen en hoe snel ambtenaren gewoon doen alsof het normaal is, goed wetende dat het niet normaal is. Ik benader dat gegeven ook met empathie in het boek, ik veroordeel het niet maar probeer het te begrijpen en realistisch voor te stellen als een ambiguïteit, een vraagstuk.'

Die ambiguïteit blijkt al meteen uit het eerste gezamenlijke optreden van Wilfried

en Lode, wanneer ze door de Duitsers gesommeerd worden om mee een joods gezin uit hun huis te halen. Uit hun houding daarbij en uit het verslag dat ze daarvan uitbrengen bij hun oversten over de brutaliteit van de bezetter en uit de reacties daarop van die oversten. Wilfried is in dat verhaal de voorzichtige, de opportunist, Lode de held; maar ook dat is niet helemaal waar. In een metacommentaar bij zijn eigen herinneringen zegt de bejaarde Wilfried:

‘Zojust heb ik hem [Lode] nog beschreven als een held uit Hollywood en daar neem ik niets van terug. Hij maakte indruk, hij was bezeten en omgeven door een kracht die een mens zelden ziet en misschien compleet terecht verbindt met lang vergeten helden of een god in zijn angstwekkende schoonheid. Maar mensen zijn in de eerste plaats deerniswekkend, ze zijn niet consequent en maken zichzelf vooral blazen wijs. Een held is geen van hen een leven lang.’

In het vervolg van het verhaal wordt het alleen maar ingewikkelder en dus echter, naarmate het optreden van de Duitse bezetter tegenover de joden brutaler wordt, waardoor de politieagenten steeds verder geklemd geraken tussen plichtsbefef, geweten, verantwoordelijkheid, volgzzaamheid en zelfbehoud. In verschillende gradaties en vormen leeft dat conflict bij vrijwel alle personages die de hoofdfiguur omringen, maar Wilfried zelf wordt er gaandeweg de belichaming van. Zijn dichtertelijke ambities brengen hem in contact met zijn oud-leraar Frans, Nijdig Baardje, een hevig antisemiet. Die introduceert hem in kringen van de collaboratie. Halfhartig neemt hij aan hun activiteiten deel. Anderzijds brengt zijn vriend Lode hem in contact met het verzet, in die mate dat hij meehelpt om een ondergedoken jood te bevoorraden. Persoonlijke ambities en frustraties, vriendschap en mededogen en het gevecht met zijn innerlijke demonen zijn bij dat alles nauwelijks van elkaar te onderscheiden. De parallelle werelden waarin hij leeft brengen hem in een innerlijke knoop, die hij zijn hele verdere leven niet kan ontwarren en die aanwezig blijft tot de dag dat hij zijn verhaal opschrijft voor zijn achterkleinzoon. Ook zijn liefde voor Yvette, de zus van Lode en voor zijn kleindochter Hilde, die niet in de normale wereld kon aarden en zelfmoord pleegde, zijn erdoor getekend. Nadat hij aan zijn achterkleinzoon verteld heeft over een crisissituatie met zijn verloofde Yvette, mijmert de bejaarde Wilfried:

‘Ik duw mijn papieren, mijn notities en mijn dagboeken opzij, lieve achterkleinzoon. Ik heb er even genoeg van. [...] Voor u ben ik op deze bladzijden een romanheld geworden, een die niet weet wat er zal gebeuren zodra hij de deur uit gaat, en dus de ene pets na de andere in zijn gezicht krijgt, gelijk een zot op een brandende berg, die niet beseft dat het vuur woedt omdat hij achteloos zijn smeulende sigaar in het dorre gras achterliet. Er mag immers van alles en nog wat gebeuren, de essentie blijft dat ge op het moment zelf dingen zegt of dingen doet waar ge – nauwelijks een paar seconden later of evengoed tientallen jaren verder – de prijs voor dient te betalen.’

Er is in deze laudatio nog veel over het bekroonde boek onuitgesproken gebleven. Maar er is ook *in* dat boek veel onuitgesproken gebleven. Het is juist een van de grote kwaliteiten van *WIL* dat er tegelijk zoveel gezegd en verteld wordt, dat er zoveel gehandeld en gedacht wordt en dat er toch geen definitieve verklaringen gegeven of oordelen geveld worden. Zelfs grote ideologieën en diepe morele overtuigingen spelen er nauwelijks een rol. Eerder haalde ik de auteur aan en zijn keuze voor realisme, en Grunberg, die de klemtoon legde op het belang van concrete details. Door zo naar en vanuit de werkelijkheid te schrijven heeft Olyslaegers de lezer laten aanvoelen hoe het in crisistijden werkelijk gesteld is met onze hoge idealen.

Op zeker moment heeft Lode zijn vriend Wilfried meegenomen naar een clandestiene bijeenkomst van verzetslieden ten huize van een professor. Op de terugweg ridiculiseert Wilfried de ambities van dat groepje, waarop Lode hem dan weer zijn geflirt met de collaboratie voor de voeten werpt met de woorden: 'Maar gij waant u onzichtbaar, gij denkt dat alles een spel is. Jongen toch, uw professor denkt dat ook. En gij ook. Zo verwijt de pot de ketel. Dus we zijn allemaal onnozelaars? Het zal nog niet.'

Met zijn genuanceerde, goed gedocumenteerde en vooral empathische roman heeft Olyslaegers een bijdrage geleverd tot het collectieve herdenkings- en verwerkingsproces. Met raak getypeerde en genuanceerd uitgewerkte personages, levendige scènes en een meeslepende vertelstijl, is hij erin geslaagd om zonder een moreel oordeel of een ideologische boodschap op te dringen de lezer ervan bewust te maken dat er een Wilfried Wils schuilt in elk van ons, dat we veel meer grijs zijn dan wit of zwart.

8.3.2 DANKWOORD, UITGESPROKEN DOOR JEROEN OLYSLAEGERS

Waarde leden van de Koninklijke Academie voor Taal en Letteren,

U eert mij zeer.

Maar eerst hebt u mij laten verschieten.

Ik heb de mail die aankondigde dat ik met deze prozaprijs geëerd werd een paar keer moeten lezen. Toen het bij me doordrong dat u van mij een laureaat hebt gemaakt, begon ik luidkeels te lachen. Vergeef me deze onnozele reactie. Ik was, zoals ik al schreef, écht verschoten. En na die lach was ik aangedaan.

Mijn roman *WIL* is verschillende keren geëerd zoals u weet. Het boek werd van bij het begin met heel veel liefde verwelkomd. En deze mooie prijs maakt dat de cirkel rond is. Dra komt er een nieuwe roman van me uit die *Wildevrouw* heet en beginnen er hopelijk weer andere avonturen. Intussen blijft *WIL* wel verkopen. Een boek dat vrijwel permanent verkrijgbaar is van mijn hand? Dat

heb ik nooit eerder meegemaakt. *WIL* blijft een geschenk voor mij. Het heeft ervoor gezorgd dat ik in andere talen werd gepubliceerd, waaronder in het Frans, Engels, Spaans en Duits. En de Franse vertaling, *Trouble*, uitgegeven bij Stock en vertaald door Françoise Antoine, heeft van deze Vlaamse auteur een Belgische auteur gemaakt. Wonderlijk was het om over de taalgrens met dit boek te kunnen gaan en ook daar aardig wat lezers aan te treffen.

En telkens wanneer leuke dingen gebeuren met dit boek, wanneer ik bijvoorbeeld zo fier als een gieter deze mooie prijs mag ontvangen, denk ik terug aan een politiemans wiens naam ik zelfs niet ken. Ik denk terug aan de dag dat historicus Herman van Goethem me samen met mijn schrijfbroeder Tom Lanoye uitnodigde om in een kleine aula vol doctoraatsstudenten een dag te besteden aan een zeer merkwaardig document. Een politieagent die mee had gedaan aan een razzia onder joodse medemensen tijdens die verschrikkelijke augustusmaand van 1942, had immers een proces-verbaal geschreven van wat er toen gebeurde in de buurt van de synagoge aan de Van de Nestlei te Antwerpen. Zijn woorden maakten de dubbelzinnigheid, het laveren tussen plicht en principe, tussen agent en gewone mens, tussen terreur mogelijk maken en er zelf aan deelnemen, heel duidelijk. Een hele dag hebben we ons over dat document gebogen en ons afgevraagd wat die man had bezielde door aan deze uitzinnige daad van geweld een proces-verbaal te wijden waarmee hij ook zichzelf impliceerde. Wie weet heeft zijn adjunct-commissaris zijn woorden gelezen, maar dat kan net zo goed niet zijn gebeurd. Dit proces-verbaal is niet bij de burgemeester terechtgekomen, niet bij de procureur en al zeker niet bij de Duitse bezetter. Het werd 'verticaal' geklasseerd, iets wat we moeilijk kunnen uitleggen aan mensen die ons land niet goed kennen. Dat proces-verbaal was er tegelijk niet en wel. Daar, in het archief, heeft het gewacht. Een koppige historicus zoals Herman van Goethem heeft het opgedolven. Tien jaar van zijn leven heeft hij besteed aan het bestuderen van Antwerpse archieven, zoekend naar een antwoord op de vraag hoe het juist in zijn werk ging, hoe ambtenaren, politieagenten en commissarissen zich hebben laten inschakelen in een moordmachine. En zo is dat proces-verbaal ook bij mij terechtgekomen. Ik heb het daarna nooit meer fatsoenlijk gelezen. Vaak zie ik die politiemans als een verstekeling op een afgelegen eiland die zijn woorden neerschrijft, in een fles steekt en ze vervolgens in zee gooit, in de hoop dat ze ooit iemand zullen bereiken. De zee is in dit geval de tijd die net zo goed oeverloos had kunnen zijn.

Ik herinner me de verantwoordelijkheid die ik voelde ten opzichte van de opdracht die ik mezelf gegeven had. Ik wilde die woorden van deze politiemans eren zonder ze te gebruiken, ik wilde de schaarse zwart-witbeelden over deze periode met kleur besmetten, met de sfeer van een bezette stad die niettemin en onder beperking bleef doorfeesten, een stad vol burgers met normaalzucht en verraad. Voor de eerste keer was ik aan een boek begonnen waar veel research

bij nodig was. Maar ook daar heb ik op de schouders kunnen staan van zoveel historici die vooral sinds de jaren negentig hun verantwoordelijkheid hadden genomen en bijzonder rijk materiaal over de bezettingsperiode en de jodenjacht hadden blootgelegd. Hun werk is onschatbaar. Ze houden het verleden levend, ze hebben de feiten met wetenschappelijke rigueur onderzocht en ze weten er met hun analyses voor te zorgen dat mensen daadwerkelijk beter begrijpen hoe men zo ver is gekomen om medemensen aan beulen en vernietigingskampen over te leveren en daarbij vaak zelf gewelddadig te worden. Zonder al dat academisch werk was ik zelfs niet begonnen aan *WIL*.

Ik heb immers weleens de vraag gekregen waarom ik geen roman aan het verzet heb gewijd in plaats van aan de collaboratie. Uiteraard is dat evenzeer een boeiend onderwerp, maar het onderzoek naar het verzet is nog maar pas begonnen. Wie weet wat daar nog allemaal naar boven komt. . .

Die verantwoordelijkheid ten opzichte van het bronnenmateriaal spiegelde zich in de verantwoordelijkheid jegens de lezer. Ik wilde zo goed mogelijk voorbereid zijn om dit verhaal te kunnen dienen, zodat de lezer de illusie zou kunnen krijgen dat hij dit gedeeltelijk zelf in zijn hoofd aan het meemaken is. Voor mij was dat cruciaal. De Tweede Wereldoorlog in het algemeen is sinds lang immers een morele test geworden bij velen. Wat zou u hebben gedaan? Wat zou ik hebben gedaan? Het zijn die vragen die tellen bij veel literatuur en cinema over deze periode. De eerste versie van dit boek heb ik moeten weggooien wegens veel te afstandelijk. Het was pas toen ik de stem van Wilfried Wils hoorde, dat ik wist dat ik klaar was om dit boek écht te schrijven. En het duurde tot lang na de publicatie van *WIL* voor die stem weer wegging.

Toen het boek eindelijk in de boekhandel lag, had ik wat controversie verwacht, maar ik kreeg begrip. Een schrijver bereidt zich regelmatig op het ergste voor, maar wat dit boek betreft was de aanvaarding van de vreselijke feiten vrijwel algemeen. Een buurtcomité, Antwerpen Curieus, besloot zelfs jaarlijkse gedenkwan- delingen te organiseren en daar komen telkens weer vele honderden mensen op af. We menen weleens dat we verzadigd zijn wat de Tweede Wereldoorlog betreft, vanwege de bibliotheken vol boeken en al die films en televisiereeksen over dat onderwerp. Maar telkens weer heb ik moeten vaststellen dat zoveel mensen nog steeds te weinig weten. Toen ik tijdens die eerste herdenkingswandeling voor het eerst de passage over die beruchte razzia moest voorlezen in de Terliststraat, op de plek waar het meer dan zeventig jaar geleden daadwerkelijk was gebeurd, werd ik eraan herinnerd hoe intiem dit boek voor mij in feite is, hoe confronterend ook voor mij. De nabestaanden van de slachtoffers stonden tussen de toeschouwers. De ramen gingen open en zoveel joodse mensen luisterden mee.

Ik heb altijd geweten dat ik dit boek met een groot verantwoordelijkheidsgevoel heb moeten schrijven, maar kon me niet voorstellen dat deze verantwoordelijkheid nooit zou weggaan, dat ik haar integendeel dicht bij me moet houden.

Ook dit wordt door u geëerd, geachte leden van de Koninklijke Academie. Ook u wordt zo getuige van de wens dat de vreselijke dingen uit die periode niet onopgemerkt blijven, dat we samen zullen moeten blijven herinneren en erover reflecteren.

En ik ben u daar bijzonder dankbaar voor.

8.4 TOESPRAKEN BIJ DE UITREIKING VAN DE LEON ELAUTPRIJS 2020

8.4.1 LAUDATIO, UITGESPROKEN DOOR PETER THEUNYNCK, IN NAAM VAN JURYVOORZITTER PIET COUTTENIER

Geachte laureaat, beste collega's, dames en heren,

De Leon Elautprijs bekroont om de vier jaar een studie op het gebied van de culturele Vlaamse Beweging in de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw. Het gaat om een vierjaarlijkse prijs. De jury voor de prijs 2020 kon selecteren uit alles wat zij binnen het domein aan waardevols of vernieuwends had opgemerkt in de periode 2016-2019.

Na lang en diepgaand overleg kwam Ludo Stynen als laureaat uit de bus. De werkzaamheden van Stynen als biograaf getuigen, aldus de jury, van een onverminderde aandacht voor figuren die een rol hebben gespeeld in de geschiedenis van de Vlaamse emancipatie, onder wie Rosalie en Virginie Loveling, Lode Zielens, Jan Frans Willems, Anton Bergmann, Pol de Mont. Daardoor alleen al verdient hij gelauwerd te worden.

Met het levensverhaal van Pol de Mont zet hij de kroon op het werk. Dat het verhaal zo rijk gevuld is, heeft natuurlijk in de eerste plaats te maken met de figuur van De Mont zelf, die met een 'onvergelijkbaar enthousiasme' een veelzijdige activiteit aan de dag legde als studentenleider, leraar, redenaar, schrijver, dichter, criticus, volkskundige, kunsthistoricus, conservator, activist, inspirator, mentor en organisator.

Over al die aspecten wist de auteur een overvloed aan materiaal op te sporen en te rapporteren. Ook slaagt Ludo Stynen erin de 'tragiek' van De Mont in beeld te brengen, een man die zijn hele leven heeft gewijd aan de ontvoogding van het Vlaamse volk, maar daarvoor in zijn ogen niet navenant werd beloofd of gewaardeerd.

Stynen tilt zijn figuur boven de feiten uit en zegt wellicht ook iets fundamenteels over de idealen en frustraties van dé schrijver-flamingant uit het laatste kwart

van de negentiende eeuw en het eerste van de twintigste eeuw. Dat is een grote verdienste.

8.4.2 DANKWOORD, UITGESPROKEN DOOR LUDO STYNEN

Dames en heren,

Onlangs las ik het bijzonder evocatieve *The man in the red coat* van Julian Barnes. De belle epoque, vormgegeven op basis van biografische gegevens over en egodocumenten van een aantal Parijse schrijvers en societyfiguren en Oscar Wilde. Tussen de regels merk je net iets te vaak het morele superioriteitsgevoel van de Engelsman (de schrijver en/of de geïntendeerde lezer), maar niemand die daar om maalt. Barnes heeft feiten gekneed tot een fresco. Niet chronologisch en noch met voetnoten of bibliografie die het bijzonder fraai vormgegeven boek slechts zouden belasten.

Barnes' werk is een biografie, nou ja, een biografie van een periode. Geen traditionele biografie, zoveel is wel zeker. De jury die me de Leon Elautprijs toekeende, constateerde dat ik wel traditionele biografieën schrijf. Het klinkt misschien een beetje als een verwijt, misschien is het dat ook wel, maar ik heb dat zo niet ervaren. Iedere keer opnieuw was het schrijven van een traditionele biografie mijn uitgangspunt. Zo lees ik ze zelf het liefst. Zo lijkt de kans me het grootst dat het werk resulteert in een coherent beeld van een figuur in zijn historische context. Een coherent beeld, geen definitief beeld, want het zou me verheugen als anderen op hun beurt dezelfde onderwerpen zouden aanpakken.

Julian Barnes' boek is geïllustreerd met onder meer foto's van societyfiguren die destijds in de verpakkingen van chocolade van Felix Potin te vinden waren. Een naam en een beeltenis. Sommige van hen zijn nog bekend, vele anderen niet. Als ik denk aan de schrijvers die ik heb gebiografeerd, Rosalie en Virginie Loveling, Lode Zielens, Anton Bergmann, Jan Frans Willems en Pol de Mont, dan hadden ook zij bij de chocolade kunnen zitten en verworden tot een naam of zelfs dat niet meer. Zowat iedere keer als ik aan een project werkte, kreeg ik wel de vraag, soms herhaaldelijk, aan wiens leven ik zat te knagen. Na mijn antwoord volgde dan de aarzelende vraag. 'Ah ja, die ken ik, wie is dat ook weer?' Steevast waren dat mensen met een opleiding in de letteren. Mensen met dezelfde opleiding als ik.

De universitaire instelling waar ik in een vroeger leven mijn sporen verdiende, situeerde het begin van de Nederlandse literatuur in de buurt van Louis Paul Boon. Die kon zijn werk eventueel nog persoonlijk komen toelichten. Een resolute keu-

ze voor het hedendaagse, evenzeer te verdedigen als de keuze van andere universiteiten waar de Nederlandse letterkunde eindigde bij Streuvels en Buysse. Dat ikzelf de negentiende eeuw ben binnengewaaid, is hoofdzakelijk aan het toeval toe te schrijven, en aan een nooit tot volle wasdom gekomen project waarvoor ik zowat de volledige negentiende-eeuwse romanproductie las en waarbij ik me aanvankelijk maar weinig om de auteurs achter de teksten bekommerde.

Vooraleer een biografisch getint fresco als dat van Barnes aan de orde is, moet een stuk traditioneler aan de basis worden gewerkt. Ik herinner me dat ik een tiental jaren geleden was uitgenodigd op een vergadering in het hoofdkwartier van het Willemsfonds. Men vond zeer terecht dat de man naar wie de vereniging was genoemd een illustere onbekende was geworden. Ik schreef toen aan zijn biografie en publiceerde korte stukjes, smaakmakers, in het ledenblad. De grote massa werd daar uiteraard niet mee bereikt en toenmalig voorzitter Veerle Donceel suggereerde een musical, iets in de aard van Daens, om Willems weer in de markt te zetten. Jan Frans, de musical is er nooit gekomen. Al waren er in zijn leven, zo realiseerde ik me later, genoeg dramatische momenten om in beeld en muziek een publiek te boeien.

De biografie raakte wel af en gepubliceerd, maar met de naambekendheid van de vader van de Vlaamse beweging zijn we nog altijd nergens. Net als met de vertrouwdheid met veruit de meeste andere literaire en politieke tenoren van de laatste tweehonderd jaar. Alsof we maar wat aanmodderen met ons erfgoed. Alsof het normaal is dat de man die we de vader van de Vlaamse beweging noemen pas 166 jaar na zijn dood een biografie krijgt. Dit alles kan klinken als een pleidooi voor veel meer biografisch onderzoek, en zo is het ook bedoeld. Al was het maar om te vermijden dat die Vlaamse erflaters in het huidige zo Vlaamse Vlaanderen zonder zin voor nuance zouden worden gebruikt in een vertoog dat niet het hunne was.

Het schrijven van een biografie is een eenzame bezigheid. Uren, dagen in archieven, worstelen met halve of onderbroken correspondenties, dode sporen en af en toe enkele aardige trouvailles. En dan mag je nog niet te veel sympathie gaan koesteren voor het onderwerp. De klassieke val voor biografen, zo liet Marc van den Wijngaert optekenen in *Knack* (7/10/2020). Ongetwijfeld is een teveel aan empathie een risico. Maar een beetje sympathie, of iets van herkenning, is wel nuttig.

Bij de viering van de honderdste geboortedag van Hendrik Conscience, in 1912, werd in Antwerpen een grote en bijzonder succesvolle tentoonstelling georganiseerd over de schrijver en zijn werk. Pol de Mont stuurde toen al aan op het bestendigen van de tentoonstelling, op het bewaren van de hele collectie, en op het later aanvullen daarvan met de nalatenschap van anderen. Hij wilde een

permanent toegankelijk museum van de Vlaamse ontvoogding realiseren, een plek van herinnering, een plek van studie ook. De Mont zag het bovendien als een tempel, een heilige plaats voor de natie, maar dat laatste heeft het Letterenhuis nooit kunnen realiseren. Het werd wel de plek waar enorm veel Vlaams erfgoed een veilig, zuurvrij onderkomen vond.

De biograaf is een erfgoedbewaarder. In het Letterenhuis (en elders) opent hij een aantal dozen en mappen, en brengt de inhoud ervan weer onder de aandacht. Hij of zij revitaliseert het papieren erfgoed. En dat is, helaas wellicht, een uniek gebeuren. Hoe groot is immers de kans dat een ooit belangrijke maar ondertussen quasi totaal vergeten Bekende Vlaming ooit een tweede biografie krijgt? Zelfs als het een gecanoniseerde auteur betreft? Zelfs als – onverhoopt – zijn of haar belangrijkste werken nog in de handel of in de bibliotheek te vinden zouden zijn? Het antwoord op die vragen leidt tot vuistdikke en inderdaad veelal traditionele biografieën. Boeken met een omvang die soms maar met moeite voorbij de bezwaren van een uitgever raken.

Een biograaf laat zich in met allerlei zaken die niet voor hem bestemd waren, die niet voor zijn lezers bestemd waren. Soms voelt hij zich ongemakkelijk bij wat hij leest, en dan is de vraag: wat doe je daarmee? Pol de Monts liefdesleven bijvoorbeeld. Verzwijgen is geen optie, want het is te belangrijk voor zijn persoonlijkheid. Alles weergeven is om diverse redenen ook niet aan de orde. Met deze laatste bedenking lok ik misschien wel iemand naar het Antwerpse Letterenhuis.

Een biograaf is dus ook een voyeur en ik dank mijn vrouw dat ze me deze afwijking oogluikend toestond. Anders dan in het echte leven waar een voyeur als meelijwekkend tot crimineel wordt gepercipieerd en behandeld, wordt een voyeur in de papieren wereld van de biografie soms zelfs bekroond en gehuldigd in een prestigieus gebouw. Daarvoor dank ik de jury van de Leon Elautprijs.

Ik dank u.

8.5 STANDPUNTEN EN MENINGSVORMING

8.5.1 SLUITING VAN HET GEZELLEMUSEUM IN BRUGGE

Naar aanleiding van de sluiting van het Gezellemuseum stuurde de KANTL aan de betrokken schepen van Brugge en de directeur van de Musea Brugge onderstaande brief (21 april 2020)

Geachte schepen,
Geachte directeur,

De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL) vernam enkele dagen geleden het nieuws van de sluiting van het Gezellemuseum en van de voorgenomen omvorming van het museum tot Gezellehuis.

De KANTL is uiteraard verontrust door dit bericht. Gezelle maakt deel uit van de door haar samengestelde canon van de Nederlandse literatuur en was een van haar allereerste leden. Zijn belang als grondlegger van de moderne Nederlandse poëzie is tot op heden onomstreden. Zijn werk wordt nog altijd onderwezen, gelezen en vlijtig geciteerd. Bijdragen tot de kennis en de uitstraling van het Nederlandse literaire erfgoed behoort ook tot de centrale missie van de KANTL. De KANTL erkent en waardeert de inspanningen die Brugge levert om het werk en de persoon van Guido Gezelle levend te houden. Ze is onder meer zeer onder de indruk van de magnifieke website www.gezelle.be die het Guido Gezellearchief van de Openbare Bibliotheek pas vorig jaar online heeft gezet. Ze erkent ook – en voorbeelden in binnen- en buitenland bevestigen het – dat het aantrekkelijk houden van een schrijversmuseum voor een ruim publiek geen vanzelfsprekendheid is. Maar juist het feit dat tot de sluiting van het Gezellemuseum is besloten zonder dat er een helder toekomstplan voor het Gezellehuis is bekend gemaakt, is voor de KANTL reden tot zorg. De mededelingen daaromtrent op de webpagina <https://www.museabrugge.be/nieuws/gezellehuis> zijn vaag en daardoor niet echt geruststellend.

De KANTL is ervan overtuigd dat er voldoende deskundigheid beschikbaar is om over de toekomst van het Gezellehuis en de plaats van Gezelle, poëzie en literatuur in zijn werking mee te denken. De zo-even genoemde webstek bevestigt dit. In ieder geval neemt ze zich voor verdere ontwikkelingen in dit dossier met belangstelling te volgen.

Met de meeste hoogachting,

namens het bestuur van de KANTL
Frank Willaert, ondervoorzitter

8.5.2 DE KANTL EN EUROPESE ACADEMIES BEZORGD OVER MEDISCHE ZORG VOOR VLUCHTELINGEN (6 MEI 2020)

Als lid van ALLEA, het netwerk van Europese Academies, schaarde de KANTL zich achter de oproep aan de EU om meer aandacht te hebben voor medische zorgverlening aan vluchtelingen.

ALLEA, het netwerk van All European Academies, klaagt in een officiële mededeling aan dat de medische zorgverlening aan vluchtelingen tijdens de coronacrisis over het hoofd wordt gezien. Door een gebrek aan basiszorg en de zorgwekkende omstandigheden in overbevolkte vluchtelingenkampen dreigt de situatie voor vluchtelingen en gedwongen migranten zeer gauw kritiek te worden.

ALLEA wijst in de mededeling op de kwetsbare positie van vluchtelingen, die massaal dreigen besmet te worden met virale en andere ziekten als COVID-19. Samen met de Federation of European Academies of Medicine pleit ALLEA voor een bredere en makkelijker bereikbare gezondheidszorg voor gedwongen migranten, die minstens toegang moeten krijgen tot elementaire basiszorg en noodzorg in crisissituaties.

8.6 LEVENSBERICHTEN EN IN MEMORIAMS

8.6.1 IN MEMORIAM SERA DE VRIENDT (25 JUNI 1929 - 11 FEBRUARI 2020)

Dit in memoriam voor Sera De Vriendt werd uitgesproken door Wim Vandebussche op de vergadering van 17 februari 2020.

Sera De Vriendt – Seraphin heb ik nooit iemand horen zeggen – was een echt Brussels ketje. Eerste kreet in 1929 in Ukkel, studies Germaanse Filologie aan de Université Libre de Bruxelles, nadien een korte loopbaan als leerkracht in het middelbaar onderwijs in Schaarbeek. Bij vermaard filoloog en KANTL-lid Adolphe van Loey vatte hij een doctoraatsonderzoek aan over Sterke werkwoorden en sterke werkwoordsvormen in de 16de eeuw, met bijbehorende promotie in 1964, en een publicatie van dat werk het volgende jaar bij het Belgisch Interuniversitair Centrum voor de Neerlandistiek. De ULB had hem ondertussen ingelijfd als taalleerkracht, en na zijn doctoraat ging hij ook aan de slag op de tolkenschool in Mons. Bij zijn intrede in de Academie benadrukte Roland Willemyns hoe belangrijk dat lerarenaspect voor Sera was: ‘Als zoon van een onderwijzer had hij het lesgeven kennelijk in het bloed en het is een taak die hij altijd niet alleen graag maar ook voortreffelijk en stimulerend heeft

uitgevoerd. Hij maakte deel uit van een generatie voor wie de weg naar een universitaire loopbaan niet zo makkelijk verliep als voor velen uit de daaropvolgende generaties.’

Sera werd uiteindelijk toch een van de *founding fathers* van de VUB. Toen de Vrije Universiteit Brussel definitief op eigen benen stond, werd hij er vanaf 1974 gewoon hoogleraar Nederlandse taalkunde. Hij bleef ook verbonden aan de ULB waar hij eveneens in datzelfde domein colleges verstrekte. Hij ontsnapte niet aan de wurggreep van universitair beleid en administratie, en vervulde in de late jaren 70 en vroege jaren 80 zijn *tour of duty* als voorzitter van de sectie Germaanse talen, nadien ook als vicedecaan, decaan en zelfs als voorzitter van de onderwijsraad. Naar eigen zeggen stelde dat toen veel minder voor dan nu, maar tijdgenoten zijn unaniem over zijn bestuurlijke en diplomatische kwaliteiten. Het is dan ook geen toeval dat hij net voor het emeritaat in 1994 gevraagd werd om te zetelen in een strategische beleidscommissie die toekomstscenario's voor de VUB moest uittekenen, samen met legendarische VUB-coryfeeën zoals Roger van Geen en Bart de Schutter. Wie dat commissierapport vandaag leest, kan enkel besluiten dat Sera een beleidsblik had waarmee hij vijfentwintig jaar vooruit kon kijken.

Sera doceerde zoals gezegd van het begin af colleges over Nederlandse taalwetenschap. De harde, theoretische kant van grammatica, klank- en woordleer met colleges als ‘Spraakkunstige begrippen’. Hij blonk uit in lessen over vaak genegeerde aspecten van de taalkunde, en moet honderden keren gezegd hebben dat ‘de kleine woordjes de echt belangrijke zijn, daar wordt de taalkunde echt interessant.’ Zijn college van 30 uur over het woordje ‘er’ was legendarisch onder studenten, niet het minst omdat het een van de meest boeiende linguïstische cursussen was in het hele curriculum. Je zat erbij, keek en luisterde ernaar, en duizelde bij het scherpzinnige inzicht dat hij tentoonspreidde. Naast die puur formele taalkundige aanpak richtte hij opvallend vroeg en met veel overtuiging een didactisch georiënteerd college in over ‘Het onderwijs van het Nederlands aan anderstaligen’. Als *balanced bilingual* beweerde hij stevast niet te kunnen zeggen wat zijn moedertaal was, maar was hij zich ook in Brussel ten zeerste bewust van de uitdagingen die gepaard gingen met het aanleren van het Nederlands. Nodeloos te zeggen dat hij ook met overtuiging colleges schriftelijke taalbeheersing stimuleerde en begeleidde. Ook in het buitenland kon men dat overigens smaken, want gastprofessoraten aan de University of Pennsylvania en de Sorbonne waren zijn deel.

Kroonjuweel op zijn loopbaan was een college over Vlaamse Gebarentaal in de vroege jaren 90, toen dat thema nog helemaal niet sexy was en op geen enkele politieke agenda voorkwam. De sociale relevantie ervan was nochtans

aanzienlijk, de theoretische taalkundige vraagstukken die erin behandeld werden waren van het hoogste niveau, en dat engagement trok hij door als medeoprichter van het Vlaams Gebarentaalcentrum. Met die erfenis sprong zijn alma mater helaas niet al te best om.

Sera's onderzoeksdossier waaiert breed uit, en ver voorbij de grenzen van de formele neerlandistiek die de ruggengraat van zijn publicaties vormt. De medioneerlandistiek van zijn doctoraat kleurt het begin van zijn loopbaan verder, onder andere met de uitgave in 1971 door onze Academie van de *Reyse van Brusselse vut Brabant te Constantinopels in Thracyen en Reyse van Weenen in Hoosteryc te Constantinopels in Tracyen*. Hoogst opmerkelijk is dat hij voor die editie gebruikmaakte van de prilste computerfaciliteiten om onder andere concordanties te maken. Taalverwerving en onderwijs van het Nederlands aan Franstaligen zijn recurrente thema's in zijn artikelen, vanaf de vroege jaren 70, en dertig jaar vóór de terreur van dwangmatige onderwijsvernieuwing met technologische hulpmiddelen schreef hij al over multimodale audiovisuele taalcursussen. Daarnaast waren er ook bijdragen over dialectologie, diachronische taalwetenschap, aspecten van twee- en meertaligheid en gebarentaal in de ruim honderd publicaties die hij schreef. Vermeldenswaard daarbij is dat zijn werk getuigt van zijn pioniersrol bij het binnenbrengen van Chomsky's theorieën in de neerlandistiek.

De schoolboeken waar hij aan meewerkte wil ik niet onvermeld laten, omdat ze getuigen van sociale en pedagogische bewogenheid. Voor de toenmalige BRT maakte hij bijvoorbeeld twee reeksen van dertien tv-taallessen *Nederlands voor gastarbeiders*.

Vanaf de prille jaren 80 publiceerde Sera ook over zijn eigen dialect, het Brussels. Na zijn emeritaat zou dat zijn belangrijkste wetenschappelijke biotoop worden, waarin hij een officiële spelling voor het Brussels ontwierp, een grammatica van het Brussels schreef (uitgegeven door de KANTL), en ook een Brussels lexicon mee vormgaf. Hij was een van de drijvende krachten achter de Academie van het Brussels en fungeerde de facto als corpusplanner van dat Brussels. Als het Brussels vandaag een van de best bestudeerde en beschreven dialecten is, dan is dat grotendeels op conto van Sera te schrijven.

Sera was een gewaardeerd bestuurder in diverse cenakels van de neerlandistiek. De Nederlandse Taalunie en het Instituut voor Nederlandse Lexicologie verliezen vandaag een gewaardeerde en goede oude vriend, maar ook in de beruchte gedesavoueerde Spellingcommissie van de vroege jaren 90 speelde hij een centrale rol, net als bij de opmaak van de ANS, de Algemeen Nederlandse Spraakkunst.

Sera werd de Academie pas binnengeloodst na zijn emeritaat, als opvolger van eminent medioneerlandicus Maurits Gysseling. ‘Wanneer een groot geleerde, een bijzonder hoogstaand mens, en een uitermate sympathieke collega zich bij de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde vervoegt, dan is dat voor die instelling een hoogdag’, zo klonk het toen.

In de korte periode waarin hij werkend lid was, van 1998 tot 2004, bleef zijn engagement niet onopgemerkt. Ondervoorzitter in 2000, voorzitter in 2001, opnieuw ondervoorzitter in 2002, en dan nog een jaar lid van de bestuurscommissie in 2003. Tot op zijn vijftachtigste bleef hij lezingen geven voor ons, de laatste in 2015 over telwoorden, als ik het goed heb. In Beauvoorde kwam hij nadien nog langs voor het zomerfeest, wat trager ter been op de kasseien, met een zonnebril die de schrandere blik verstopte.

Sera zal voor mij altijd eerst en vooral een grote leermeester blijven. Ik heb het grote geluk gehad om net nog tot zijn allerlaatste cohorte studenten te behoren, en al zijn colleges te kunnen volgen op een ogenblik dat hij er met hart en ziel de volledige bagage van een rijke loopbaan nog één keer in kon doorgeven. Voor een jongen van zeventien uit de provincie waren zijn lessen uitdagingen in intellectueel vernuft. Twee uur socratisch discussiëren over de eenvoudige vraag ‘definieer een werkwoord’, en net als we met zijn allen dachten de oudeheer verschalkt te hebben met de perfecte omschrijving kwam er nog een ultieme tegenvraag – met het typerende neussnufje als tic – die ons opnieuw naar af stuurde, en dwong helemaal opnieuw te beginnen, in de beste wetenschappelijke traditie. Man die onder dat intellectuele aureool extreem bezorgd was om het welzijn van zijn studenten, die ons in een laatste college tips gaf voor het succesvol doorkomen van een blokperiode, die een zieke student bij terugkeer met aandrang wilde helpen met het bijspijkeren van de geziene leerstof. Iconisch blijft het beeld van de openschuivende liftdeur, een hond die eruit stapte, gevolgd door een leiband waaraan helemaal op het eind Sera vastzat. Menig student heeft zoete herinneringen aan de stille, trouwe viervoeter onder het bureau tijdens mondelinge examens. Een heer die met staatsmanschap afscheid nam van zijn universitaire loopbaan, met een wijn- en jazz-overgoten feest, maar die nadien nooit de neiging voelde om zijn schaduw te werpen over zijn opvolgers. Hij bleef graag langskomen voor een gastcollege, je kon op hem rekenen voor reacties op artikelen en kladversies van een proefschrift, en hij was zelfs bereid om vijf jaar na zijn afzwaaien in mijn doctoraatsjury te zetelen. Ik denk dat ik van alle externe leden zijn goedkeuring stiekem het meeste wou. De meester die kijkt en zegt dat het goed is.

We bleven sporadisch in contact, eerst via de telefoon, kaartjes uit Nieuwpoort, nadien vaker via e-mail, ook toen de immer zorgvuldig geformuleerde en ge-

tikte zinnen plots tikfoutjes begonnen te vertonen, de opmaak minder strak werd, en de gesproken woorden steeds trager kwamen. Ik zag toen een glimp van de warme, attente man over wie deze morgen zo minzaam gesproken werd door zijn kinderen: kunst- en muzikliefhebber, reisfanaat, gastronom, basket- en tennisaficionado, loyale vriend en *papa-gâteau*.

Begin 2018 kwam er een bericht binnen: ‘We gaan verhuizen, in een flat in Ukkel, dichterbij onze dochters. Probleem: de boeken (en andere publicaties), over algemene taalwetenschap en neerlandistiek verschenen tussen, zeg maar, 1950 en 1990. Interesseert je dat? Of de bibliotheek van de VUB? Liefst in de maand maart. Begin april moet alles weg zijn.’ Met daarna: ‘Denk je aan een bezoek rond de middag: er is een goed restaurant op de hoek, we kunnen samen lunchen.’ Het werd een middag om in te lijsten: een frêle, fiere man die afscheid nam van zijn piekfijn bewaarde boekenverzameling met werkelijk alle neerlandica waar een prof van dromen kan. Tussendoor vruchteloos proberend om de onafscheidelijke hond te kalmeren, en nadien koekjes etend met hem en zijn onafscheidelijke vrouw, collega, steun en toeverlaat Marie-Jeanne, ‘*rencontré dans le tram, comme on dit à Bruxelles*’. Fiere verhalen over hun kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen, vurig sociaal en politiek engagement over de koffie heen, en twinkelende ogen vol schrandereid. Twee mooie, lieve, genereuze mensen, die het geluk hadden elkaar te hebben en samen te kunnen zijn, ondanks alle kwaaltjes en ondanks de traagheid van het leven. ‘Zo wil ik oud worden met jou,’ zei ik mijn vrouw toen ik thuiskwam.

Voor zijn boeken wordt warm gezorgd, zijn laatste nieuwjaarskaartje dat begin februari aankwam neem ik nog maar even niet weg, en ik mis hem, lieve, grote, wijze meneer en leermeester, meer dan ik zeggen kan.

Voor deze tekst heb ik uitgebreid geput en geparafraseerd uit de inleiding die Piet Van de Craen schreef onder de titel ‘Professor De Vriendt: didacticus, bestuurder en wetenschapsman’ in het huldeboek *De Vriendt*, Sera. 1995. *Van geen kleintje vervaard. Een bundel Neerlandistische essays aangeboden aan Professor Sera De Vriendt ter gelegenheid van zijn emeritaat*. Brussel: VUB Press, 7-16. In dat artikel worden Sera’s publicaties tot 1994 ook opgelijst.

Een aantal anekdotes ontleen ik verder aan de woorden van zijn (klein)kinderen tijdens de rouwdienst, en aan de verwelkoming die Roland Willemys in 1998 in de KANTL uitsprak.

8.6.2 IN MEMORIAM JACQUES DE DECKER (19 AUGUSTUS 1945 - 12 APRIL 2020)

Dit in memoriam voor Jacques De Decker werd geschreven door Frans De Haes. Het werd op 22 april 2020 per mail naar onze leden en ereleden verstuurd.

Jacques De Decker, tot voor kort vast secretaris van de Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises de Belgique (ARLLFB) en tevens lid van de KANTL, overleed ten gevolge van een hartaanval op 12 april 2020. Hij was een spilfiguur van de Franstalige letteren in België en tegelijk een uitstekend germanist, kenner en pleitbezorger van de Nederlandse literatuur.

De Decker gaf steeds blijk van een open geest en een bijna grenzeloze belezenheid. Hij was meertalig, had interesse voor alle kunstvormen en toonde zich altijd op verschillende vlakken een nieuwsgierig en gul intellectueel. Hij was, zoals zijn collega wijlen Jean Tordeur het formuleerde, een echte *man of all seasons*.

Hij werd geboren in Brussel op 19 augustus 1945, in een verfranst Vlaams gezin. Zijn vader, Luc De Decker, was een begaafd portret- en landschapsschilder met wie Jacques en zijn jongere broer Armand in besloten familiekring wel een mondje Nederlands praatten. Jacques liep school aan het befaamde Koninklijk Atheneum van Schaarbeek, waar hij van meet af aan een grote belangstelling aan de dag legde voor de rijkdom van de ons omringende talen en culturen. Na zijn humaniora besloot hij weer met de oorspronkelijke taal van zijn stam aan te knopen: hij ging aan de Brusselse Universiteit Germaanse filologie studeren. Professoren als Henri Plard (Duitse taal- en letterkunde) en Jean Weisgerber (Nederlandse literatuur) behoorden tot zijn leermeesters en zouden een blijvende invloed op zijn carrière en zijn cultureel engagement uitoefenen. Vooral wijlen professor Weisgerber stimuleerde zijn groeiende interesse voor podiumteksten. Onder zijn deskundige leiding schreef De Decker zijn licentiataatsverhandeling in het Nederlands, een opmerkelijke studie die later verscheen onder de titel *Over Claus' toneel* (Brussel-Antwerpen, De Galge, 1971).

Logischerwijs begon hij zijn loopbaan als leraar Nederlands aan de Ecole d'Interprètes Internationaux van de Universiteit van Mons. Later onderwees hij ook Nederlandse literatuur aan het Conservatorium in Brussel. Maar zijn grootste passie ontloek tijdens de atheneumjaren, nl. toneel en dramaturgie. Samen met klasgenoot Albert-André Lheureux vertolkte hij op het einde van de retorica de rol van Pierrot in *Le Mariage de Caroline* van Michel de Ghelderode. Beide jonge heren stichtten vervolgens het Théâtre de l'Esprit Frappeur, oorspronkelijk ondergebracht in een klein lokaal in de Schaarbeekse Josaphatstraat. Hun productie van *La Cantatrice chauve* van Ionesco, waarin De Decker tachtig keer de rol van Monsieur Martin voor zijn rekening nam, kende in de jaren zeventig een opmerkelijk succes. Acteur werd hij echter niet, wel – en in de eerste plaats – een getalenteerd dramaturg en toneelschrijver. In die hoedanigheid vertaalde, bewerkte en regisseerde hij talrijke Duitse, Engelse en Nederlandse toneelstukken. Zo vertaalde en/of bewerkte hij o.m. *The Family* van Lodewijk De Boer,

Pas de deux van Hugo Claus, *Jan Rap en z'n maat* van Yvonne Keuls en *Spiegels* van Dimitri Frenkel Frank. Vermelden we hier ook de talrijke adaptaties voor het toneel van Duitse, Franse, Russische en Engelse prozawerken (*Collision* van landgenoot Pierre Mertens bijvoorbeeld, of *Le Rouge et le Noir* van Stendhal, *Les Trois Mousquetaires* van Alexandre Dumas, *The Turn of the Screw* van Henry James, *Oorlog en vrede* van Tolstoj *Tyl Ulenspiegel* van Charles De Coster, enz.). Eén van zijn mooiste en sterkste creaties was zonder twijfel de bewerking van de monoloog van Molly Bloom uit Joyces meesterwerk *Ulysses*. Vertolkt door Monique Dorsel in 1971 en 1972 kende deze schitterende monoloog een groot succes in het Brusselse Théâtre-Poème.

Zelf schreef Jacques De Decker een zevental stukken in een realistische, zelfs veristische stijl: kleine alledaagse conflicten, misverstanden, beslommeringen, liefdesavonturen, verwoord in een levendig, alledaags Frans: denken we hier aan *Petit matin*, *Jeu d'intérieur*, *Fenêtre sur couple*, *Epiphanie*, *Le Magnolia ou le Veau-de-Ville* et *le Veau-des-champs*, taferelen waarin De Decker zich telkens een scherp en toch mild moralist toont. Niet toevallig was Arthur Schnitzler een van zijn meest geliefde schrijvers en voorbeelden. Hij vertaalde trouwens een aanzienlijk aantal stukken uit het Duits, waaronder *Im Spiel der Sommerlüfte* van Schnitzler, maar ook *Egmont* van Goethe (ooit gespeeld op de Brusselse Grote Markt!) en *Galileo Galilei* van Bertold Brecht.

In 1986 waagt Jacques De Decker zich met succes op een nieuw terrein en publiceert hij zijn eerste roman bij de Parijse uitgever Grasset: *La Grande Roue*. De titel verwijst naar het rad op de jaarlijkse Brusselse kermis. In elk hoofdstuk (of bij elke ronde van het rad...) vertelt het boek de ontmoeting tussen twee figuren uit verschillende Brusselse milieus. Bij het begin van een volgend hoofdstuk verdwijnt een van beide personages, maar de andere man of vrouw ontmoet een nieuw personage en raakt met hem of haar verwickeld in een telkens verrassende confrontatie. En zo draait het rad verder. De complexe stad Brussel is in feite de hoofdfiguur van een roman die ook aan *Dubliners* van Joyce refereert. In 1990 verschijnt *Parades amoureuses* (Grasset), waarin de navrante liefdesperikelen van een idealistische leraar worden verhaald. Zijn laatste roman verschijnt in 1996 (uitgeverij Labor in Brussel) onder de titel *Le ventre de la baleine*. Het boek gaat over duistere politieke praktijken en is geïnspireerd door een nare droom van de schrijver, die bij het ontwaken uit die droom de aankondiging hoort van de moord op voormalig minister André Cools. Toch was Jacques De Decker vooral bekend als criticus. In februari 1971 wordt hij cultureel journalist bij *Le Soir* en later hoofdredacteur van de literaire en culturele pagina's bij dezelfde krant. De ontelbare, gevarieerde en steeds pertinente bijdragen van De Decker blijken allengs toonaangevend in de Franstalige wereld. Veel domeinen die de lezer vreemd waren (waaronder de hedendaagse Nederlandse letteren) worden door De Decker enthousiast ontleed,

besproken en aanbevolen. Een selectie van deze stukken is in drie boekdelen gebundeld (o.m. *En lisant, en écoutant* en *La brosse à relire*, in Brussel uitgegeven door Luce Wilquin). Vermelden we ook twee pedagogisch zeer goed opgebouwde biografieën van zijn hand: *Ibsen* in 2006 en *Wagner* in 2010, beide verschenen bij Gallimard.

Daarnaast zijn er ook nog de vele presentaties van boeken en schrijvers in culturele centra (zoals de Riches-Claires of Passa Porta in Brussel), op televisie en in boekhandels.

Zijn klare geest, zijn rijke taal, zijn ongeziene nieuwsgierigheid en werklust bezorgden hem het volwaardige statuut van toonaangevend intellectueel. In 1997 werd hij dan ook verkozen tot lid van de Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises, waarvan hij vast secretaris was van 2002 tot 2019. Omwille van zijn bijdrage tot de kennis en verspreiding van de Nederlandse literatuur in de Franstalige wereld werd hij in 2006 verkozen tot buitengewoon (later gewoon) lid van de KANTL. Terecht: in een van de recente artikels die ik van hem las in *Le Vif-L'Express* gaf hij zijn lezers de raad hun aandacht voor de Franse of Angelsaksische literatuur even op te schorten en Nederlands te leren of minstens via de toen net verschenen Franse vertaling kennis te maken met het meesterwerk van een Vlaming: *De Bekeerlinge* van Stefan Hertmans.

Dit in memoriam voor Jacques De Decker werd uitgesproken door Stefan Hertmans en via YouTube ter beschikking gesteld aan leden, ereleden en belangstellenden.

De plotse dood van Jacques De Decker heeft me diep getroffen. Ik heb Jacques voor het laatst omhelsd op 7 maart op de Foire du Livre, waar we samen – dat wisten we toen nog niet – ons laatste glas champagne dronken. Het was het laatste weekend voor de quarantaine die de coronacrisis met zich bracht. Jacques was voor mij de ideale gesprekspartner: genereus, bevlogen, intellectueel nieuwsgierig en joviaal. We spraken afwisselend beide landstalen met elkaar, omdat we tweetaligheid beschouwden als een teken van intellectuele beschaving en respect. Zijn eruditie ging gepaard met een elegante ironie, en de twinkeling in zijn vriendelijke ogen zal me nog lang begeleiden, net als de boeiende boeken die hij schreef. Als zoon van tweetalige ouders had Jacques Germaanse Filologie gestudeerd, en hij was van jongs af aan voorvechter van een erudiete, tweetalige literaire cultuur. Van 1985 tot 1990 leidde hij de cultuurredactie van *Le Soir*. Hij was toen zowat de enige Franstalige cultuurjournalist die geregeld enthousiast schreef over Vlaamse auteurs als Hugo Claus; samen met Claus maakte hij een bewerking van *Tijl Uilenspiegel*. Die sympathie leverde hem, bij monde van de vader van Olivier Maingain, de naam op van ‘*ce flamingant*’. Hij is de actuele Vlaam-

se literatuur blijven volgen en recenseren tot in zijn laatste jaren, hij las enthousiast Tom Lanoye, Dimitri Verhulst, Jeroen Olyslaegers en David van Reybrouck; toen mijn boek *De Bekeerlinge* verscheen, twee jaar voor de Franse vertaling zou volgen, raadde hij zijn taalgenoten in een lovende recensie aan, Nederlands te leren om het boek te kunnen lezen. Toen het boek dan in het Frans verscheen, verzorgde hij op weergaloze manier de presentatie in boekhandel Tropismes in Brussel. Ik ben hem daar nog steeds erg dankbaar voor.

Naast zijn werk als journalist schreef, vertaalde en adapteerde hij talrijke toneelstukken voor een aantal Belgische theaters, waardoor hij het Belgische publiek kennis liet maken met vooraanstaande buitenlandse auteurs. Jacques De Decker was ook secrétaire perpétuel van de Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises de Belgique, een functie die hij met een zekere Britse flair maar groot engagement vervulde. Als leidend intellectueel werd hij de diplomatische bruggenbouwer die een unieke plaats innam in het Brusselse cultuurleven. Toen de literaire organisatie Het Beschrijf opging in de tweetalige structuur van het internationale literatuurhuis Passa Porta, stond hij mee aan de wieg van deze belangrijke organisatie, was hij erg actief als raadsman in de Raad van Bestuur en deed hij er alles aan om dit project te laten slagen en weerklink te doen vinden.

Jacques was het soort van tolerante, open en genereuze Brusselaar, die het beste uit onze tweetalige cultuur vertegenwoordigde. Ik breng hem hier graag een eresaluut, en ik zal de genuanceerde stem van deze bruggenbouwer en charmante gids, die ons veel te vroeg is ontvallen, zeer missen.

Inhoud Jaarboek 2020

Hoofdstuk 1: Administratieve gegevens

1.1 Wetten en decreten	1
1.2 Statuten	1
1.3 Interne reglementen	2
1.3.1 Huishoudelijk Reglement van de Academie.....	2
1.3.2 Reglement literaire en wetenschappelijke prijzen.....	2
1.4 Staat van de Academie op 1 januari 2021.....	3
1.4.1 Beschermheer	3
1.4.2 Bestuur en Raad van Bestuur.....	3
1.4.2.1. Dagelijks Bestuur en Raad van Bestuur 2020.....	3
1.4.3 Leden, naar anciënniteit	3
1.4.4 Binnenlandse ereleden, naar anciënniteit.....	4
1.4.5 Buitenlandse ereleden, naar anciënniteit	4
1.4.6 Commissies	4
1.4.6.1 Canoncommissie	4
1.4.6.2 Vaste commissies	5
1.5 Fondsen, legaten en prijzen	5
1.5.1 Historisch overzicht fondsen	5
1.5.2 Prijzen toegekend in 2020	5
1.5.3 Jury's voor de prijzen in 2020	6
1.5.3.1 Literaire prijzen.....	6
1.5.3.2 Wetenschappelijke prijzen	6
1.6 Personeel	6
1.6.1 Personeelsformatie	6
1.6.2 Overzicht en personeelsbewegingen	7
1.6.3 Overgang naar nieuw PC.....	7

**Hoofdstuk 2:
Het verhaal van de Academie in 2020**

Het verhaal van de Academie in 2020..... 8

Hoofdstuk 3: Verslag van de ledenwerking in 2020

3.1 De ledenvergaderingen in 2020.....	12
3.1.1 Nieuwjaarstoespraak 2020	12
3.1.2 Herdenkingen en in memoriams	12
3.1.3. Lezingen en literaire salons tijdens de maandelijkse vergaderingen in 2020	12
3.1.3.1 Chronologisch overzicht.....	12
3.1.3.2 Alfabetisch overzicht met abstracts van lezingen	14
3.1.3.3 Literaire salons	18
3.2 Openbare manifestaties van de Academie in 2020	18
3.2.1 Openbare vergadering Beauvoorde, 1 juli 2020	18
3.2.2 Plechtige openingsvergadering, 21 oktober 2020	18
3.2.3 Quarantainefilmpjes leden	18
3.3 Installatievergaderingen.....	20
3.4. Wetenschappelijke en literaire prijzen: verslagen	21
3.4.1 Wetenschappelijke prijs van de KANTL.....	21
3.4.2 Literaire prijs van de KANTL.....	22
3.5 Interacademische partnerschappen.....	23
3.5.1 KVAB	23
3.5.1.1 Commissie NBW.....	23
3.5.1.2 Jonge Academie (JA).....	24
3.5.1.3 VLAST	24
3.5.1.4 ACF	24
3.5.2 ALL European Academies (ALLEA)	24
3.5.3 Platform voor de neerlandistiek	25
3.6 Auteursgenootschappen	25
3.6.1 Algemeen	25
3.6.2 Subsidieronde werkjaar 2020	26
3.6.3 Subsidieronde werkjaar 2021	26
3.6.4 Overkoepelende werking	27

Hoofdstuk 4: Resultaten van de wetenschappelijke werking in 2020

4.1	Periodieke publicaties van de Academie	28
4.1.1	Jaarboek van de KANTL.....	28
4.1.2	Verslagen en Mededelingen	28
4.2	Monografieën en verzamelwerken.....	29
4.2.1	Lars Bernaerts, Linde De Potter en Koen Rymenants, Letterkunde met lef. Ton Anbeek als onderzoeker en criticus....	29
4.2.2	Canonbloemlezing De canon van de Nederlandstalige literatuur in samenwerking met uitgeverij Vrijdag.....	30
4.3	De werking van het KANTL-onderzoekscentrum CTB in 2020	30
4.3.1	Teksteditie	31
4.3.2	Bronnenstudie	32
4.3.3	Digital Humanities	32
4.3.4	Interne dienstverlening	33
4.3.4.1	ICT-ondersteuning	33
4.3.5	Medewerking aan wetenschappelijke tijdschriften.....	33
4.4	Bibliotheek en archief	33
4.4.1	Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland.....	33
4.4.2	Reorganisatie Archief en Bibliotheek	34
4.4.3	Werking bibliotheek 2020	34

Hoofdstuk 5: Evenementen

5.1 Studiedagen	35
5.1.1 Horen, zien en proeven van dialect (30 september 2020)	35
5.1.2 200 jaar Multatuli (29 oktober 2020).....	36
5.2 Lezingen.....	38
5.2.1 Quarantainereeks KANTL	38
5.2.2 Heeft het Nederlands nog een toekomst? Lunchlezing door Wim Vandenbussche (8 oktober 2020)	38
5.2.3 Open KANTL/uitreiking KANTL-prijzen (21 oktober 2020) ...	39
5.2.4 Hoe gaat hedendaagse literatuur om met het aloude thema van de historische herinnering? videolezing door Stefan Hertmans.....	39
5.3 Literaire festivals.....	39
5.3.1 KANTeLing 2020 (1 juli 2020)	39
5.3.2 Groot Dicté der Nederlandsche Taal (16 september 2020).....	39
5.3.3 Literair reservaat: Canon/Kanon (30 september 2020).....	39
5.4 Canonwerking	40
5.5 Boekvoorstellingen van eigen uitgaven	40

Hoofdstuk 6: Het canonproject

6.1 Inleiding	41
6.2 Canonwerking gericht op publieksparticipatie	42
6.2.1 De lancering van de canon van de Nederlandstalige literatuur (26 juni 2020)	42
6.2.2 Pleidooien door bekende lezers (Rika Ponnet, Gerda Dendooven, Annemarie Estor).....	42
6.2.3 Vernieuwde website	42
6.2.4 Klara	43
6.2.5 De Standaard.....	43
6.2.6 Canonbloemlezing	43
6.2.7 Literair reservaat: Canon/Kanon, in samenwerking met Kluger Hans (30 september 2020).....	44
6.3 Canonwerking gericht op (secundair) onderwijs	44
6.4 Canonwerking gericht op diversiteit	45
6.5 Canonwerking gericht op duurzaamheid	45

Hoofdstuk 7:
Culturele werking en dienstverlening voor derden

7.1 Boekpresentaties.....	46
7.2 Schrijverswerkplekken.....	46
7.2.1 Het ‘Toren paviljoen’	46
7.2.2 Het schrijversverblijf in Beauvoorde (zie website kasteel Beauvoorde)	46
7.2.3 Lekker lezen in de KANTL	47
7.3 Concertreeksen Gentse Feesten 2019	47
7.4 Zaalgebruik door derden	48

Hoofdstuk 8: Berichten, toespraken en standpunten

8.1 Toespraak van Leen van Dijk, voorzitter, 15 januari 2020.....	49
8.2 Brieven van de voorzitter aan de leden en ereleden van de KANTL.....	51
8.2.1 Brief van de voorzitter van 8 april 2020.....	51
8.2.2 Brief van de voorzitter van 27 april 2020	52
8.2.3 Brief van de voorzitter van 10 juni 2020.....	53
8.2.4 Brief van de voorzitter van 28 augustus 2020.....	54
8.2.5 Brief van de voorzitter van 9 november 2020	55
8.2.6 Brief van 15 november 2020	58
8.2.7 Brief van 27 november 2020	59
8.2.8 Brief van 22 december 2020	60
8.3 Toespraken bij de uitreiking van de Prijs van de KANTL voor Proza 2020.....	61
8.3.1 Laudatio van Hugo Brems, juryvoorzitter, uitgesproken door Leen van Dijk	61
8.3.2 Dankwoord, uitgesproken door Jeroen Olyslaegers.....	65
8.4 Toespraken bij de uitreiking van de Leon Elautprijs 2020.....	68
8.4.1 Laudatio, uitgesproken door Peter Theunynck, in naam van juryvoorzitter Piet Couttenier	68
8.4.2 Dankwoord, uitgesproken door Ludo Stynen.....	69
8.5 Standpunten en meningsvorming	72
8.5.1 Sluiting van het Gezellemuseum in Brugge.....	72
8.5.2 De KANTL en Europese Academies bezorgd over medische zorg voor vluchtelingen (6 mei 2020).....	73
8.6 Levensberichten en in memoriams	73
8.6.1 In memoriam Sera De Vriendt (25 juni 1929 - 11 februari 2020)	73
8.6.2 In memoriam Jacques De Decker (19 augustus 1945 - 12 april 2020).....	78

